

ความผิดอาญาฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

นางสาวจันทิมา เกียรติเสริมขจร

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-347-208-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CRIMINAL OFFENCE ON PROVOCATION OF SUICIDE

Miss Juntima Kiatsoemkhajorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-347-208-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความผิดอาญาฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

โดย

นางสาวจันทิมา เกียรติเสริมขจร

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรรวดี อังค์สุวรรณ)

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

.....กรรมการ

(อาจารย์กิติกร มีทรัพย์)

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาถึงข้อจำกัดการลงโทษในความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้การยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิด เป็นเหตุให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำการยุยงบุคคลอื่น ๆ ให้ฆ่าตัวตาย นอกเหนือจากบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ ประกอบกับปรากฏการณ์การฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันพบอยู่ในกลุ่มบุคคลทุกเพศทุกวัย และไม่เพียงแต่เด็กหรือผู้ที่บกพร่องทางจิตเท่านั้นที่อาจถูกชักจูงให้ฆ่าตัวตายได้ง่าย แต่บุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะแล้ว มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ เมื่อต้องประสบกับปัญหาต่างๆ ที่หาทางแก้ไขไม่ได้ ก็อาจถูกยุยงหรือชักจูงใจให้ฆ่าตัวตายได้โดยง่ายเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide) ของบรรดาสาวกของลัทธิที่มีลักษณะเป็นการทำลาย (destructive cult) ซึ่งได้ฆ่าตัวตายตามคำสั่งของผู้นำลัทธิดังกล่าวด้วยความสมัครใจที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ดังนั้น จึงมีปัญหาว่า บทบัญญัติว่าด้วยการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 บัญญัติไว้ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

ผลจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นการกระทำที่เป็นการก่อให้เกิดความผิดในการฆ่าตัวตาย หรือส่งเสริมให้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย โดยการกระทำนั้นมีผลกระทบต่อจิตใจฆ่าตัวตายของบุคคลอื่น ในลักษณะของการกระทำการ (Positive act) การละเว้นกระทำการ (Negative act) หรือเพียงแต่การอยู่เฉยไม่ใช้การยุยงอันเป็นความผิดตามกฎหมาย และในกรณีที่การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเกิดจากการตัดสินใจโดยอิสระของบุคคลนั่นเอง การกระทำนั้นก็ไม่ผลเป็นการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย แต่เป็นการช่วยเหลือให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ ในต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในลักษณะที่กว้างกว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทย โดยมีบทบัญญัติที่กำหนดให้การยุยงบุคคลอื่น ๆ ให้ฆ่าตัวตาย นอกเหนือจากเด็กและผู้ซึ่งบกพร่องทางจิตเป็นความผิดตามกฎหมายด้วย ต่างจากมาตรา 293 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย ที่บัญญัติเฉพาะเรื่องการยุยงบุคคลบางประเภทให้ฆ่าตัวตายเท่านั้นเป็นความผิด ซึ่งข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ถูกยุยงดังกล่าวมีผลต่อการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำผิด กล่าวคือ ผู้ยุยงจะมีความผิดต่อเมื่อตนได้รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ถูกยุยงด้วยว่าเป็นบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากผู้ยุยงอ้างว่าได้กระทำความผิดไปโดยไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวและนำสืบได้ตามนั้น จะถือว่าผู้ยุยงประสงค์ต่อผลหรืออ้อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้ และถือได้ว่าผู้ยุยงได้กระทำให้ไปโดยขาดเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสาม ผู้ยุยงจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจึงอาจหลุดพ้นจากความรับผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายได้ไม่ยากนัก โดยการยกข้ออ้างในเรื่องของการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดตามมาตรา 59 วรรคสามขึ้นต่อสู้และนำสืบได้ตามนั้น

จากปัญหาความไม่เหมาะสมของบทบัญญัติว่าด้วยการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว ผู้เขียนได้เสนอแนะให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการยุยงบุคคลอื่น ๆ (ไม่จำกัดอายุ) ให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิดในวรรคแรก ส่วนในวรรคสองของมาตรา 293 ให้คงใจความเดิมของบทบัญญัติที่ใช้บังคับในปัจจุบันไว้ โดยถือเป็นเหตุเพิ่มโทษ เพราะได้กระทำต่อเด็กและผู้ซึ่งบกพร่องทางจิต

4186064634 : MAJOR LAW

JUNTIMA KIATSOEMKHAJORN : CRIMINAL OFFENCE ON PROVOCATION OF SUICIDE. THESIS

ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR MATTAYA JITTIRAT, 127 PP. ISBN 974-347-208-8.

This dissertation is aimed at investigating limitations on imposition of criminal penalty for the offence of instigating other person to commit suicide as laid down in section 293 of the Penal Code. Under such provision, the instigation of the commission of suicide by a child under sixteen years of age or by the person incapable of understanding the substance of, or controlling, his or her action is subject to criminal liability. This limitation gives rise to inability to punish the person instigating other person other than those specified by the law to commit suicide. In effect, the incidence of suicide at present is found in every class of persons, irrespective of sex and age difference, without limitation to children and persons of unsound mind or mental infirmity. Even a person of fully sound mind may, when being confronted by unbearably harsh problems, be vulnerable to commit suicide upon instigation by a third party too, as illustrated by the case of the mass suicide by descendants of destructive cults voluntarily committed to the order of cult leaders in many countries. The problem arises as to whether the provisions regarding the act of instigating the commission of suicide as stipulated in section 293 of the Penal Code are appropriate.

The examination by this dissertation reveals that instigating a third party to commit suicide is the projection of inspiration or encouragement of a suicidal decision. Such inspiration or encouragement will, conceivably, affect other person's decisions to commit suicide only when the inspiration or encouragement is in the form of a positive act whilst a negative act or mere omission does not amount to a criminal offence. Also, in the case where the suicide or the attempted suicide is committed at that person's own deliberation, the inspiration or encouragement of such a suicidal encounter is not constituted although it is, at best, the aiding of the suicide. In addition, in other countries such as France, the United Kingdom and India, there have been enactments regarding the act of instigating other persons to commit suicide. In this connection, provisions are also found for imposing criminal penalties for instigating the commission of suicide by persons other than children and persons of unsound mind or mental infirmity. This indicates a significant difference from the position found in Thai law under section 293 of the Penal Code the ambit of which is still restricted to certain types of persons. Such limitation as to the class of persons to be subject to instigation, indeed, has effects on proof of intent (*mens rea*) of the offender in the sense that the instigator is criminally liable only if it is found, on the facts, that the person being the subject-matter of the instigation belongs to the class of persons specified by the law. This being so, if it is contended, and successfully proved, by the instigator that the offence has been committed without knowledge of such facts, the instigator is not conceived of as having contemplated or foreseen the consequence of the act so committed; rather, it is regarded that the commission without the said awareness is tantamount to an act without intent, in accordance with the provisions of section 59, paragraph three of the Penal Code, thereby resulting in no criminal offence under section 293 of the Code on the part of the offender. This actuality thus seems to provide rather comfortable room for the offender to escape criminal liability by invoking as a defence, and proving it, the lack of knowledge of the material facts constituting the element of the offence.

It is suggested, as reflected in the ineptitude lying in the provisions relating to the instigation of commission of suicide under the Penal Code, that amendment of section 293 of the Penal Code be made in the direction of inserting a new paragraph, as paragraph one, laying down an offence of instigating any other person to commit suicide, irrespective of the age whilst the original paragraph one of the current section 293 shall remain intact but be relocated as paragraph two which serves as an aggravating factor for the act by reason that it is committed against a child or a person with mental instability.

Department Law
Field of study Law
Academic year 2000

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์มหา จิตติ รัตน์ ที่เป็นทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาและได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรอง ศาสตราจารย์ ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้ ความเมตตาและกรุณาต่อผู้เขียน โดยนอกจากท่านจะได้กรุณาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ตลอดมาแล้ว ท่านยังได้สละเวลาอันมีค่าใน การตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการเขียนอีกด้วย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ระพีพงษ์ บุญโญภาส ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็น ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์อมราวดี อังค์สุวรรณ และ อาจารย์กิติกร มีทรัพย์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำทาง วิชาการและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์

อนึ่ง ผู้เขียนขอขอบคุณพี่ๆ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลเอกสารประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ด้วยดี ตลอดมา รวมทั้งพี่ๆ บัณฑิตวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยเป็นธุระจัดการใน ส่วนที่เกี่ยวกับขั้นตอนและระเบียบต่างๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จเป็น รูปเล่มที่สมบูรณ์

นอกจากนี้ ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณ คุณณัฐวิวัฒน์ เทพหัสติน ณ อยุธยา คุณไพโรจน์ มินเด็น คุณพินัย ณ นคร คุณวรรณชัย บุญบำรุง คุณสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธ์ คุณมานิตย์ วงศ์เสรี คุณตรีศ นี ไครธางกูร คุณนริศรา แดงไผ่ คุณอิงอร จินตนาเลิศ และคุณกัณณิกา เรืองนิติวิทย์ ที่ให้ความช่วยเหลือ ในเรื่องต่างๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี รวมทั้งคุณวีพันธ์ พิทักษ์ชาติวงศ์ เพื่อนผู้มีน้ำใจผู้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยจัดหาเอกสารในส่วนของกฎหมายฝรั่งเศส อย่างไรก็ดี วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจที่จะสำเร็จลงได้หากปราศจากซึ่งกำลังใจ ความหวังดี และความปรารถนาดีที่ได้รับจากเพื่อนๆ พี่ๆ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งเพื่อนร่วมงานที่สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาทุกท่าน ซึ่งผู้เขียนไม่อาจกล่าวไว้ ณ ที่นี้ได้ทั้งหมด คงได้แต่เพียงกล่าวถ้อยคำสั้นๆ ว่า "ขอบคุณสำหรับมิตรภาพที่คนรอบข้างมีให้และขอบคุณสำหรับความห่วงใยที่ได้รับเสมอมา"

ท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และบุคคลในครอบครัวของผู้เขียนอันได้แก่น้องสาวที่น่ารักทั้งสอง ที่ได้ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียนตลอดมาในระหว่างการทำ วิทยานิพนธ์

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์และคุณค่าทางการศึกษาอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตา คุณแก่บิดา มารดา คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาต่อผู้เขียน แต่หาก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องไม่สมบูรณ์ประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับความบกพร่องนั้นไว้แต่ผู้เดียว

จันทิมา เกียรติเสริมขจร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช

บทที่ 1	บทนำ.....	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
	1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	9
	1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
	1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
	1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10

บทที่ 2	แนวความคิดเกี่ยวกับการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	11
	2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองชีวิตมนุษย์.....	11
	2.1.1 ชีวิตของประชาชนในฐานะที่เป็นทรัพยากรของรัฐ.....	17
	2.1.2 การละเมิดชีวิตของผู้อื่นกับการคุ้มครองโดยรัฐ.....	21
	2.1.3 แนวความคิดในการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	22
	2.2 เสรีภาพในการกำหนดชีวิตของบุคคลกับการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	26
	2.3 ลัทธิกับการฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide)	36

บทที่ 3	กฎหมายเกี่ยวกับการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	52
	3.1 ความเป็นมาของความผิดอาญาฐานยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	52
	3.2 ความผิดอาญาฐานยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	60
	3.2.1 ความผิดอาญาฐานยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายไทย.....	60
	3.2.2 ความผิดอาญาฐานยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายต่างประเทศ.....	63

	3.2.2.1 ประเทศฝรั่งเศส.....	63
	3.2.2.2 ประเทศอังกฤษ.....	72
	3.2.2.3 ประเทศอินเดีย.....	83
	3.3 แนวคำวินิจฉัยของศาล.....	86
บทที่ 4	วิเคราะห์ความผิดอาญาฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	90
4.1	เปรียบเทียบการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 กับการใช้ให้ผู้อื่น..... กระทำความผิดตามมาตรา 84.....	90
4.2	ขอบเขตของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	100
	4.2.1 การยุยง (abetting).....	100
	4.2.2 การช่วยเหลือ สนับสนุน (aiding).....	102
4.3	แนวทางในการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	103
4.4	ผลของการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย.....	107
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	110
	รายการอ้างอิง.....	120
	ประวัติผู้วิจัย.....	127

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา บ้านเมืองเจริญเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประชาชนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด มีการแก่งแย่งแข่งขันสูงขึ้น บ้านเมืองเจริญขึ้นมากเท่าใด สุขภาพจิตของผู้คนก็เสื่อมลงมากยิ่งขึ้น องค์การอนามัยโลกได้วิเคราะห์ว่า นับแต่นี้ต่อไปปัญหาการเจ็บป่วยทางจิตจะเป็นปัญหาสำคัญอันดับสองรองจากโรคหัวใจ ข้อมูลการสำรวจสุขภาพจิตของคนไทยโดยความร่วมมือของสวนดุสิตโพลในช่วงต้นพบว่า สาเหตุที่ทำให้คนไทยเกิดอาการเครียด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) หน้าที่การงาน 2) เศรษฐกิจ 3) การเรียน 4) ปัญหาจราจร 5) ปัญหาครอบครัว ซึ่งหากบุคคลมีความเครียดอยู่ในระดับสูง และมีความต่อเนื่องเป็นเวลานาน เกิดภาวะกดดันมากขึ้น อาจนำไปสู่พฤติกรรมกรรมกรฆ่าตัวตายได้ ดังจะเห็นได้จากข่าวของการฆ่าตัวตายที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์เกือบทุกวัน คำนวณแล้วประมาณปีละ 8,000 คนเฉลี่ยแล้วชั่วโมงละ 1 คน ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการฆ่าตัวตายที่สูงมาก สาเหตุของการฆ่าตัวตายนี้นั้นมีมากมายหลายประการ เช่น บางคนเป็นโรคภัยที่รักษาไม่หาย หรือมีความเดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจ หรือประสบปัญหาชีวิตที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นปัญหาทางด้านจิตใจและสังคมของผู้คนในปัจจุบัน¹

การฆ่าตัวตายนับเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในแต่ละปีมีคนที่ฆ่าตัวตายประมาณ 400,000 คน หรือประมาณวันละ 1,096 คน และแต่ละภูมิภาคมีอัตราที่แตกต่างกันซึ่งเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม การฆ่าตัวตายนับเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญ 10 อันดับแรก สำหรับทุกกลุ่มอายุในแทบทุกประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มอายุระหว่าง 15-24 ปี การฆ่าตัวตายนับเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตใน 3 อันดับแรก² ปัจจุบันอัตราการฆ่าตัวตายมีจำนวนสูงมากขึ้นและสาเหตุที่ทำให้คนฆ่าตัวตายเกิดจากเหตุปัจจัยหลายประการด้วยกัน

ผู้เขียนจึงขอเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสภาพปัญหาและความรุนแรงของการฆ่าตัวตายมากขึ้น ดังนี้

¹ จิตฤดี วีระเวสส์, “การฆ่าตัวตายกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย,” วารสารอัยการ 15 ฉบับที่ 177 (พฤศจิกายน 2535) : 71.

² Division of Mental Health, World Health Organization (1993) Guidelines for the Primary Prevention of Mental, Neurological and Psychological Disorders : 4. Suicide.

1. วิธีการฆ่าตัวตาย

วิธีการฆ่าตัวตายจะแตกต่างกันในแต่ละประเทศและแต่ละเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ การฆ่าตัวตายโดยการใช้นิยงตัวตายเป็นที่นิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะอาวุธปืนเป็นของถูกกฎหมาย สำหรับในประเทศไทยวิธีการฆ่าตัวตายที่นิยมใช้ ได้แก่ การยิงตัวตายโดยเกิดกับผู้อยู่ในชนชั้นที่สูงที่มักมีอาวุธปืนอยู่ในครอบครอง เช่น ตำรวจ ทหาร นักธุรกิจ นักการเมือง รองลงมาได้แก่ กินยาฆ่าตัวตาย โดยคนจนมักใช้ผ้าหรือเชือกผูกคอตายและกินยาฆ่าแมลง เพราะหาง่ายในท้องตลาดทั่วไป ส่วนคนที่มีฐานะปานกลางมักกินยาระงับประสาท รองลงมาได้แก่ การกระโดดที่สูง เช่น กระโดดน้ำจากสะพานและกระโดดตึก³ ตาย จะเห็นได้ว่า รูปแบบและวิธีการฆ่าตัวตายมีอยู่มากมายหลายรูปแบบ ผลการศึกษาผู้ป่วยฆ่าตัวตายด้วยวิธีรุนแรงของคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล แสดงวิธีการฆ่าตัวตายด้วยวิธีที่รุนแรง ดังนี้⁴

- การแขวนคอ
- ปืนยิงที่ศีรษะ
- ปืนยิงที่ท้อง
- ปืนยิงที่หน้าอก
- กระโดดน้ำ
- กระโดดจากสะพานลงพื้นดิน
- กินยานอนหลับแล้วแทงหน้าอก

2. สาเหตุการฆ่าตัวตาย

นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา และจิตแพทย์ ได้กล่าวถึงสาเหตุที่จะทำให้บุคคลฆ่าตัวตาย พอสรุปได้ดังนี้⁵

³ นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, จิตเวชผู้ใหญ่ (Adult Psychiatry) ความรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยทางจิต, ความเครียดและสุขภาพจิต (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 66-67.

⁴ เกียรติ ภัทธานนท์, วันชัย วงศ์สุวรรณ และวันชัย ศรีทา, “การศึกษาผู้ป่วยฆ่าตัวตายด้วยวิธีรุนแรง.” วารสารสารศิริราช 36 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2527) : 458.

⁵ มนตรี นามมงคล, วรรณีย์ เตชะสุข, อัจฉา เชาวน์ประยูร, เหวินเจา ชูติมา และชาติ ศรีระพงษ์, รายงานการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความเครียด ความคิดอยากฆ่าตัวตาย และความคิดอยากฆ่าผู้อื่น ของข้าราชการในจังหวัดเชียงใหม่ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 10-11.

1. สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บ้านเมืองเจริญ จากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประชาชนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด มีการแก่งแย่งแข่งขันสูงขึ้น การโยกย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่มีมากขึ้น บ้านเมืองเจริญทางวัตถุมากเท่าใด สุขภาพจิตของผู้คนก็เสื่อมลงมากยิ่งขึ้น สิ่งที่กระทบกระเทือนถ้าเพียงเล็กน้อย บุคคลสามารถอดทนได้ แก้ไขได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่เกินกว่าจะปรับตัวได้ อาจจะหาทางออกโดยวิธีการฆ่าตัวตาย ซึ่งพบว่าในสังคมใหญ่ๆ มีอัตราการฆ่าตัวตายสูง

2. สภาพร่างกาย ความพิการ การเจ็บป่วยเรื้อรัง เป็นโรคร้าย ชีวิตไร้ค่า เป็นภาระแก่คนรอบข้าง จึงไม่อยากมีชีวิตอยู่ ตายเสียดีกว่า

3. สภาพจิตใจและอารมณ์

3.1 พวกที่มีอารมณ์เศร้า จะมีอาการของโรคทางกาย ที่ต้องมาปรึกษาแพทย์ เช่น เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ ท้องอืดเพื่อ เจ็บปวดส่วนต่างๆ ของร่างกาย รักษาทางยาก็ไม่ดีขึ้น ถ้ามีสาเหตุอื่นซ้ำเติม เช่น การสูญเสียทรัพย์สิน ญาติถึงแก่กรรมภายหลังผ่าตัด การคลอดบุตร จะทำให้เศร้ามากยิ่งขึ้น มีความรู้สึกที่ตนไร้ค่า หรืออาจรู้สึกผิดและบาป นำไปสู่การฆ่าตัวตายได้

3.2 บุคคลที่ฆ่าตัวตายเพื่อประท้วง หรือเรียกร้องความสนใจ มักเป็นวัยรุ่นอารมณ์ความรู้สึกผิดหวังในเรื่องความรัก ขัดแย้งกับบิดามารดา เมื่อถูกขัดใจหรือไม่ได้ดังใจ ก็มักฆ่าตัวตาย

3.3 บุคคลที่ฆ่าตัวตายจากอาการทางจิต เช่น คนไข้โรคจิต โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า และโรคจิต ที่มีอาการประสาทหลอน หลงผิดมีเสียงสั่งให้ตัดข้อมือ แทะท้อง บางรายหลงผิดคิดว่าผู้อื่นจะมาฆ่าจึงฆ่าตัวเองเสียก่อน

3.4 บุคคลที่เป็นโรคจิตจากพิษต่างๆ จากสุรา ภัยไข้ ยาเสพติด และคนชราที่มีอารมณ์เศร้า จากเหตุใดเหตุหนึ่ง เช่น สุขภาพทรุดโทรม เจ็บป่วยเรื้อรังและถูกทอดทิ้ง ก็คิดอยากตาย

3. ปัจจัยเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย

พฤติกรรมกรรมการฆ่าตัวตายเป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การเข้าใจ เพราะแบ่งได้เป็นหลายลักษณะ และแต่ละลักษณะยังขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการจำแนก อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติพอจะมีแนวทางที่จะประเมินได้ว่าบุคคลใดมีความเสี่ยงสูงแค่ไหนที่จะฆ่าตัวตาย ถ้ามีปัจจัยดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. โรคจิตทางอารมณ์ซึ่งมีอารมณ์เศร้า เป็นอาการเด่นชัด หรือมีความวิตกกังวลเป็นอาการเด่นชัด หรือมีทั้งอารมณ์เศร้าและวิตกกังวล เป็นอาการเด่นชัดทั้งสองอย่าง ได้แก่ วัยรุ่นที่ต้องเดินทางแยกออกจากบ้านไปอยู่ ณ ที่ห่างไกล เช่น ไปศึกษาต่อ ไปทำงานต่างถิ่น

2. พิษสุราเรื้อรัง และผู้ที่นอนไม่หลับมาเป็นระยะเวลาาน มีอัตราฆ่าตัวตายสูง
3. เพศชายฆ่าตัวตายสำเร็จมากกว่าเพศหญิง ประมาณ 3 : 1
4. อายุ ความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายสูงขึ้นตามอายุ
5. สถานภาพสมรส โสด หม้าย หย่า มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าผู้ที่มีคู่สมรส
6. ผู้ที่ขาดการประคับประคองจากสังคม ผู้ที่อยู่โดดเดี่ยว เป็นหม้าย คู่สมรสเสียชีวิตขาดเพื่อน ขาดคู่คิด ขาดการเข้าสังคม ขาดความผูกพันกับศาสนา ขาดสิ่งยึดมั่นทางใจ
7. มีประวัติเคยพยายามฆ่าตัวตายมาก่อน ร้อยละ 10 จะพยายามฆ่าตัวตายซ้ำอีก
8. ผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตใจชนิดต่างๆ เช่น บุคลิกภาพแปรปรวน ติดสารเสพติด โรคจิตชนิดต่างๆ โดยเฉพาะโรคจิตทางอารมณ์ พวกที่มีพฤติกรรมแสดงถึงความโกรธ ก้าวร้าว และผู้ที่มีอารมณ์เศร้า
9. ปัญหาทางเศรษฐกิจและครอบครัว รวมทั้งปัญหาความรัก ออกหัก ตกงาน ความเจ็บป่วยด้วยโรคไม่สบายทางร่างกายร้ายแรง มีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายสูง

ในปี 2539 เสี่ยม สารบัณฑิตสกุล และคณะ ได้รายงานวิจัยทางด้านจิตใจที่ทำให้คนตัดสินใจฆ่าตัวตาย เนื่องจากรู้สึกว่าเป็นคนไร้ค่า พบมากที่สุด จำนวน 98 ราย (48.51%) รองลงไปเป็นการตัดสินใจหนีปัญหาที่แก้ไม่ตก การเจ็บป่วยเรื้อรังพบ 38 ราย (18.81%) สำหรับปัจจัยทางด้านสังคม พบว่า ผู้ป่วยที่พยายามฆ่าตัวตาย และผู้ที่ฆ่าตัวตายสำเร็จ ตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหาครอบครัวมากที่สุด จำนวน 124 ราย (61.39%) รองลงมาเป็นปัญหาเศรษฐกิจพบ 52 ราย (25.74%) และปัญหาจากหน้าที่การงานหรือการเรียน (5.45%)⁶

4. สถิติการฆ่าตัวตาย

เป็นการยากที่จะหาตัวเลขเกี่ยวกับการพยายามฆ่าตัวตายและการฆ่าตัวตายที่ถูกต้องเพียงตรง เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องที่ถือว่าน่าละอาย และในบางประเทศ เช่น ประเทศอินเดียถือว่าการพยายามฆ่าตัวตายเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายด้วย ดังนั้น จึงไม่ค่อยได้มีการรายงานเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย ส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงไปให้ข้อมูลว่าการตายนั้นๆ เป็นอุบัติเหตุ หรือเป็นการตายธรรมดา ดังนั้น จึงมีบางประเทศเท่านั้นที่มีสถิติเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่น่าเชื่อถือได้

อัตราการฆ่าตัวตายสามารถมีได้ตั้งแต่ 3 ถึง 30 ต่อประชากร 1 แสนคน ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ และแต่ละเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ในมาเลเซียและสิงคโปร์ประมาณ 11 : 100,000 ซึ่งเป็นอัตราคร่าวๆ ประเทศ

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

ไทยประมาณ 5.2 : 100,000 คน ประเทศที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูง (มากกว่า 20 : 100,000) ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น เดนมาร์ก สวีเดน ออสเตรเลีย เยอรมันตะวันตก และฮังการี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน⁷ และจากการประชุมวิชาการจิตเวชและสุขภาพจิต เอเชีย ครั้งที่ 6 ของกรมสุขภาพจิตร่วมกับวิทยาลัยจิตแพทย์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2539 นายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเทพธารินทร์ กล่าวถึงปัญหาการฆ่าตัวตายในประเทศไทยและอาเซียนสรุปได้ว่า จากรายงานขององค์การอนามัยโลก แต่ละปีทั่วโลกมีคนฆ่าตัวตายสำเร็จ 5 แสนคน ประเทศที่มีอัตราการฆ่าตัวตายมากที่สุดในโลกคือ ฮังการี จำนวน 38.6 คนต่อประชากรแสนคนต่อปี รองลงมาคือ ศรีลังกา 35.8 คนต่อประชากรแสนคนต่อปี ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 26 อัตรา 6 คนต่อประชากรแสนคนต่อปี แต่ไทยอยู่ในอันดับ 4 ของทวีปเอเชีย รองจากศรีลังกา ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ องค์การอนามัยโลกรายงานว่า อัตราการฆ่าตัวตายในประเทศเอเซียมีอัตราเพิ่มสูงที่สุดในโลก สาเหตุเนื่องจากการพัฒนาทางด้านวัตถุ และเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วแต่ขาดการพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป⁸

ในประเทศไทย จากสถิติของกองสถิติพยากรณ์ชีพ กระทรวงสาธารณสุข แสดงอัตราการฆ่าตัวตายของคนไทยในปี 1971 เท่ากับ 3.6 ต่อประชากรแสนคน และเพิ่มเป็น 5.0 ต่อประชากรแสนคนในปี 1974 แต่จากรายงานของนายแพทย์สมพร บุขราทิจ ซึ่งได้ทำการศึกษาจากมรณบัตรของปี 1975 และ 1977 ทั้งสิ้นจำนวน 14,767 ใบ พบว่ามีผู้ถึงแก่กรรมจากการฆ่าตัวตายถึง 208 ราย หรือร้อยละ 14 ของสาเหตุการตายทั้งหมดคิดเป็นอุบัติเหตุการ 15 คนต่อประชากรแสนคน โดยพบมากที่สุดในช่วงอายุ 15-25 ปี และไม่มี ความแตกต่างชัดเจนระหว่างเพศ⁹ และรายงานเกี่ยวกับข้อมูลการฆ่าตัวตายในประเทศไทยในปี 2539 ถึง 2540 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้รวบรวมข้อมูลจากใบมรณบัตรทั่วประเทศ แสดงอัตราการฆ่าตัวตายว่า ในปี พ.ศ.2539 ประเทศไทยมีคนฆ่าตัวตายจากรายงานใบมรณบัตร จำนวนรวมทั้งสิ้น 4,529 คนหรือคิดเป็น 7.57 ต่อประชากรแสนคนต่อปี โดยในแต่ละวัน มีคนฆ่าตัวตายประมาณ 12 คน จังหวัดที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงสุด 5 อันดับแรก คือ ลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา จันทบุรี (อัตราต่อแสนเท่ากับ 27.34, 24.12, 17.51, 16.80 และ 16.18 ตามลำดับ) ในปี พ.ศ. 2540 มีคนฆ่าตัวตาย รวมทั้งสิ้น 4,218 คนคิดเป็นอัตรา 6.98 ต่อประชากรแสนคนต่อปี จังหวัดที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงสุด 5 อันดับแรก

⁷ นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, จิตเวชผู้ใหญ่ (Adult Psychiatry) ความรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยทางจิต, ความเครียดและสุขภาพจิต, หน้า 65-66.

⁸ วีรพล กุลบุตร, การฆ่าตัวตาย : แนวโน้ม/ทฤษฎี การป้องกันและแก้ไข (กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2540), หน้า 14.

⁹ อนันต์ ศรีเกียรติขจร, "การฆ่าตัวตาย," วารสารโรงพยาบาลชลบุรี 9 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-กันยายน 2527) : 17.

คือ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ระยอง จันทบุรี (อัตราต่อแสนเท่ากับ 27.79, 24.08, 19.01, 15.09 และ 13.90)¹⁰

นอกจากนี้ ตามรายงานการศึกษาการฆ่าตัวตายในผู้ป่วยที่มาเข้ารับการรักษาที่หน่วยอุบัติเหตุ ภาควิชาศัลยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช ตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2515 ถึงวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2524 กล่าวว่า ในจำนวนผู้ป่วยที่ฆ่าตัวตาย 51 ราย มีชาย 31 คน หญิง 19 คน คิดเป็นอัตราส่วนชายต่อหญิงเท่ากับ 1.63 : 1 อายุต่ำสุด 7 ปี และสูงสุด 71 ปี ช่วงอายุที่พบมากที่สุด คือ 16 ถึง 25 ปี ประกอบเป็นร้อยละ 51 ของผู้ป่วยทั้งหมด อัตราส่วนของหญิงต่อชายในช่วงอายุนี้นี้ใกล้เคียงกัน โดยมีชายมากกว่าหญิงเพียงเล็กน้อย คือ 13 : 1 โดยสาเหตุของการฆ่าตัวตายเกิดจากปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม คิดเป็นร้อยละ 80.9 ที่เหลือเกิดจากโรคจิตหรือมีความผิดปกติทางจิต¹¹

จากข้อมูลการฆ่าตัวตายเบื้องต้นและรายงานการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายหรือไม่ เกิดจากภาวะจิตใจที่ไม่มั่นคง ซึ่งเป็นผลจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง ในสภาวะจิตใจเช่นนี้ หากมีบุคคลอื่นมากระตุ้น ยุยง หรือก่อให้เกิดความคิดในการตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย บุคคลดังกล่าวอาจตัดสินใจฆ่าตัวตายได้ เปรียบได้กับการก่อให้เกิดที่ฆ่าตนเองกระทำการประทุษร้ายต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ถือเป็นอาชญากรรม ผู้ที่ยุยงหรือก่อให้เกิดที่ฆ่าตนเองจึงสมควรได้รับโทษตามกฎหมาย ตามหลักกฎหมายอาญาของไทยไม่ได้บัญญัติให้การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิด¹² เนื่องจากมองว่าการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลนั้น หากการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของบุคคลเหล่านั้นเกิดขึ้นจากการตัดสินใจโดยอิสระของเขาเอง กฎหมายก็จะไม่เข้าไปก้าวก้าวอำนาจการตัดสินใจของบุคคลดังกล่าว แต่สำหรับกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย กฎหมายมองว่าการตัดสินใจฆ่าตัวตายเป็นผลมาจากการยุยงของบุคคลอื่น กฎหมายจึงเข้าไปให้ความคุ้มครองโดยบัญญัติให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดแยกเทศตามมาตรา 293 โดยบัญญัติว่า

¹⁰ ประเวศ ต้นติพิวัฒนสกุล, ฆ่าตัวตาย : การสอบสวนสาเหตุและการป้องกัน (เชียงใหม่ : โรงพิมพ์พิมพ์การพิมพ์, 2542), หน้า 20.

¹¹ เกษียร ภัทธานนท์, วันชัย วงศ์สุวรรณ และวันชัย ศรีทา, "การศึกษาผู้ป่วยฆ่าตัวตายด้วยวิธีรุนแรง." วารสารวารสารศิริราช 36 ฉบับที่ 7 : 456.

¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 64/2465 ฎส.เล่ม 6 ฉบับที่ 1, หน้า 37-41. วินิจฉัยว่า การกระทำต่อตนเองไม่เป็นความผิดฐานฆ่าคน

"ผู้ใดช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

การกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 293 นี้ จะต้องครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย แม้จะมีการช่วยหรือยุยงก็หาไม่มีความผิดตามมาตรา 293 ไม่ ข้อจำกัดในการลงโทษผู้ยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตราดังกล่าวคือ ผู้ฆ่าตัวตายต้องเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ การที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่บุคคลดังกล่าวได้แก่ เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปีบริบูรณ์ เนื่องจากเห็นว่า เด็กในวัยนี้มีความคิดอ่านต่างๆ ยังไม่เจริญเต็มที่พอที่จะรู้สึกผิดชอบ อาจถูกยุยงหรือชักนำไปในทางที่ผิดได้ง่าย สำหรับผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไรและผู้ซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนเองได้ คือ ผู้ที่ทราบถึงอันตรายของการกระทำนั้นแต่ไม่สามารถจะยับยั้งได้ก็เป็นบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะถูกชักจูงให้ฆ่าตัวตายได้ง่ายเช่นเดียวกัน ดังนั้น กฎหมายจึงให้ความคุ้มครอง โดยกำหนดให้การยุยงให้บุคคลที่อยู่ในสภาพดังกล่าวฆ่าตัวตายเป็นความผิด แต่จากข้อมูลการศึกษาถึงสาเหตุของการฆ่าตัวตายและสถิติการฆ่าตัวตายในปัจจุบันชี้ให้เห็นถึงสภาวะการณ์การฆ่าตัวตายในปัจจุบันว่า การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกคนในสังคม ไม่จำกัดเพศและวัย ทั้งชายและหญิง เด็ก วัยรุ่นหนุ่มสาว วัยกลางคน และคนชรา อาจตัดสินใจฆ่าตัวตายได้ทั้งนั้น และเหตุปัจจัยที่ทำให้คนฆ่าตัวตายมีหลายประการแตกต่างกันไป ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจฆ่าตัวตายของคนได้มาก คือ ภาวะความเครียดและความกดดันสูง จะเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่บุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 กำหนดไว้เท่านั้นที่จะถูกยุยงให้ฆ่าตัวตายได้โดยง่าย แต่บุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะแล้ว มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ เมื่อต้องประสบกับปัญหาต่างๆ รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาชีวิตครอบครัว ปัญหาหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน หรือปัญหาเศรษฐกิจสังคม และหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่ได้ เกิดภาวะมีความเครียดความกดดันสูง บุคคลเหล่านั้นมีโอกาสเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายได้สูง ซึ่งหากมีบุคคลใดมายุยง ชักจูง หรือชี้แนะให้ใช้การฆ่าตัวตายเป็นการยุติปัญหา ก็ย่อมที่จะนำไปสู่การฆ่าตัวตายของบุคคลดังกล่าวได้ง่ายเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide) ของบรรดาเหล่าสาวกของลัทธิต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นการทำลาย (destructive cult) ซึ่งได้ฆ่าตัวตายตามคำสั่งของผู้นำลัทธิดังกล่าวด้วยความสมัครใจที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สวิสเซอร์แลนด์ และฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายอาญาของไทย ย่อมไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เลย ทั้งๆ ที่การกระทำของผู้นำลัทธิดังกล่าวเป็นการกระทำที่น่าตำหนิและก่อให้เกิดผลร้ายแรงทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย

ถึงแก่ชีวิต จึงมีปัญหาว่าบทบัญญัติว่าด้วยการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญาของ ไทยมาตรา 293 บัญญัติไว้ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในสังคม ปัจจุบัน นอกจากนี้ ในต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย ก็มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการ ยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในลักษณะที่กว้างกว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทย โดยมีบทบัญญัติที่ กำหนดให้การยุบบุคคลอื่น ๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากเด็กและผู้ที่ยังบ่มพร่องทางจิตเป็นความผิดตาม กฎหมายด้วย ดังนั้น เพื่อให้ผู้ยุบให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายซึ่งมิใช่เฉพาะบุคคลตามที่ประมวลกฎหมาย อาญามาตรา 293 กำหนดไว้ได้รับการลงโทษ อันเป็นการป้องปรามการฆ่าตัวตายได้อีกทางหนึ่ง จึง สมควรกำหนดให้ความผิดฐานยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายมีขอบเขตการบังคับใช้กว้างมากขึ้น โดยบัญญัติฐาน ความผิดในลักษณะกว้าง ไม่จำกัดเฉพาะการยุบบุคคลตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 293 เท่านั้นที่เป็น ความผิดโดยอาจแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเดิมเพื่อขยายฐานความผิดหรือเพิ่มเป็นบทบัญญัติใหม่อีก มาตราหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้ จะได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่ เกี่ยวกับการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองชีวิตมนุษย์ แนวความคิดในการกำหนด กฎหมายเกี่ยวกับการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ตลอดจนลัทธิต่างๆ ในปัจจุบัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ การฆ่าตัวตายที่เกิดจากการยุบหรือชักจูงใจของผู้นำลัทธิดังกล่าว
2. เพื่อศึกษาข้อจำกัดของตัวบทกฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย
3. เพื่อศึกษากฎหมายไทยเกี่ยวกับการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเปรียบเทียบกับกฎหมาย ต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการบัญญัติให้การกระทำการยุบให้ผู้อื่นฆ่า ตัวตายในกรณีอื่นนอกเหนือจากกรณีตามที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 กำหนดไว้เป็นความผิด ตามกฎหมายไทย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

บทบัญญัติว่าด้วยการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 จำกัดการ ลงโทษเฉพาะกรณียุบเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพ หรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับปัญหา การฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงควรขยายฐานความผิดไปถึงการลงโทษผู้ยุบบุคคลอื่น ๆ ให้ฆ่าตัว ตายนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ จะเป็นการวิจัยถึงการนำกฎหมายเรื่องความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายมา ลงโทษผู้ที่ยุยงหรือก่อให้เกิดผู้อื่นเกิดความคิดในการตัดสินใจฆ่าตัวตาย โดยมุ่งศึกษาถึงขอบเขตข้อจำกัด ของความรับผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ของไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายของต่างประเทศบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย เป็นต้น ต่อจากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับ กฎหมายต่างประเทศมาวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายไทย ต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวความคิดในการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย หลักเกณฑ์ทางกฎหมายและขอบเขตของกฎหมายไทย ฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย เกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ตลอดจนเจตนารมณ์ของกฎหมายในการลงโทษพฤติกรรมดังกล่าว
2. เพื่อให้การคุ้มครองผู้เสียหาย และการลงโทษผู้กระทำความผิดจากการกระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมการฆ่าตัวตายในสังคมปัจจุบัน
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมในการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 ให้มีขอบเขตความรับผิดตามกฎหมายในการลงโทษผู้ยุยงบุคคลอื่น ๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายของต่างประเทศ
4. สามารถนำเอาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และผลที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นข้อพิจารณาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ อาทิเช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือวารสาร ตำบทยกกฎหมาย บทความและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำพิพากษาของศาล และความเห็นของนักนิติศาสตร์ เพื่อประมวลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

บทที่ 2

แนวความคิดเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในอันที่จะป้องกันความเสียหายต่อสังคม โดยได้กำหนดไว้เป็นบทบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่การกระทำนั้น จุดมุ่งหมายของกฎหมายอาญาที่สำคัญ คือ กำหนดบทบังคับให้บุคคลประพฤติในสิ่งที่สังคมปรารถนา และป้องกันมิให้บุคคลประพฤติในสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม ดังนั้น บทบัญญัติในกฎหมายอาญาจึงมีลักษณะในทางลงโทษกรรมชั่ว มิใช่บำเพ็ญต่อกรรมดี หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า กฎหมายอาญานั้นในเรื่องการป้องกันกรรมชั่วยิ่งกว่าสนับสนุนกรรมดี มาตรการหนึ่งที่กฎหมายอาญานำมาใช้เพื่อคุ้มครองส่วนได้เสียของสังคม และชักนำให้สมาชิกของสังคมหันมาประพฤติในแนวทางที่ถูกที่ควร คือ การลงโทษซึ่งหมายถึงการที่รัฐกำหนดบทกฎหมายให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับผลร้าย เพราะเหตุที่ผู้นั้นฝ่าฝืนกฎหมาย โดยมีเจตนาให้ผู้ที่ได้รับโทษรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นผลเสียต่อผู้อื่นและสังคม

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองชีวิตมนุษย์

บุคคลทุกคนมีสิทธิขั้นมูลฐาน (Fundamental Rights) ซึ่งได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญของนานาประเทศ ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันบุคคลก็มีหน้าที่ที่จะต้องเคารพสิทธิของผู้อื่นในอันที่จะไม่ใช้สิทธิของตนที่มีอยู่กระทบสิทธิหรือล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น เช่นเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว บ่อยครั้งที่การใช้สิทธิของมนุษย์เพื่อประโยชน์ของตนเป็นการละเมิดสิทธิผู้อื่นและทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำนั้นย่อมที่จะกระทำการโต้ตอบ ซึ่งหากปล่อยให้ต่างฝ่ายต่างตอบโต้ซึ่งกันและกัน ย่อมก่อให้เกิดการแก้แค้นกันตามมา อันนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่สงบสุขขึ้นในสังคม รัฐจึงออกกฎหมายควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม โดยกำหนดห้ามมิให้มีการกระทำความผิด และหากบุคคลใดฝ่าฝืนต้องได้รับโทษ ดังนั้น กฎหมายอาญาจึงมีบทบาทในการทำหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนในหลายกรณี อาทิ การให้ความคุ้มครองชีวิตและร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง และเสรีภาพของบุคคลในด้านต่างๆ เช่น เสรีภาพทางความคิด เป็นต้น

ในเกล วอล์กเกอร์ (Nigel Walker) ได้กล่าวถึงการทำหน้าที่ของกฎหมายอาญาในการคุ้มครองป้องกันบุคคลจากการกระทำต่างๆ ที่มิชอบ เพื่อบรรลุถึงซึ่งวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้¹

¹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และพรทิพย์ เพ็ชรศิริ, “ขอบเขตของกฎหมายอาญา” วารสารนิติศาสตร์ 9 ฉบับที่ 3 (2521) :

1. คัดค้านการป้องกันซึ่งตัวบุคคล (และในบางครั้งคัดค้านสัตว์ด้วย) จากการกระทำโดยเจตนา อันเป็นการโหดเหี้ยม ทารุณ หรือการประกอบกรรมทางเพศด้วยวิธีการอันไม่พึงประสงค์ต่างๆ
2. คัดค้านการป้องกันบุคคลจากภัยบางประการ อันเกิดจากการกระทำโดยไม่เจตนา (ตัวอย่างเช่น ภัยบนท้องถนน ภัยจากยาพิษ หรือโรคระบาด เป็นต้น)
3. คัดค้านการป้องกันกลุ่มบุคคลที่อาจถูกชักจูงให้หลงผิดได้ง่าย (นั่นคือ ผู้เยาว์หรือบุคคลผู้มีจิตใจไม่สมประกอบ) จากการทำร้าย กดขี่ หรือ ชูตริต อันจะเกิดแต่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลเหล่านั้น (ตัวอย่าง หลอกให้ร่วมประเวณีด้วย เป็นต้น)
4. ป้องกันการกระทำที่ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว และยินยอมต่อการกระทำนั้นแล้ว แต่ถือว่าผิดธรรมชาติ (เช่น การร่วมประเวณีระหว่างพี่น้องท้องเดียวกัน และความสัมพันธ์ทางเพศอันผิดปกติ)
5. ป้องกันการกระทำบางประเภท ซึ่งเมื่อได้กระทำขึ้นท่ามกลางสาธารณชนแล้วจะกระทบกระเทือนจิตใจบุคคลอื่นเป็นอย่างมาก (เช่น อนาคต คำกล่าวมรสุวาท และอื่นๆ)
6. ป้องกันพฤติกรรมบางประเภท อันอาจยั่วให้เกิดความไม่สงบขึ้นในหมู่ประชาชน
7. คัดค้านการป้องกันซึ่งทรัพย์สินของบุคคลจากการลักขโมย การฉ้อโกง หรือการทำให้เสียทรัพย์สิน
8. ป้องกันความไม่สะดวกสบายต่างๆ (เช่น การกีดขวางทางสัญจร ปิดกั้นทางสาธารณะ)
9. เพื่อเก็บรวบรวมภาษีอากร (เช่น มีรถยนต์ไว้ในครอบครองโดยไม่มีทะเบียน)
10. เพื่อบังคับให้เกิดความเมตตากรุณาที่จำเป็น (เช่น ไม่ส่งเด็กไปโรงเรียนเมื่ออยู่ในวัยบังคับเรียน ไม่ช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในภยันตราย)
11. เพื่อป้องกันรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม (เช่น พระมหากษัตริย์ ศาสนา)
12. เพื่อบังคับใช้วิธีการต่างๆ ที่จะทำให้วัตถุประสงค์ทั้งหลายเหล่านี้บรรลุผล (เช่น การขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน การให้การเท็จ เป็นต้น)

บรรดาสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการคุ้มครองโดยบทบัญญัติของกฎหมายอาญานั้น ประเด็นที่รัฐให้ความสำคัญและให้ความคุ้มครองอย่างมาก ได้แก่ ชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายใด กฎหมายอาญาของทุกประเทศบัญญัติให้การฆ่าผู้อื่นเป็นความผิดร้ายแรงที่ทุกประเทศต้องป้องกันและปราบปราม จะเห็นได้ว่า ในทางกฎหมายชีวิตมนุษย์มีคุณค่าสูงสุด ทศนะที่มองชีวิตมนุษย์ต่างไปจากกรรมสิทธิ์ แม้ในความเชื่อทางศาสนาก็ให้ความสำคัญแก่ชีวิตมนุษย์ โดยมองมนุษย์เป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง หรืออาจกล่าวว่าเป็นศูนย์กลางของจักรวาล (Antropocentric views)² ในคำสอนของศาสนาทุกศาสนาจะกำหนดข้อห้าม

² กมลชัย รัตนสกววงศ์, “ความยินยอมในกฎหมายอาญา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), หน้า 62.

มิให้ฆ่าชีวิตผู้อื่น การฆ่าผู้อื่นเป็นสิ่งที่ผิดและบาป ศาสนาคริสต์เชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของชีวิตมนุษย์ (the sanctity of life) เนื่องจากเป็นสิ่งที่พระเจ้าประทานมาให้ ดังนั้น บุคคลใดก็ตามจึงไม่มีอำนาจและไม่มีสิทธิที่จะฆ่าชีวิตผู้อื่น แม้แต่พวกที่ไม่มีศาสนาหรือที่เรียกว่า นอกรีต เองก็มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อความเชื่อที่ว่า มันเป็นหน้าที่ที่จะต้องเคารพชีวิตมนุษย์ทุกชีวิตในฐานะที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แม้ว่าปัจเจกบุคคลนั้นจะทุพพลภาพ ไร้คุณค่า หรือกระทั่งเป็นที่น่ารังเกียจก็ตาม³ คำสอนของคริสตจักรที่ปรากฏใน "บัญญัติสิบประการ" (The Ten Commandments) ข้อที่ 6 บัญญัติว่า "อย่าฆ่าคน" (Thou shalt not kill) และใน "บัญญัติหกประการของพระเยซูคริสต์" (The six Commandments) ข้อที่ 1 บัญญัติว่า "อย่าฆ่า" เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าคริสตจักรไม่ยอมรับและคัดค้านการฆ่าชีวิตผู้อื่น⁴ ใน Catholic Encyclopedia article Homicide ได้กล่าวว่า คนไม่มีสิทธิฆ่าผู้อื่นไม่ว่าตัวผู้ถูกฆ่าจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม⁵ สำหรับพุทธศาสนาถือว่าการฆ่าหรือการทำปาณาติบาตเป็นการประกอบอกุศลกรรม จึงให้เว้นการฆ่าเสีย ดังจะพบข้อความในเบญจศีลว่า "ปาณาติปาตา เวระมะณี" ซึ่งเป็นศีลข้อแรก แต่การฆ่าจะเป็นการล่วงกรรมบถ⁶ หรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. ปาณ	สัตว์มีชีวิต
2. ปาณสณฺญิตา	รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
3. วทกจิตต์	มีจิตคิดจะฆ่า
4. ปโยโค	ทำความเพียรเพื่อให้ตาย
5. เตน มรณิ	สัตว์ตายลงด้วยความเพียรนั้น ⁷

ถ้าการฆ่านั้น ครบองค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้ ถือว่าเป็นการก้าวล่วงกรรมบถแล้ว ถึงแม้การทำปาณาติบาตหรือการฆ่านี้จะเป็นความผิด แต่ก็มีโทษหนักและเบาแตกต่างกันไป การตัดสินโทษหนักเบา

³ Glanville Williams, *The Sanctity of Life and the Criminal Law* (London : Faber and Faber, 1958), p. 19.

⁴ ประพัฒน์พงศ์ สุคนธ์, "การยกเว้นความรับผิดชอบในการทำให้ผู้ป่วยตายด้วยความสงสาร" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 3

⁵ นฤมล มารคแมน, "ปัญหาจริยธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับการุณยฆาต" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชา ปรชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 14.

⁶ กรรมบถ หมายถึง การกระทำที่เป็นหนทางไปสู่อบายภูมิ หรือนรก (ในที่นี้หมายถึง อกุศลกรรมบถ)

⁷ การทำความเพียรเพื่อให้ตายนี้ มุ่งพิจารณาว่าเจาะจงฆ่าหรือไม่ เช่น เจาะจงยิงนกสีขา แต่ไปถูกนกสีดำตาย ก็ไม่เข้าถึงปาณาติบาตอกุศลกรรมบถ เพราะเจตนาจะฆ่าไม่ได้อยู่ที่นกสีดำ แต่อยู่ที่นกสีขา หรือในกรณีที่เห็นนกฝูงหนึ่ง ใจไม่เจาะจงว่าจะยิงให้ถูกนกตัวไหน คือ สุดแต่จะถูกตัวไหนก็ได้ ไม่เลือกว่าจะเป็นนกสีขาหรือนกสีดำ ขอให้ยิงถูกสักตัว แล้วยิงไปถูกนกตายยอมเข้าถึงปาณาติบาต อกุศลกรรมบถ

ของปาณาติบาตมีสิ่งที่พิจารณา คือ สัตว์ที่ฆ่านั้นเป็นสัตว์ใหญ่หรือสัตว์เล็ก สัตว์ที่ฆ่านั้นมีศีลธรรมหรือไม่ การฆ่านั้นใช้ความพยายามมากหรือน้อย สัตว์ที่ฆ่านั้นมีประโยชน์มากหรือน้อย ถ้าสัตว์ที่ฆ่าเป็นสัตว์ใหญ่ จะมีโทษมากกว่าฆ่าสัตว์เล็ก เช่น ฆ่าพวกมด ยุง จะมีโทษน้อยกว่าฆ่าช้าง ม้า ฆ่าสัตว์ดิรัจฉานมีโทษน้อยกว่าฆ่ามนุษย์ ฆ่ามนุษย์ที่ไม่มีศีลธรรมมีโทษน้อยกว่าฆ่ามนุษย์ที่มีศีลธรรม แต่การฆ่าคนโดยใช้ความพยายามฆ่ามากก็มีโทษมากกว่าใช้ความพยายามน้อย ถ้าฆ่าบิดา มารดา หรือพระอรหันต์ก็จะมีโทษมากเป็นพิเศษ คือ เป็นอนันตริยกรรม (กรรมที่เป็นบาปหนักที่สุด เป็นกรรมที่ให้ผลทันทีหลังจากตาย ได้แก่ มาตุฆาต (ฆ่าแม่) ปิตุฆาต (ฆ่าพ่อ) อรหันตฆาต (ฆ่าพระอรหันต์) โลหิตุปาท (ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนห้อพระโลหิต) สังฆเภท (ทำสงฆ์ให้แตกแยก)⁸

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองชีวิตมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการฆ่าผู้อื่นนี้ ถูกนำไปพิจารณาในเรื่องของการทำการุณยฆาต (euthanasia) และการทำแท้ง (abortion) ด้วย เนื่องจากเป็นการกระทำที่ละเมิดชีวิตผู้อื่นเช่นเดียวกัน แต่กรณีทั้งสองเรื่องดังกล่าวมีลักษณะมูลเหตุของการกระทำแตกต่างจากการฆ่าผู้อื่นในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (murder) ปัจจุบันแนวคิดในเรื่องการทำการุณยฆาตและการทำแท้งจึงผ่อนคลายลง โดยมีการยอมรับให้มีการทำการุณยฆาตได้ในกฎหมายของบางประเทศ และยอมให้มีการทำแท้งได้ในบางกรณี

อย่างไรก็ดี การคุ้มครองชีวิตมนุษย์ได้ขยายหลักการไปในเรื่องของการฆ่าตัวตาย หรือที่เรียกว่า การกระทำอัตวินิบาตกรรม (suicide) โดยถือว่า การกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม และเป็นบาปมหันต์ นักบุญออกัสติน (St. Augustine) ตีความข้อห้ามการฆ่า (Thou shalt not kill) ในคริสต์ศาสนาว่า หมายถึง การห้ามอัตวินิบาตกรรมด้วย จึงเห็นว่าการฆ่าตัวตายเป็นบาป เพราะขัดกับบทบัญญัติข้อ 6 ดังกล่าวซึ่งห้ามการฆ่า และคนควรจะต้องอดทนต่อความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิต การฆ่าตัวตายไม่ว่าเหตุผลใดเป็นความผิดทุกกรณี⁹ ในหนังสือของออกัสติน ชื่อว่า "City of God" ได้แสดงความคิดเห็นว่า "การฆ่าตัวตายเป็นสิ่งที่น่าชิงชัง และเป็นความชั่วร้ายที่น่าประนาม" เขากล่าวว่า "การฆ่าตัวตายเป็นบาปที่มากกว่าบาปใดๆ"¹⁰

⁸ พระเทพมุนี, กรรมที่ปณี, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สถานีวิทยุพุทธทวารวาศ 01, 2527), หน้า 697.

⁹ นฤมล มารคแมน, "ปัญหาจริยธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับการุณยฆาต," หน้า 13

¹⁰ Glanville Williams, The Sanctity of Life and the criminal Law, p. 255.

นักบุญโทมัส อควีนาส (St.Thomas Aquinas) ปฏิเสธอัตวินิบาตกรรมโดยมีข้ออ้างว่า
 อัตวินิบาตกรรมเป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของอำนาจในงานเขียนเรื่อง Summa
 Theologica ว่า

มันไม่ชอบด้วยกฎเกณฑ์ที่จะทำอัตวินิบาตกรรมเลยอย่างสิ้นเชิงด้วยเหตุผล 3 ประการ อย่างแรก
 เพราะทุกสิ่งโดยธรรมชาติแล้วรักตัวเอง ผลของการมีอยู่ก็เพราะทุกสิ่งโดยธรรมชาติรักษาตัวเองให้มีอยู่...
 การทำอัตวินิบาตกรรมเป็นสิ่งตรงข้ามกับความเป็นไปของธรรมชาติ... ดังนั้น การกระทำอัตวินิบาตกรรม
 จึงเป็นบาปที่ติดตัวไปอยู่เสมอในฐานะที่สิ่งมีชีวิตนั้นขัดต่อกฎธรรมชาติ อย่างที่สอง เพราะว่าทุกๆ ส่วน...
 เป็นส่วนของทั้งหมด แล้วมนุษย์ทุกคนก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ในกรณีที่มีมนุษย์เป็นของชุมชน ดังนั้นโดย
 การทำอัตวินิบาตกรรม มนุษย์ย่อมทำความเสียหายให้แก่ชุมชน...อย่างที่สองเพราะชีวิตเป็นสิ่งที่มีพระเจ้า
 เป็นเจ้าประทานให้แก่มนุษย์และขึ้นอยู่กับการอนุญาตของพระองค์ผู้ซึ่งจะฆ่าและทำให้มีชีวิต ดังนั้นใครก็ตาม
 กำหนดชีวิตของตนเองเป็นบาปต่อพระองค์...ในฐานะที่เขาแย้งซึ่งอำนาจการตัดสินใจที่เขาไม่ได้รับมอบหมาย
 สำหรับเรื่องนี้เป็นของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของเพียงลำพังที่จะพิพากษาถึงความตายและการมีชีวิตอยู่¹¹

ในอเมริกา วิลเลียม เจมส์ (William James) คัดค้านอัตวินิบาตกรรมบนพื้นฐานของลัทธิประโยชน์
 นิยม เจมส์เชื่อว่าชีวิตนั้นมีคุณค่าในการดำรงอยู่ ซึ่งความเชื่อในเรื่องนี้เองจะสร้างความเป็นจริงให้เกิดขึ้น
 ในหนังสือเรื่อง "Is Life Worth Living" เจมส์ได้กล่าวถึงศาสนาอันหมายถึงความเชื่อที่มีพื้นฐานมาจาก
 ความศรัทธาที่มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งศรัทธาดังกล่าวนี้อาจเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เชื่อว่าชีวิตนั้นมี
 คุณค่าที่จะดำรงอยู่ต่อไป¹²

สำหรับพุทธศาสนา การฆ่าตัวตายไม่ถือเป็นการล่วงปาดนาติบาตอกุศลกรรม เพราะการฆ่าตัว
 ตายไม่ครบองค์ประกอบ 5 ประการแห่งปาดนาติบาตดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น คือ ขาดปาดณญญิตา (รู้ว่า
 สัตว์นั้นมีชีวิต) ซึ่งหมายถึงสัตว์อื่น ไม่ได้หมายถึงตนเอง แต่การฆ่าตัวตายก็เป็นกรรมที่มีโทษหนัก
 สามารถทำให้ผู้กระทำไปปฏิสนธิในอบายภูมิได้ ดังพระโฆษาจารย์ได้กล่าวไว้ว่า

สัตว์ทั้งหลายอาศัยความโกรธ ความเดือดดาลแห่งใจแล้วสังหารตนเองให้ตายด้วยศาสตราวุธ
 ทั้งหลายก็ดี ด้วยการกลืนยาพิษก็ดี ด้วยการเอาเชือกผูกคอตายก็ดี ด้วยการกระโดดเหวตตายก็ดี เช่นนี้ เป็น

¹¹ ประทีป มากมิตร, "การศึกษาอัตวินิบาตกรรมในแง่ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรม" (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 5-6.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

ต้น เมื่อตายลงด้วยการกระทำอัตวินิบาตกรรมดังกล่าวแล้ว ย่อมไม่แคล้วที่จักไปเกิดในอบายภูมิทั้งหลาย มีนรก เป็นต้น¹³

ในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ปฐมภาค ตติยปราชิกกัณฑ์ สิกขาบทวิภังค์ มีพระปฐมบัญญัติ และอนุบัญญัติไว้ว่า

อนึ่ง ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศีลตราอันจะปลิดชีวิตให้แก่กายมนุษย์นั้น หรือพรรณาคุณแห่งความตาย หรือชักชวนเพื่อการตายด้วยถ้อยคำว่า แน่ะนายผู้เป็นชายจะประโยชน์อะไรแก่ท่าน ด้วยชีวิตอันแสนลำบากยากแค้นนี้ ท่านตายเสียดีกว่าเป็นอยู่ดังนี้ เธอมีจิตอย่างนี้ มีใจอย่างนี้ มีความหมายหลายอย่าง อย่างนี้ พรรณาคุณในความตายก็ดี ชักชวนเพื่ออันตายก็ดี โดยหลายนัย แม้ภิกษุนี้เป็นปราชิกหาสังวาสมิได้¹⁴

ความข้างต้นนี้ สืบเนื่องมาจาก เรื่องพระภิกษุหลายรูป และเรื่องพระฉัพพัคคีย์ในพระไตรปิฎก เรื่องพระภิกษุหลายรูปนั้น กล่าวถึงพระพุทธเจ้าทรงแสดงอสุภกถาพรรณาและสรรเสริญคุณของการเจริญอสุภกรรมฐาน ทำให้ภิกษุหลายรูปอึดอัดระอา เกลียดชังร่างกายของตน จนถึงกับปลงชีวิตตนเอง วานให้คนอื่นปลงชีวิตตนเอง วานกันและกันปลงชีวิตตนเองบ้าง¹⁵ ส่วนเรื่องพระฉัพพัคคีย์นั้น กล่าวถึง พระฉัพพัคคีย์มีความพึงพอใจในภรรยาของอุบาสกคนหนึ่ง คิดอยากจะได้หญิงนั้นมาเป็นของตน พอเหมาะ กับอุบาสกนั้นป่วยอยู่ พระฉัพพัคคีย์จึงพรรณาคุณของความตายว่า ถ้าอุบาสกผู้นั้นตายเสีย จะได้ไปเสวยสุขในสวรรค์ เพราะอุบาสกนั้นทำแต่ความดีมาตลอด อยู่ไปในโลกมนุษย์นี้ก็มีแต่ลำบากทุกชีวิต อุบาสกผู้นั้นเห็นจริงตามคำพระฉัพพัคคีย์ จึงรับประทานอาหารที่เสวยจนป่วยหนัก และตายไป¹⁶

ทั้งสองเรื่องนี้ทราบถึงพระพุทธเจ้า พระองค์จึงทรงสั่งสอนว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ดังข้อความดังกล่าว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพุทธศาสนาให้ความสำคัญแก่ชีวิตมาก พุทธศาสนามุ่งจะให้มนุษย์มีความเมตตากรุณาต่อกัน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ในทัศนะของพุทธศาสนาแล้ว การฆ่า ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าผู้อื่น ฆ่าตัวตาย ชักชวนให้ผู้อื่นตาย หรือการทำกาารุณยฆาตเพื่อให้พ้นทุกข์ทรมาณนั้น ไม่มีทางเป็นสิ่งที่ถูกต้องไปได้

¹³ พระเทวมณี, กรรมที่ปณี, พิมพ์ครั้งที่ 1, หน้า 700.

¹⁴ กรรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง, 45 เล่ม พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2514), หน้า 347.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 339.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 344-345.

จากแนวความคิดเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับทั้งทางโลกและทางธรรมว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงสุด บุคคลใดจะกระทำการละเมิดชีวิตผู้อื่นโดยมิชอบไม่ได้ ปัจจุบันการละเมิดชีวิตของบุคคลอื่นมิได้เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ทำละเมิดโดยตรง ได้แก่ การลงมือฆ่าเอง หรือการใช้หรือจ้างวานบุคคลอื่นให้กระทำการแทนเท่านั้น แต่การทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายอาจเกิดจากการกระทำของผู้ตายเองโดยการยุยงของผู้ทำละเมิด ดังเช่นในหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งผลร้ายที่เกิดจากการกระทำดังกล่าว นอกจากจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของผู้อื่นแล้ว ยังนำไปสู่ความไม่สงบสุขของสังคม ดังนั้น ในฐานะที่ชีวิตของมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่รัฐควรพิทักษ์รักษาไว้ รัฐจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและควรควบคุมพฤติกรรมที่เป็นการละเมิดชีวิตผู้อื่นในลักษณะดังกล่าว โดยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการให้ความคุ้มครองป้องกันชีวิตของประชาชนจากการกระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายนี้ด้วย

2.1.1 ชีวิตของประชาชนในฐานะที่เป็นทรัพยากรของรัฐ

ในประวัติมนุษยชาติแต่ดั้งเดิมมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาแล้ว มีการยอมรับเป็นการทั่วไปว่า มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพังมิได้ เพราะถูกสภาพความจำเป็นทางธรรมชาติผลักดันให้รวมกลุ่มก่อตั้งชุมชนเพื่ออาศัยการร่วมมือจากชุมชนในการต่อสู้เพื่อให้มีชีวิตรอดอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้กับสิ่งสสารสัตว์และภัยธรรมชาตินานาประการ ตลอดจนทั้งความต้องการที่จะสืบเผ่าพันธุ์ต่อมา โดยธรรมชาติของมนุษย์เชื่อกันว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความเห็นแก่ตัว มีธรรมชาติที่ต้องการจะเอารอดเอาเปรียบละเมิด ทำร้ายผู้อื่นเพื่อแก่งแย่งชิงดี โดยแต่ละคนต่างตั้งหน้าตั้งตาช่วงชิงผลประโยชน์มาสนองความอยากของตนเอง ชนิดตัวใครตัวมัน ใครมือยาวสาวได้สาวเอา ใครแข็งแรงกว่าก็เป็นผู้ชนะ ใครอ่อนแอก็ต้องพ่ายแพ้ไป ใครมีอำนาจหรือกำปั้นโตก็เที่ยวข่มขู่ระรานคนอื่น ๆ ไม่มีหลักประกันให้ความคุ้มครองค่าจุนกันสังคมในยุคนั้นจึงเป็นสังคมที่ใช้กำลังความรุนแรงต่อกัน ต่อมาเมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันมากขึ้น มนุษย์เริ่มรู้สึกถึงความไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มนุษย์จึงหันหน้าเข้าหากัน ตกลงกันสร้างกฎเกณฑ์บางอย่างขึ้น เรียกว่า "สัญญาประชาคม" โดยมอบอำนาจให้รัฐเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนจนความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขในสังคม

ในระบบประชาธิปไตยนั้น ถือว่ารัฐกำเนิดขึ้นเพื่อมนุษย์และให้ประโยชน์นานาประการแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในรัฐ ถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่รัฐจะพึงอำนวยความสะดวกแก่ราษฎร และถือเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากรัฐให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทฤษฎีว่าด้วย

หน้าที่ของรัฐทฤษฎีหนึ่ง ได้แก่ ทฤษฎีปัจเจกชนนิยม (individualism) รับรองว่า รัฐมีความจำเป็นและมีประโยชน์ดังต่อไปนี้¹⁷

- ก. ช่วยปกป้องรักษาชีวิต
- ข. ช่วยป้องกันเสรีภาพ
- ค. ช่วยรักษาทรัพย์สิน
- ง. ช่วยสร้างความเป็นระเบียบ
- จ. สร้างความสงบสันติในชุมชน
- ฉ. ช่วยในการพัฒนาเสริมสร้างความเจริญของแต่ละบุคคล รวมทั้งความเจริญของ

ส่วนรวม

จะเห็นได้ว่า เป้าหมายของรัฐ คือ ความเป็นอยู่อย่างผาสุกของประชาชนพลเมือง (The end of the state is the welfare of the people)¹⁸ ซึ่งหมายถึง การรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคมนั่นเอง และความสงบเรียบร้อยของสังคมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ หากประชาชนในรัฐทำร้ายร่างกายหรือฆ่ากันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มาเป็นของตนโดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาควบคุมพฤติกรรมของประชาชนในสังคมโดยการใช้กฎหมายอาญาเพื่อมิให้มีการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในสังคม และการใช้มาตรการทางอาญาดังกล่าวกำหนดว่าพฤติกรรมใดของมนุษย์ที่สมควรถูกควบคุม ย่อมเป็นการกระทำที่กระทบต่อเสรีภาพของบุคคล ดังนั้นในการบัญญัติกฎหมายอาญาจึงได้นำหลักกษัตริย์ต่อบุคคลอื่น (harm principle) มาใช้ในการจำกัดเสรีภาพในการกระทำของบุคคล โดยหลักการนี้ถือว่า รัฐหรือสังคมควรเข้าไปแทรกแซงเสรีภาพในการกระทำของปัจเจกชนบุคคลเฉพาะในกรณีเพื่อป้องกันภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นเท่านั้น จอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) เสนอความคิดนี้ไว้ในเรียงความว่าด้วยเสรีภาพว่า

"วัตถุประสงค์ของเรียงความนี้ ก็เพื่อที่จะเสนอหลักเกณฑ์ที่ง่ายหลักเกณฑ์หนึ่ง ซึ่งเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการที่สังคมจะควบคุมบุคคลในสังคมด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะวิธีการที่สังคมนั้นใช้อยู่จะเป็นวิธีการใช้กำลังในรูปของโทษตามกฎหมาย หรือการขู่บังคับทางศีลธรรมโดยประชามติ หลักเกณฑ์นี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ปกป้องตนเอง เป็นหลักเกณฑ์ที่มีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองมนุษยชาติไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลหรือโดยส่วนรวมจากการถูกย่ำยีซึ่งเสรีภาพ โดยการกระทำของบุคคลในสังคมนั้น ในสังคมที่เจริญแล้วนั้น

¹⁷ จุฑา สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิสดารแนวทฤษฎีและประยุกต์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 230.

¹⁸ ประยงค์ สุวรรณบุปผา, รัฐปรัชญา แนวคิดตะวันออก-ตะวันตก (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2541), หน้า 95.

การใช้กำลังอำนาจเหนือสมาชิกในสังคมของตน จะถือเป็นการถูกต้อง ก็ต่อเมื่อมีจุดประสงค์ที่จะป้องกันภัยอันตรายอันจะเกิดแก่บุคคลอื่นในสังคมนั้น ภัยอันตรายที่จะเกิดแก่ตนเองโดยมิได้มีบุคคลอื่นเป็นผู้ก่อให้เกิด ไม่ว่าจะผ่านทางกายภาพ หรือทางจริยธรรมแล้ว ย่อมไม่เป็นข้ออ้างที่เพียงพอ สำหรับการจำกัดเสรีภาพในการกระทำของมนุษย์¹⁹

มิลล์ เชื่อว่าปัจเจกบุคคลต้องได้รับเสรีภาพและอิสรภาพในการกำหนดการกระทำของตนเอง ในระดับที่มากที่สุดตราบเท่าที่ไม่ขัดแย้งกับสิทธิของบุคคลอื่น อิสรภาพและสิทธิในการตัดสินใจเป็นสิทธิที่อยู่เหนือสิทธิอื่น จะเป็นรองก็แต่เพียงประโยชน์สูงสุดของคนส่วนใหญ่เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม มิลล์ ยอมรับว่าหลักการนี้ต้องได้รับการยกเว้นเมื่อนำไปใช้กับเด็กและบุคคลที่มีความอ่อนแอทางจิตใจ²⁰

จากหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกฎหมายอาญาของ มิลล์ นี้ หลักกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ โดยทั่วไปจึงไม่ได้บัญญัติให้การกระทำต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของตนเองเป็นความผิดซึ่งผู้กระทำจักต้องได้รับโทษ เนื่องจากการกระทำดังกล่าว ไม่ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและสังคม เป็นเพียงแต่ก่อให้เกิดพิษภัยเฉพาะแต่ตัวผู้กระทำนั่นเอง การลงโทษพฤติกรรมประเภทนี้ย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี ในต่างประเทศรัฐได้อำนาจอำนาจเข้าไปแทรกแซงการกระทำของบุคคลเพื่อคุ้มครองชีวิตมนุษย์ในพฤติกรรมบางกรณี แม้ว่าจะเป็นการทำต่อตนเองก็ตาม อาทิเช่น การทำแท้ง (abortion) การที่แพทย์ทำให้ผู้ป่วยตายโดยปราศจากความทุกข์ทรมาน หรือที่เรียกกันว่า การุณยฆาต (euthanasia) และการฆ่าตัวตาย (suicide) เป็นต้น ทฤษฎีที่นำมาสนับสนุนความชอบด้วยกฎหมายในการใช้อำนาจรัฐดังกล่าว ได้แก่ การที่รัฐมีผลประโยชน์ในการคุ้มครองคุณค่าของชีวิตที่มีต่อสังคมส่วนรวม และคุณค่าของชีวิตปัจเจกชนแต่ละคน ซึ่งประโยชน์ของรัฐในการสงวนรักษาชีวิตมนุษย์ในแง่ที่เป็นการรักษาคุณค่าของชีวิตที่มีต่อสังคม เป็นเหตุผลที่รัฐใช้อำนาจในการแทรกแซงการกระทำของบุคคลเพื่อคุ้มครองชีวิตมนุษย์ได้แทบจะทุกกรณี ยกตัวอย่างเช่น ในคดี Roe v. Wade ศาลสูงได้วินิจฉัยว่า ผลประโยชน์ของรัฐในการรักษาชีวิตของหญิงมีครรภ์ มีเหตุผลเพียงพอที่จะจำกัดสิทธิส่วนบุคคลขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญในการที่จะทำแท้งได้ในช่วงการตั้งครรภ์สามเดือนแรก และศาลยังได้วินิจฉัยต่อไปอีกว่า ผลประโยชน์ของรัฐในชีวิตที่จะเจริญเติบโตต่อไปของทารกในครรภ์มารดา (ช่วงปลายสัปดาห์ที่แปดไปจนกระทั่งคลอด) เป็นเหตุผลเพียงพอที่รัฐห้ามมิให้มีการทำแท้งภายหลังจากที่มารดาตั้งครรภ์ได้หกเดือน เช่นเดียวกับในกรณีของการ

¹⁹ อภิวัตน์ เพ็ชรศิริและพรทิพย์ เพ็ชรศิริ, “ขอบเขตของกฎหมายอาญา.” วารสารนิติศาสตร์ 9 ฉบับที่ 3 : 108.

²⁰ พรพนธยรัตน์ ศรีไชยรัตน์, “ความเหมาะสมในการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 15.

กระทำการุณยฆาต (euthanasia) รัฐได้อ้างผลประโยชน์ของรัฐในลักษณะเดียวกันในการคัดค้านการใช้เครื่องมือช่วยยุติการมีชีวิตหรือการกระทำที่เป็นการช่วยยืดชีวิตออกไป สำหรับกรณีของการฆ่าตัวตายนั้น ศาลได้เน้นย้ำถึงผลประโยชน์ของรัฐในการสงวนรักษาชีวิตไว้ว่า "การสงวนรักษาชีวิตมีคุณค่าทางสังคมอย่างสูงในวัฒนธรรมของเรา และการฆ่าตัวตายถือว่าเป็นความผิดต่อสาธารณชนอย่างร้ายแรง" นอกจากนี้ รัฐได้ใช้อำนาจของผู้ปกครองในลักษณะบิดาปกครองบุตร (the paternalistic parens patriae power) คุ้มครองปัจเจกชนที่ฆ่าตัวตายด้วยความเจ็บป่วยทางจิต โดยถือว่าบุคคลนั้นไม่มีความสามารถในการปกป้องตนเอง บุคคลที่เจ็บป่วยทางจิตเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ที่สูญเสียความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ดังนั้นรัฐจึงเข้ามาใช้อำนาจในการตัดสินใจนั้นแทน และใช้อำนาจในการตัดสินใจในการรักษาชีวิตอย่างน้อยที่สุดจนกระทั่งบุคคลดังกล่าวหายจากความเจ็บป่วยทางจิต²¹

ตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐคุ้มครองชีวิตมนุษย์ในฐานะที่เป็นประชาชนพลเมืองของรัฐแทบจะทุกกรณี โดยให้ความคุ้มครองในรูปของการบัญญัติกฎหมายห้ามกระทำที่เป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น แต่สำหรับการกระทำที่เป็นภัยต่อตนเอง รัฐจะเข้ามาคุ้มครองชีวิตผู้ที่ได้รับผลร้ายโดยแทรกแซงการกระทำของบุคคลเฉพาะในกรณีที่รัฐเห็นว่า ผลร้ายที่เกิดจากการกระทำนั้นไม่เพียงแต่จะกระทบต่อคุณค่าของชีวิตผู้เสียหายเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อประโยชน์ของรัฐในการรักษาคุณค่าของชีวิตที่มีต่อสังคมด้วย

2.1.2 การละเมิดชีวิตของผู้อื่นกับการคุ้มครองโดยรัฐ

บุคคลทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆ ก็ได้ เช่น การประกอบกิจการงาน การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย การพูดคุยติดต่อสื่อสารถึงกัน หรือการเดินทางไปในสถานที่ต่างๆ ตามแต่ความปรารถนาของตน หากการกระทำนั้นมีได้เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น เกี่ยวกับเรื่องนี้ รัฐได้บัญญัติให้การรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 28 ว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน" ดังนั้นการกระทำการใดของบุคคลในสังคม แม้ว่าจะเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพของตน แต่ไปกระทบหรือละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นสิทธิในชีวิตร่างกาย หรือสิทธิในทรัพย์สินก็ตาม เป็นการกระทำที่มีขอบ ซึ่งรัฐได้บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำดังกล่าว และหากบุคคลใดฝ่าฝืนจักต้องได้รับโทษ ดังปรากฏให้เห็นอยู่ในหลายมาตราของประมวลกฎหมายอาญา อาทิ บทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองต่อความปลอดภัยในชีวิตร่างกายของบุคคล ซึ่งบัญญัติไว้ในลักษณะ 10 ว่าด้วยความผิด

²¹ Kate E. Bloch, "The Role of Law in Suicide Prevention : Beyond Civil Commitment-A Bystander Duty to Report Suicide Threats," Stanford Law Review, Vol.39 No. 4 (April 1987) : 935-936.

เกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (มาตรา 288-308) โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองชีวิต ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติให้การฆ่าผู้อื่นเป็นความผิด ทั้งนี้ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำโดยเจตนา ไม่เจตนา หรือกระทำโดยประมาทก็ตาม ดังนี้

- ความผิดฐานฆ่าคนตายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ว่า "ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษ..."
- ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 290 ว่า "ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษ..."
- ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาทได้บัญญัติไว้ในมาตรา 291 ว่า "ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษ..."

จากบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า รัฐมุ่งให้ความสำคัญคุ้มครองประชาชนจากภัยอันตรายที่เกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น แต่ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกิดจากการกระทำของตนเอง เช่น เขามีคกริดเนื้อตัวเอง ตีมาพิชเพื่อฆ่าตัวตาย หรือทำลายข้าวของของตนเสียหาย ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าวคือ บุคคลซึ่งกระทำการนั้นเอง การกระทำนั้นมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นหรือสังคมแต่อย่างใด โดยหลักรัฐจึงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในการขจัดบำบัดภัยนั้นด้วยการลงโทษทางอาญา อย่างไรก็ตาม มีพฤติการณ์บางกรณีซึ่งผู้กระทำกระทำการละเมิดสิทธิของตนเอง อาทิ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตน แต่การกระทำของตนนั้นเป็นที่คาดหมายได้ว่าอาจส่งผลเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นได้ รัฐก็จะกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ดังเช่นบทบัญญัติมาตรา 220 ที่บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำให้เกิดเพลิงไหม้แก่วัตถุใดๆ แม้เป็นของตนเอง จนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท"

กล่าวโดยสรุป การละเมิดชีวิตของผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ต้องห้าม โดยการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมและผิดกฎหมาย รัฐได้ให้ความสำคัญคุ้มครองชีวิตของบุคคลผู้ถูกทำละเมิด โดยกำหนดให้การฆ่าและการทำร้ายผู้อื่นเป็นความผิด (ยกเว้นกรณีที่กระทำเพื่อป้องกันตัว หรือโดยความจำเป็น) ทั้งนี้ไม่ว่าผู้กระทำจะกระทำโดยเจตนา กระทำโดยไม่เจตนา หรือกระทำโดยประมาทก็ตาม

2.1.3 แนวความคิดในการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

แนวความคิดในการกำหนดให้การยุยงผู้อื่นให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิดตามกฎหมายมีความสัมพันธ์กับแนวความคิดในทางกฎหมายในเรื่องการฆ่าตัวตายของประเทศต่างๆ ว่า ประเทศนั้นถือว่าการฆ่าตัวตายเป็นอาชญากรรมหรือไม่ เนื่องจากลักษณะของการกระทำที่เป็น "การยุยง" เป็นการร่วม

กระทำความผิดในการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น คือ ร่วมในความผิดอาญาของผู้กระทำความผิดหลัก ดังนั้น ในการศึกษาความเป็นมาของแนวความคิดในเรื่องการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจึงหนีไม่พ้นที่จะต้องกล่าวถึงแนวคิดทางกฎหมายในเรื่องการฆ่าตัวตายของประเทศนั้นๆ ด้วย

เดิมหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ของประเทศอังกฤษถือว่า การฆ่าตัวตายเป็นอาชญากรรม (self-murder) จึงส่งผลให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นอาชญากรรมด้วย โดยถือว่าผู้ยุยงให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายมีความผิดฐานฆ่า (murder) ซึ่งถ้าผู้ยุยงไม่ได้อยู่ด้วยในขณะที่ผู้ถูกยุยงฆ่าตัวตาย ผู้ยุยงมีสถานภาพทางกฎหมายเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิดก่อนเกิดเหตุ (accessory before the fact) ต่อการฆาตกรรมตนเองของผู้อื่น ซึ่งมีผลทางกฎหมายว่าเป็นความผิดฐานฆ่า (murder) แต่จะไม่ถูกพิพากษาว่ามีความผิด เนื่องจากหลักกฎหมายเดิมในเรื่องของผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิด (accessory) ที่ว่า ผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิดจะไม่ถูกพิพากษาว่ามีความผิดก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการตัดสินลงโทษก่อน ในที่นี้เพราะเหตุว่าตัวการไม่อาจที่จะถูกตัดสินว่ามีความผิดได้ ผู้ที่ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิดจึงไม่อาจที่จะถูกตัดสินว่ามีความผิดได้ บุคคลดังกล่าวจึงไม่มีความรับผิดทางอาญา หลักทั่วไปในเรื่องของผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิด (accessory) นี้ได้รับการแก้ไขโดยรัฐสภาในปี 1861 แต่ไม่มีกรณีของผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิดในความผิดฐานฆ่าตัวตาย (accessory to suicide) จึงถือว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิดก่อนความผิดฐานฆ่าตัวตายจะเกิดขึ้น (the accessory before to suicide) ผู้ยุยงให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายจึงยังคงไม่ถูกลงโทษสำหรับการกระทำดังกล่าว ต่อมาเนื่องจากเหตุผลที่ไม่ชัดเจน และอันที่จริงมิได้มีการถกเถียงใดๆ เกี่ยวกับปัญหานี้ แนวความคิดในเรื่องผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิด (accessory) ที่ว่าผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการตัดสินลงโทษก่อน ถึงจะสามารถดำเนินคดีอาญากับผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิดได้จึงได้ยกเลิกไป ปัจจุบันผู้ยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายมีความรับผิดทางอาญา และต้องถูกลงโทษในความผิดฐานฆ่า (murder)²²

ต่อมาในปี 1961 ประเทศอังกฤษได้ยกเลิกกฎหมายในเรื่องการฆ่าตัวตายเป็นอาชญากรรม โดยพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961²³ แต่ยังคงมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ที่ยุยงส่งเสริม หรือช่วยเหลือให้

²² Glanville Williams, *The Sanctity of Life and the criminal Law*, p. 297.

²³ Section 1 "The rule of law whereby it is a crime for a person to commit suicide is hereby abrogated."

ผู้อื่นฆ่าตัวตาย หรือพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิดตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961²⁴

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลอเมริกันปฏิบัติต่อผู้ยุยงหรือสมรู้ร่วมคิดในการฆ่าตัวตายแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกฎหมายอาญาของแต่ละรัฐ ซึ่งสรุปได้ 3 กรณี ดังนี้

- 1) ลงโทษผู้กระทำความผิดในฐานะที่เป็นคู่สัญญาตกลงกันในการฆ่าตัวตาย (suicide pact) หรือเป็นผู้ฆ่าผู้อื่น (murderer)
- 2) เห็นว่าการกระทำของบุคคลดังกล่าวไม่เป็นอาชญากรรม
- 3) บุคคลดังกล่าวกระทำความผิดในฐานะความผิดเฉพาะ

อย่างไรก็ตาม มีรัฐบางรัฐในสหรัฐอเมริกาปรับเอาหลักกฎหมายว่าด้วยการฆ่าตัวตายของอังกฤษมาใช้ อาทิเช่น รัฐเซาท์ คาโรไลน่า (South Carolina) ถือว่า ผู้ที่ยุยงหรือผู้สมรู้ร่วมคิดอาจถูกลงโทษในฐานะที่เป็นตัวการหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดฐานฆ่า (murder)

ในปี 1872 การฆ่าตัวตายไม่ถือว่าเป็นความผิดในรัฐโอไฮโอ (Ohio) ดังนั้น จึงไม่มีผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิด (accessory) หรือผู้ร่วมกระทำความผิด (principal in the second degree) ในการฆ่าตัวตาย อย่างไรก็ตาม ศาลแห่งมลรัฐนี้ได้กล่าวต่อไปว่า การจัดเตรียมยาพิษให้ผู้อื่นเป็นอาชญากรรม โดยไม่คำนึงถึงความยินยอมที่จะตายของผู้นั้น และเพียงแต่จัดหายาพิษมาให้ผู้อื่นโดยเจตนาว่าเขาจะใช้ยาพิษที่จัดหามาให้ผู้นั้นในการฆ่าตัวตายก็ถือเป็นการจัดเตรียมยาพิษให้ในความหมายของกฎหมายแล้ว และศาลยังวางหลักต่อไปอีกว่า แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ได้จัดหายาพิษใดๆ ก็ตาม เพียงแต่ผู้ถูกกล่าวหาว่า "อยู่ในขณะที่ผู้ตายดื่มยาพิษ เข้าไปมีส่วนร่วม โดยการชักจูง โน้มน้าวใจ ใช้กำลัง บังคับ ช่มชู้ หรือใช้วิธีการอื่นใดให้ผู้ตายดื่มยาพิษ" การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นอาชญากรรม²⁵

ในปี 1903 ศาลแห่งมลรัฐอิลลินอย (Illinois) กล่าวถึงคำตัดสินของศาลโอไฮโอ (Ohio) โดยเห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลดังกล่าว ศาลอิลลินอย (Illinois) ไม่เห็นด้วยกับความเห็นของศาลแมสซาชูเซต (Massachusetts) ที่ว่า การฆ่าตัวตายเป็นความผิดร้ายแรง (felony) และได้อธิบายขยายความถึงการที่ไม่ได้รับเอาแนวความคิดของประเทศอังกฤษในเรื่องการฆ่าตัวตายมาใช้โดยกล่าวว่า "ในฐานะที่เราไม่เคย

²⁴ Section 2(1) "A person who aids, abets, counsels or procures the suicide of another, or an attempt by another to commit suicide, shall be liable on indictment to imprisonment for a term not exceeding fourteen years."

²⁵ Glanville Williams, The Sanctity of Life and the criminal Law, pp. 299-300.

มีโทษยึดทรัพย์สินของผู้ที่กระทำการฆ่าตัวตาย และเราเห็นสมควรที่จะกำหนดลักษณะของการฝังศพผู้ตายอย่างไรให้พลเมืองของเราพึงพอใจ เราไม่เคยคำนึงถึงกฎหมายอังกฤษเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายที่จะมาปรับใช้ได้กับจิตวิญญาณของสถาบันของเรา²⁶ แต่ถือว่าการจัดเตรียมยาพิษให้ผู้อื่นซึ่งมีเจตนาที่จะฆ่าตัวตาย และการชักจูงใจ โน้มน้าวจิตใจหรือล่อลวงผู้อื่นให้ดื่มยาพิษเพื่อจุดประสงค์ในการฆ่าตัวตายของบุคคลนั้นเป็นการกระทำความผิดฐานฆ่า (murder) และบุคคลซึ่งกระทำการดังกล่าวจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในความผิดฐานฆ่า (murder) โดยผ่านทางผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม (innocent agent) อย่างไรก็ตาม ความเห็นนี้ค่อนข้างที่จะเป็นอภิปรายที่ลึกซึ้ง เพราะว่าไม่เพียงแต่บุคคลซึ่งกระทำการฆ่าตัวตายจะเป็นผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม (innocent agent) ตามกฎหมายของมลรัฐ แต่โดยการให้เหตุผลของศาล การตายของผู้ที่ฆ่าตัวตายยังเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายอีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะมองว่าทฤษฎีว่าด้วยการกระทำความผิดโดยทางอ้อม (innocent agent) จะสามารถนำมาใช้กับผู้ที่ล่อลวงให้คนฆ่าตัวตายได้อย่างไร

รัฐเท็กซัส (Texas) จัดว่าเป็นรัฐที่มีทัศนคติต่อการฆ่าตัวตายที่เบาที่สุดที่พบในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 1902 ผู้พิพากษาเดวิดสัน (Davidson) ประกาศว่า "การฆ่าตัวตายไม่เป็นการละเมิดกฎหมายใดๆ ของรัฐเท็กซัส ไม่ว่าจะกฎหมายของอังกฤษจะบัญญัติไว้ว่าอย่างไรก็ตาม...หลักกฎหมายของอังกฤษไม่ได้นำมาใช้ในประเทศเท็กซัส ตามกฎหมายผู้ฆ่าตัวตายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ดังนั้น คู่กรณีซึ่งจัดหาวิธีการต่างๆ ในการฆ่าตัวตายจึงต้องไม่ใช่ผู้กระทำความผิดด้วยเหมือนกัน"²⁷ ดังนั้นเขาจึงตัดสินว่าเมื่อผู้ถูกกล่าวหาเพียงแต่จัดเตรียมยาพิษ และผู้ตายดื่มยาพิษโดยอิสระด้วยเจตนาที่จะฆ่าตัวตายไม่มีความผิดฐานฆ่า (murder)²⁸ ต่อมาในปี 1908 ผู้พิพากษาท่านเดิมกล่าวในคำวินิจฉัยอีกคดีหนึ่งว่า "มันอาจจะเป็นการละเมิดศีลธรรมและเป็นการกระทำที่น่าตำหนิที่คู่กรณีจัดหายาพิษหรือปืนให้ผู้อื่น หรือจัดหาวิธีการอื่นใดหรือจัดหาตัวแทนเพื่อจุดประสงค์ในการฆ่าตัวตายของผู้นั้น แต่กฎหมายของเรายังไม่เห็นความเหมาะสมที่จะลงโทษบุคคลหรือการกระทำเช่นนั้น"²⁹

ตามที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากรัฐที่มีกฎหมายลงโทษผู้ยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในความผิดฐานฆ่า (murder) และรัฐที่ไม่ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว มีบางรัฐที่กำหนดให้การยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดฐานอื่น ได้แก่ รัฐมิสซูรี (Missouri) ถือว่าการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็น

²⁶ Ibid., p. 300.

²⁷ Ibid., p. 301.

²⁸ Grace v. State, 69 S.W. 529

²⁹ Sanders v. State, 112 S.W. 68.

หนึ่งในความผิดฐานฆ่าคนตายโดยมีเหตุลดโทษ (manslaughter) และรัฐนิวยอร์ก (New York) เมื่อได้มีการยกเลิกความผิดฐานพยายามฆ่าตัวตายในปี 1919 ยังคงลดโทษในความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (manslaughter) สำหรับผู้ซึ่งช่วยเหลือหรือส่งเสริมให้กำลังใจบุคคลอื่นให้ฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตาย³⁰

สำหรับประเทศอื่นๆ ถือได้ว่าประเทศสวิสเซอร์แลนด์เป็นประเทศแรกและปัจจุบันยังคงเป็นประเทศเดียวในโลกที่ได้นำหลักการในเรื่อง "มูลเหตุจูงใจที่ไม่เห็นแก่ตัว" (unselfish motives) ซึ่งไม่มีอยู่ในกฎหมายแองโกลอเมริกัน (Anglo American) มาใช้ลดโทษผู้ยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย โดยบัญญัติไว้ใน "The Federal Criminal Code of 1937" มาตราที่ 111-15 มีใจความว่า³¹

"การฆ่าผู้อื่นโดยได้รับความยินยอม ถือว่าเป็นการกระทำที่มีโทษ (punishable) แต่การยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายหรือการช่วยเหลือให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจะเป็นการกระทำที่มีความผิดที่มีโทษก็ต่อเมื่อผู้ยุยงหรือผู้สนับสนุนได้กระทำลงไปโดยมีเจตนาที่ไม่สุจริตเพื่อหวังผลประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดจากการกระทำของตน"

ดังนั้น ในกรณีที่ญาติของผู้ป่วยที่ป่วยหนักเห็นผู้ป่วยได้รับความทุกข์ทรมาน เกิดความสงสาร ได้ยุยงให้ผู้ป่วยฆ่าตัวตายเพื่อจะได้พ้นจากความทุกข์ทรมานนั้น ญาติของผู้ป่วยจึงไม่มีความผิดทางอาญา เนื่องจากญาติของผู้ป่วยไม่มีมูลเหตุจูงใจที่เห็นแก่ตัวแต่อย่างใด

ประเทศไซเรียต ถือว่าการฆ่าตัวตายและพยายามฆ่าตัวตายไม่เป็นอาชญากรรม แต่กำหนดความผิดและลงโทษบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นซึ่งต้องพึ่งพาตนทำให้บุคคลนั้นฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และกำหนดให้การยุยงบุคคลที่อยู่ในฐานะที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันให้ฆ่าตัวตายเป็นการกระทำผิดที่มีโทษ ถ้าบุคคลที่ฆ่าตัวตายเป็นผู้เยาว์หรือผู้ที่บรรลุนิติภาวะแต่ไม่สามารถเข้าใจลักษณะหรือสาระของการกระทำของตนเอง³² กฎหมายว่าด้วยการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายของประเทศไซเรียตนี้ เป็นต้นแบบในการร่างประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ของไทย

กฎหมายอาญาของประเทศอินเดีย ได้แก่ The Indian Penal Code มาตรา 306 กำหนดความผิดและลงโทษผู้ยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายโดยลดโทษของผู้ยุยงเป็นให้จำคุก 10 ปี ถ้าผู้ซึ่งฆ่าตัวตายมีอายุ 18 ปี และมีสติสัมปชัญญะดี ถ้าปราศจากเงื่อนไขดังกล่าว (หมายถึง กรณีที่ผู้ฆ่าตัวตายมีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือ

³⁰ Glanville Williams, The Sanctity of Life and the criminal Law, pp. 302.

³¹ Ibid., p.304.

³² Ibid., pp. 304-305.

ด้วยสติสัมปชัญญะ) ผู้ยุงอาจถูกลงโทษจำคุกตลอดชีวิต มาตรฐานนี้ถูกนำไปปรับใช้ในประเทศปากีสถาน และศรีลังกาด้วย³³

กล่าวโดยสรุป แนวความคิดในทางกฎหมายในเรื่องการฆ่าตัวตายของประเทศต่างๆ มีทั้งที่ถือว่าการฆ่าตัวตายเป็นอาชญากรรมและไม่เป็นอาชญากรรม ซึ่งแม้ว่าประเทศต่างๆ จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องการฆ่าตัวตายว่าจะเป็นการฆ่าตัวตายหรือไม่ แต่ในกรณีของการยุงส่งเสริมหรือช่วยเหลือให้มีการฆ่าตัวตาย ทุกประเทศต่างมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่าเป็นอาชญากรรม เพราะเหตุว่าผู้ที่ยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นบุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการที่ผู้อื่นฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตาย ซึ่งแม้ว่าจะไม่ได้เป็นการฆ่าผู้อื่นโดยตรง แต่ก็เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลซึ่งเป็นการทำลายหรือเป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ จึงสมควรที่จะลงโทษบุคคลภายนอกที่กระทำการดังกล่าว

2.2 เสรีภาพในการกำหนดชีวิตของบุคคลกับการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

เสรีภาพในการกำหนดชีวิตของบุคคล (the right to self-determination) หรือเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่า สิทธิที่จะตาย (the right to die) นั้น เป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดในการกำหนดความผิดอาชญาฐานยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย เนื่องจากหากเราเชื่อหรือเคารพในคำกล่าวที่ว่า "บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะตาย" การฆ่าตัวตายย่อมไม่เป็นความผิด และการช่วยเหลือหรือยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายก็ไม่เป็นความผิดตามหลักกฎหมายอาญาที่ว่า การกระทำใดที่ไม่เป็นความผิดแล้ว ผู้อื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำนั้นๆ ด้วย ย่อมไม่เป็นความผิด ผู้เขียนจึงเห็นสมควรศึกษาว่า โดยแท้จริงแล้วมนุษย์มีสิทธิที่จะตายหรือไม่ และมนุษย์มีสิทธิดังกล่าวมากน้อยเพียงใด แต่ก่อนที่จะทำการศึกษาดังกล่าว ควรเริ่มต้นจากการพิจารณาความหมายของคำว่า "สิทธิ" และ "เสรีภาพ" เป็นเบื้องต้น กล่าวคือ

"สิทธิ" (Right) คือ "อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์หรือบุคคลอื่น (เช่น สิทธิทวงหนี้ กรรมสิทธิ์ ฯลฯ) เป็นต้นว่าอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลคนหนึ่ง ในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอีกคนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน เช่น เรียกร้องให้ชำระเงินให้หรือซ่อมแซมกำแพงบ้านให้ หรือให้ละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เรียกร้องให้ผู้ที่ย้ายกิจการให้แก่ตนละเว้นจากการประกอบกิจการอย่างเดียวกันกับที่ขายให้แก่ตนในเมืองเดียวกันแข่งกับตน ส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านหลังหนึ่ง เมื่อวิเคราะห์กันอย่างถึงที่สุดแล้ว แท้ที่จริงก็คืออำนาจของผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านหลังนั้นในอันที่จะใช้สอยบ้านหลังนั้น เสวยประโยชน์จากบ้านหลังนั้น จำหน่ายจ่าย

³³ Ibid., p. 303.

โอนบ้านหลังนั้น และห้ามมิให้ผู้อื่นเข้าไปในบ้านหลังนั้นและใช้บ้านหลังนั้นด้วยประการใดๆ โดยมีขอบ
นั้นเอง"³⁴

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายความหมายของคำว่า "สิทธิ" ในเชิงที่เป็นสิทธิทาง
กฎหมาย (Legal right) ว่า ได้แก่ "ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้" ซึ่งหมายความว่า
ประโยชน์ที่กฎหมาย "รับรอง" ว่ามีอยู่ และเป็นประโยชน์ที่กฎหมาย "คุ้มครอง" คือ คุ้มครองมิให้มีการ
ละเมิดสิทธิรวมทั้งบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย"³⁵

ส่วน "เสรีภาพ" (Liberty) นั้น ได้แก่ "ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของ
ผู้อื่น"³⁶ "ภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง"³⁷ บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่ตราบเท่าที่
เขาไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่เขาไม่ประสงค์จะกระทำ กล่าวโดยสรุป เสรีภาพคืออำนาจของบุคคลในอัน
ที่จะกำหนดตนเอง (self-determination) โดยอำนาจนี้ บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนได้ด้วยตนเอง
เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง"³⁸ ดังนั้น เสรีภาพจึงแตกต่างกับสิทธิซึ่งเป็นอำนาจที่บุคคล
ใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น โดยการเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่าง
ใดอย่างหนึ่งให้เป็นประโยชน์แก่ตน จริงอยู่การที่กฎหมายรับรองเสรีภาพอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่บุคคล
ย่อมมีผลก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้อื่นด้วยเหมือนกัน แต่หน้าที่ที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นอันเนื่องมาจากการที่กฎหมาย
รับรองเสรีภาพให้แก่บุคคลคนหนึ่งนี้ เป็นแต่เพียงหน้าที่ที่จะต้องเคารพเสรีภาพของเขา ผู้ทรงเสรีภาพคงมี
อำนาจตามกฎหมายแต่เพียงที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นละเว้นจากการรบกวนขัดขวางการใช้เสรีภาพของตน
เท่านั้น หากได้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็น
การส่งเสริมการใช้เสรีภาพของตน หรือเอื้ออำนวยให้ตนใช้เสรีภาพได้สะดวกขึ้นไม่"³⁹ นอกจากนี้
นักวิชาการบางท่านได้อธิบายถึงความแตกต่างของสิทธิและเสรีภาพว่า คำว่า "สิทธิ" และ "เสรีภาพ" มี
ความหมายแตกต่างกันอยู่บ้างในแง่ที่ว่าสิทธิเป็นอำนาจหรือโอกาสที่มีการคุ้มครองว่า ถ้าทำไปแล้วไม่ผิด

³⁴ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด,
จำกัด, 2538), หน้า 21-22.

³⁵ หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ประกายพริ้ง, 2535), หน้า 218.

³⁶ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, หน้า 22.

³⁷ เรื่องเดียวกัน

³⁸ เรื่องเดียวกัน

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23

และมีทางเลือกกว่าจะทำหรือไม่ก็ได้ ส่วนเสรีภาพ หมายถึง ความอิสระที่กระทำการหรืองดเว้นการกระทำ โดยมากจะใช้ในความหมายที่ว่า "จะทำอย่างไรก็ได้" มากกว่าจะทำหรือไม่ก็ได้ เช่น เมื่อพูดถึงสิทธิในการพูด ความหมายจะค่อนข้างไปในทางที่ว่า จะพูดหรือไม่ก็ได้ เรียกว่าเป็นการเลือก (choice) ถ้าพูดกฎหมายก็คุ้มครอง แต่ถ้าจะไม่พูดกฎหมายก็ไม่ว่าอะไร หากใช้คำว่าเสรีภาพในการพูดความหมายจะค่อนข้างไปในทางที่ว่า จะพูดอะไร อย่างไรก็ได้ เรียกว่าเป็นขอบเขต (scope) มากกว่าจะเป็นเรื่องของทางเลือก แต่เอาเข้าจริงแล้วเวลานี้ก็ใช้ปนๆ กันไป บางทีก็เรียกประกอบกันเป็นคำเดียวว่า สิทธิเสรีภาพ บางทีก็เรียกว่า สิทธิในเสรีภาพ คือ เสรีภาพที่เป็นสิทธิชนิดหนึ่ง ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 มีการพูดแยกออกเป็น "ชีวิต ร่างกาย ออนามัย ทรัพย์สิน" ซึ่งเป็นเรื่องของสิทธิทั้งสิ้น และกล่าวถึงเสรีภาพซึ่งหมายถึงความสามารถในการเคลื่อนไหว เช่น ถ้าเอาเขาไปกักขังก็ถือว่าละเมิดต่อเสรีภาพไม่ใช่ชีวิต ร่างกายหรืออามัย นอกจากนี้ยังกล่าวถึง "หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด" อันหมายถึงสิทธิบรรดาที่ยังไม่ได้กล่าวถึง เช่น สิทธิในชื่อเสียง หรือการไม่ให้ใครมาด่าว่า⁴⁰ แสดงว่ากฎหมายแพ่งก็เห็นว่าเสรีภาพเป็นสิทธิอย่างหนึ่งด้วยนั่นเอง จะเรียกว่าสิทธิในการเคลื่อนไหวก็ได้ เพราะบรรดาหัวข้อที่กล่าวมาในมาตรา 420 เป็นเรื่องของสิทธิทั้งสิ้นดังที่พูดกันว่าละเมิดคือการประทุษร้ายต่อสิทธิผู้อื่น หรือการล่วงสิทธิผิดหน้าที่ต่อสิทธิต่อผู้อื่น⁴¹

ตามที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสิทธิและเสรีภาพมีความคล้ายคลึงกันมาก และแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่บางครั้งก็แยกแยะความแตกต่างได้ไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากเสรีภาพถือว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่ง ดังนั้น เสรีภาพในการกำหนดชีวิตของบุคคล กล่าวคือ การเลือกที่จะตายหรือมีชีวิตอยู่ พิจารณาในอีกแง่หนึ่งคือ สิทธิที่จะตาย (the right to die) หรือสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ (the right to life) ของบุคคลนั่นเอง ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้เป็นเรื่องเดียวกัน⁴²

ในการพิจารณาปัญหาที่ว่า มนุษย์มีสิทธิที่จะตายหรือไม่ อาจพิจารณาได้จากทัศนคติที่มีต่อการกระทำอัตวินิบาตกรรมดังนี้

1. การกระทำอัตวินิบาตกรรมในมุมมองทางศาสนา

⁴⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2487 เนติบัณฑิตยสภา, หน้า 132-137

⁴¹ วิมลศิริ ชำนาญเวช และวิจิต มันทาภรณ์, สูสิทธิมนุษยชน! สูสิทธิมนุษยชน! สิทธิหรือหน้าที่ในประเทศไทย ปัจจุบัน? (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 38-39

⁴² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, "กฎหมายกับการปล่อยให้ตายอย่างสงบ," บทบัณฑิตย 49 ตอน 4 (ธันวาคม 2536) :

ในมุมมองของศาสนา บุคคลจะมีสิทธิที่จะจบชีวิตตัวเองหรือไม่ขึ้นอยู่กับแนวความคิดของแต่ละศาสนา กล่าวคือ ในกลุ่มศาสนาที่จัดเป็นกลุ่มศาสนาเทวนิยมนั้น มีความคิดเรื่องเทพเจ้าเป็นศูนย์กลางของศาสนา เทพเจ้าเป็นทั้งเหตุ คือ ผู้ให้สิ่งกำเนิดทั้งปวง เป็นทั้งผล คือ เป้าหมายสูงสุดของสิ่งทั้งปวง เป็นทั้งวิธีการให้คนได้อาศัยเพื่อไปสู่เป้าหมายสูงสุดนั้น ศาสนากลุ่มนี้เชื่อว่า มนุษย์เกิดมาจากการสร้างสรรค์ของพระเจ้าและมนุษย์ต้องตาย เพราะความผิดบาปที่บรรพบุรุษของตนไปฝ่าฝืนพระบัญชาของพระเจ้า⁴³ แนวคิดที่เด่นชัดที่สุดในกลุ่มนี้ ได้แก่ ศาสนาคริสต์ ซึ่งถือว่าชีวิตมนุษย์เป็นสมบัติของพระเจ้า มนุษย์จึงไม่มีสิทธิที่จะกระทำอัตวินิบาตกรรมได้ โดยขาดความยินยอมจากพระองค์ ในงานเขียนของจอห์น ล็อก (John Locke) เรื่อง The Second Treatise of Civil Government ล็อก กล่าวว่า

"มนุษย์ที่มีอยู่ทั้งหมดเป็นผลงานของพระเจ้าผู้สร้างที่ชาญฉลาดผู้ทรงอำนาจยิ่งใหญ่และไม่มีที่สิ้นสุด คนรับใช้ทั้งหมดปกครองโดยพระเจ้าเป็นนายองค์เดียวส่งมาบังโลก โดยพระประสงค์และภารกิจของพระองค์ มนุษย์เป็นทรัพย์สินสมบัติของพระองค์ซึ่งสิ่งที่พระองค์สร้างจะเป็นไปจนวาระสุดท้าย มิใช่ความพึงพอใจของคนอื่น...ทุกคนมีพันธะที่จะรักษาชีวิตตนเองและไม่ต้องดึงจากร่างนี้ไป" ⁴⁴ ดังนั้น ศาสนากลุ่มนี้จึงประณามการฆ่าตัวตายว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของพระเจ้า เช่น ศาสนาอิสลามประณามการฆ่าตัวตายทุกชนิดโดยไม่มีเงื่อนไข ศาสนาคริสต์ตักเตือนการฆ่าตัวตายว่าเป็นบาปเท่าๆ กับฆาตกรรม ในสมัยหนึ่ง ศพของผู้ที่ฆ่าตัวตายถูกปฏิเสธที่จะได้รับการทำพิธีฝังศพแบบชาวคริสต์ และศาสนายูดาห์ก็ไม่รับการฆ่าตัวตายทุกชนิดทุกรูปแบบเช่นกัน⁴⁵

สำหรับพุทธศาสนา เป็นศาสนาในแนวมนุษยนิยม แนวคิดของพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องมนุษย์จึงแตกต่างจากกลุ่มศาสนาข้างต้น ในทัศนะของพุทธศาสนา มนุษย์เป็นตัวของตัวเอง จะดีจะชั่วก็เพราะตัวเอง การที่มนุษย์สามารถบังคับบัญชาตัวเองให้เป็นไปอย่างไรก็ได้ตามที่ต้องการ สิ่งนี้คือ การที่มนุษย์เป็น

⁴³ แสง จันทร์งาม, ศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2534), หน้า 83-91 และ 118.

⁴⁴ John Locke, The Second Treatise of Civil Government, (Oxford : Basil Blackwell, 1948) อ้างถึงใน ประทีป มากมิตร, "การศึกษาอัตวินิบาตกรรมในแง่ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 15

⁴⁵ E.Stengel Suicide & attempted suicide (Hammondsworth : Penguin Book Ltd, 1973), pp. 65-73.

เจ้าของชีวิตตนเอง และในฐานะเจ้าของชีวิต มนุษย์ย่อมมีสิทธิในชีวิตนั้น⁴⁶ สิทธิดังกล่าวนี้อาจจำแนกได้เป็นสองส่วนหลักๆ ด้วยกัน คือ สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่กับสิทธิที่จะตาย แม้พุทธศาสนาจะมองว่า การฆ่าตัวตายไม่ใช่ความดี และไม่ใช่ว่าการแก้ปัญหาชีวิต (เพราะพุทธศาสนาเชื่อเรื่องตายแล้วเกิด) การฆ่าตัวตายไม่ใช่การแก้ปัญหาชีวิต หากเป็นเพียงการหนีจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งเท่านั้น และการหนีในลักษณะนี้เป็นการหนีด้วยความหลง ไม่ใช่หนีอย่างผู้มีปัญญา แต่พุทธศาสนาก็ไม่ประณามคนที่ฆ่าตัวตายในวินัยของพระแม่จะมีการเอาผิดภิกษุที่พยายามฆ่าตัวตายแต่ไม่สำเร็จ แต่ความผิดนั้นก็เพียงอาบัติทุกกฎที่ถือว่าเป็นอาบัติที่เบาที่สุด และที่ทรงเอาผิดก็ไม่ใช่เพราะสาเหตุการพยายามฆ่าตัวตาย แต่เพราะสาเหตุอื่น คือ การฆ่าตัวตายนั่นเป็นวิธีที่อาจทำให้คนอื่นได้รับอันตรายเท่านั้น⁴⁷ การฆ่าตัวตายไม่ผิดศีลข้อปาณาติบาต คือ ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ในส่วนของพระภิกษุ การฆ่าตัวตายก็ไม่ผิดปาราชิกสิกขาบทที่สามในวรรณกรรมพุทธศาสนา เราจะพบการฆ่าตัวตายเสมอ⁴⁸ และเป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อพระพุทธรูปองค์หนึ่งพบว่าภิกษุฆ่าตัวตายจะทรงดำเนิว่ากรกระทำนี้ไม่สมควรแก่สมณเพศเท่านั้น⁴⁹ สรุปได้ว่า คนที่ฆ่าตัวตายในทัศนะของพุทธศาสนา คือ คนที่ได้ใช้สิทธิประการหนึ่งของตน อันได้แก่ สิทธิที่จะตาย หากว่าการฆ่าตัวตายนั่นไม่สร้างความเดือดร้อนแก่คนอื่น ย่อมไม่มีเหตุผลที่เราจะประณามการฆ่าตัวตาย⁵⁰

2. การกระทำอัตวินิบาตกรรมในมุมมองทางกฎหมาย

ประเทศหรือรัฐเสรีประชาธิปไตย (Liberal and Democratic State) ล้วนแต่ยึดมั่นอยู่ในลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) ทั้งสิ้น ลัทธินี้สอนว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ซึ่งมีลักษณะที่เป็นนามธรรม จะปรากฏออกมาให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในรูปของความสามารถของมนุษย์ในอันที่จะกำหนดชะตากรรมของตนได้ด้วยตนเอง (Self-determination) และมนุษย์แต่ละคนจะมีความสามารถเช่นว่านี้ได้อย่างแท้จริงต่อเมื่อแต่ละคนมี "แดนแห่งเสรีภาพ" (Sphere of Individual Liberty)

⁴⁶ สมภาร พรหมทา, พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์-ทัศนะของพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหาโสเภณีทำแท้ง และการอุณยฆาต (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พุทธชาติ, 2535), หน้า 142-204. อ้างถึงในวิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "สิทธิที่จะตาย (The Right to Die)," ดุลพาห 43 เล่ม 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2539) : 97.

⁴⁷ วินัยปิฎกมหาวิภังค์ พระไตรปิฎก เล่มที่ 1 ข้อที่ 213

⁴⁸ วินัยปิฎกมหาวิภังค์ พระไตรปิฎก เล่มที่ 1 ข้อที่ 176-179

⁴⁹ วินัยปิฎกมหาวิภังค์ พระไตรปิฎก เล่มที่ 1 ข้อที่ 179

⁵⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "สิทธิที่จะตาย (The Right to Die)," ดุลพาห 43 เล่ม 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2539) : 98.

ภายในแดนแห่งเสรีภาพของตนนี้ แต่ละคนจะคิดหรือกระทำการใดๆ ก็ได้อย่างอิสระ ปลอดภัยจากการแทรกแซงตามอำเภอใจของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้ปกครอง ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยทุกรัฐจึงได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆ ที่มีมนุษย์แต่ละคนจำเป็นต้องมีและใช้ไปเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพแห่งตน ทั้งในทางกายภาพและในทางจิตใจซึ่งรวมแล้วนิยมเรียกกันว่า "สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน" (Fundamental Rights and Liberties) ให้แก่ราษฎร สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานนี้มีจำนวนมากน้อยแตกต่างกันออกไปตามสภาพการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของแต่ละประเทศและแต่ละยุคสมัย แต่ในทุกประเทศและทุกยุคสมัยถือกันว่าสิทธิในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินเป็น "แก่น" (core) ของสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ซึ่งสิทธิที่จะตายในมุมมองของกฎหมายมองว่าเป็นเรื่องของเสรีภาพในการตัดสินใจที่จะมีชีวิตอยู่หรือไม่ต่อไป อันเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐานประการหนึ่งนั่นเอง

รัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา นับได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวางมากประเทศหนึ่ง แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิที่จะตายมิได้มีบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยตรง แต่มีคำพิพากษาศาลสูงขยายความว่า แฝงอยู่ในสิทธิส่วนตัวของบุคคล (the right of privacy)⁵¹ ซึ่งมีบัญญัติไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 โดยศาลสูงได้วินิจฉัยในคดี Roe v. Wade ว่า รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวรับประกันไม่ให้รัฐเข้าไปจำกัดเสรีภาพของบุคคล สิทธิส่วนตัวมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมการตัดสินใจของหญิงที่จะทำแท้งลูกของตนหรือไม่ก็ได้ และศาลยังได้วินิจฉัยว่า สิทธิส่วนตัวครอบคลุมไปถึงสิทธิที่จะปฏิเสธการรักษาและสิทธิที่จะตายเข้าไว้ด้วย ดังนี้ " สิทธิส่วนตัวตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงสิทธิของผู้ใหญ่ที่มีความสามารถสมบูรณ์ (mature competent adult) ปฏิเสธที่จะรับการรักษาตามคำแนะนำของแพทย์เพื่อยืดชีวิตของตนออกไป (เพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของบุคคลที่สาม) หรืออาจจะกล่าวอย่างรวบรัด สิทธิส่วนตัวรวมถึงสิทธิที่จะตายด้วย ซึ่งรัฐไม่ควรเข้าไปขัดขวาง ถ้ามีไข้กรณีที่มีผู้เยาว์หรือทารกในครรภ์ และต้องไม่ปรากฏอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชนแจ้งชัด หรือกระทบกระเทือนต่อสวัสดิการสาธารณะ ตลอดจนศีลธรรมอันดี ถ้าผู้ใดที่มีความสามารถสมบูรณ์ ขณะแสดงเจตนาตัดสินใจที่จะตาย ศาลก็ไม่ควรเข้าไปขัดขวาง แม้ว่าการตัดสินใจของเขาอาจเห็นได้ว่า เป็นการไม่ฉลาด โง่เขลาเบาปัญญาก็ตาม"⁵²

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 111.

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยได้รับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตของบุคคลไว้ดังนี้

มาตรา 28 "บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน"

มาตรา 31 "บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย"

มาตรา 34 "สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง"

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมิได้บัญญัติรับรองสิทธิที่จะตายไว้โดยตรง แต่รับรองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลซึ่งน่าจะรวมถึงสิทธิที่จะตายเข้าไว้ด้วย นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศไทยไม่เคยมีบทบัญญัติกฎหมายที่ห้ามการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเหมือนในบางประเทศ การฆ่าตัวตายของบุคคลไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใดๆ ย่อมไม่เป็นความผิดทางอาญา หลักการดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะการที่บุคคลเลือกที่จะตายหรือมีชีวิตอยู่นั้นถือว่าเป็นสิทธิเฉพาะตัว

จากข้อพิจารณาเกี่ยวกับทัศนคติต่อการฆ่าตัวตายดังกล่าว สรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะตาย และจากสมมติฐานนี้ส่งผลให้กฎหมายอาญาของประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้บัญญัติให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด แม้แต่ประเทศที่เคยกำหนดให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด เช่น ประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สวิสเซอร์แลนด์ ประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ไชเวียต สก็อตแลนด์ และแอฟริกาใต้ ต่อมาก็ได้ยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว⁵³ ซึ่งมีแนวโน้มที่เข้าใจไปได้ 2 ประการ คือ ยอมรับและรับรองสิทธิของมนุษย์ที่จะจบชีวิตของตนเองประการหนึ่ง และข้อห้ามทางอาญาในเรื่องนี้ใช้ไม่ได้ผลจึงยกเลิกไปอีกประการหนึ่ง⁵⁴ สำหรับเหตุที่ฝรั่งเศสไม่ลงโทษผู้ที่ฆ่าตัวตายก็เนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า บุคคลผู้นั้นได้หนีไปจากอาณาจักรหรือขอบเขตของกฎหมายอาญาแล้ว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นสิทธิของแต่ละคนที่จะจัดการกับชีวิตของตน⁵⁵ อย่างไรก็ตาม สิทธิที่จะตายนี้ไม่ใช่สิทธิที่สมบูรณ์ ดังจะเห็นได้ว่า หลักกฎหมายอาญา

⁵³ Glanville Williams, *The Sanctity of Life and the Criminal Law*, pp. 247-249.

⁵⁴ กมลชัย รัตนสกววงศ์, "ความยินยอมในกฎหมาย", หน้า 64.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน

ทั่วไปของนานาประเทศได้ยอมรับและคุ้มครองสิทธิในชีวิตและร่างกายของบุคคล โดยบัญญัติให้การฆ่าผู้อื่นเป็นความผิด (เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองว่าการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดหรือไม่ต้องรับโทษอาทิ กรณีกระทำการป้องกัน กระทำด้วยความจำเป็น และกระทำตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย) ซึ่งแม้ผู้ถูกฆ่าจะมีความประสงค์ที่จะตายโดยยินยอมให้ผู้ฆ่าฆ่าตน แต่ความยินยอมของผู้ถูกฆ่าไม่เป็นเหตุให้การกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมาย⁵⁶ เช่นเดียวกับผู้ที่ฆ่าผู้อื่นโดยมีมูลเหตุจูงใจที่ดี เช่น การฆ่าที่เกิดจากความเมตตาสงสาร (mercy killing) ย่อมไม่อาจยกข้ออ้างดังกล่าวขึ้นมาปฏิเสธความรับผิดชอบได้

ในสังคมตะวันตกมีการถกเถียงกันถึงปัญหาสิทธิที่จะตาย ในเรื่องของความชอบธรรมของการที่แพทย์ทำให้ผู้ป่วยตายโดยไม่ต้องรับความทุกข์ทรมาน หรือที่เรียกว่า การุณยฆาต (euthanasia) มาเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่คัดค้านการให้มีการกระทำการุณยฆาต (euthanasia) โดยฝ่ายที่สนับสนุนเห็นว่า มนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติที่จะเลือกทางเดินของตนเอง (the right of self-determination) ไม่ว่าจะเลือกมีชีวิตอยู่ต่อไปหรือเลือกที่จะตายก็ตาม ส่วนฝ่ายที่คัดค้านได้อ้างเหตุผลทางศาสนาว่า ชีวิตเป็นของศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์เกิดมาจากการสร้างสรรค์ของพระเจ้า มนุษย์จึงไม่มีสิทธิจะมากำหนดชีวิตมนุษย์ด้วยกันเองโดยฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของพระเจ้า จะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติว่า "เจ้าจงอย่าฆ่ากัน" (thou shalt not kill) ในพระคัมภีร์ อันเป็นคำบัญชาจากพระเจ้าที่มนุษย์ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้อย่างไรก็ดี แนวโน้มที่สังคมตะวันตกจะยอมรับให้มีการทำการุณยฆาต (euthanasia) มีมากขึ้นเรื่อยๆ เริ่มจากการที่มีบางประเทศออกกฎหมายมารับรองแล้ว และในเรื่องของการุณยฆาต (euthanasia) นั้น มีการจำกัดสิทธิที่จะตายของผู้ป่วยที่ประสงค์จะยุติชีวิตลงด้วยการช่วยเหลือของแพทย์โดยไม่ต้องรับความทุกข์ทรมานกับประโยชน์ของรัฐในการสงวนรักษาชีวิตมนุษย์ว่า ประโยชน์ของฝ่ายใดจะมีน้ำหนักมากกว่ากัน ซึ่งหากผู้ป่วยที่มีความสามารถสมบูรณ์ (competent patient) ได้แสดงเจตนาที่จะตายอย่างชัดเจน ประโยชน์ของรัฐในการคุ้มครองชีวิตของปัจเจกชนก็จะหยุดลง ด้วยเหตุผลที่ว่าชีวิตซึ่งไม่สามารถปกป้องคุ้มครองตนเองได้อย่างเพียงพอในกรณีนี้ไม่มีอีกต่อไป⁵⁷

หลักการซึ่งนำหน้าระหว่างประโยชน์ของปัจเจกชนและรัฐในเรื่องการุณยฆาต (euthanasia) นี้ เป็นการยืนยันว่า รัฐเคารพเสรีภาพในการกำหนดชีวิตของบุคคลและถือการแสดงเจตนาของปัจเจกชนเป็นสำคัญ ดังนั้น ในกรณีที่ปัจเจกชนคิดและตัดสินใจฆ่าตัวตายด้วยตนเองไม่ว่าการคิดและตัดสินใจนั้นจะ

⁵⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 59/2502 เเนติบัณฑิตยสภา ตอนที่ 1, หน้า 95-98. วินิจฉัยว่า ใช้ปืนยิงคนตายโดยเชื่อว่าอยู่ยงคงกระพัน มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา

⁵⁷ Note, "Physician-assisted suicide and the right to die with assistance," Harvard Law Review Vol. 105 No. 8 (June 1992) : p. 2033.

เกิดมาจากเหตุปัจจัยใดๆ อาทิเช่น เกิดจากความเบื่อหน่ายชีวิต ประสบกับปัญหาที่หาทางออกไม่ได้ หรือเกิดจากอารมณ์ชั่ววูบก็ตาม เมื่อการกระทำนั้นมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นและสังคม จึงไม่สมควรที่รัฐจะเข้าไปก้าวก้าวอำนาจเฉพาะตัวของปัจเจกชนโดยกำหนดความผิดและลงโทษบุคคลที่กระทำการดังกล่าว หลักกฎหมายอาญาของประเทศส่วนใหญ่ในโลกจึงมิได้บัญญัติให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด

สำหรับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย เป็นการก่อให้เกิดบุคคลอื่นเกิดความคิดในการที่จะฆ่าตัวตาย การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของบุคคลดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจากความคิดของเขาเอง แต่เกิดจากบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ถือได้ว่าการกระทำการยุยงเป็นการละเมิดเสรีภาพทางความคิดของผู้อื่น และก่อให้เกิดผลเสียหายที่เป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลอื่น จึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาคุ้มครองชีวิต ร่างกาย ตลอดจนเสรีภาพทางความคิดของบุคคลผู้เป็นวัตถุแห่งการกระทำในกรณีดังกล่าว อนึ่ง การพิจารณาว่าการกระทำของบุคคลภายนอกกรณีใดที่กระทบต่อเสรีภาพทางความคิดของผู้อื่น อันนำไปสู่การฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตายของผู้นั้น อาจพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้ฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตาย (ในที่นี้จะเรียกว่า "นาย ก." เพื่อความสะดวกในการอธิบาย) ได้ ดังนี้

บทวิเคราะห์ที่ 1 กรณีที่ นาย ก. ตัดสินใจแล้วที่จะฆ่าตัวตาย ผู้ฆ่าตัวตายมีความคิดที่จะฆ่าตัวตายและตกลงใจที่จะฆ่าตัวตายด้วยตัวของเขาเอง การกระทำของบุคคลภายนอกที่มาพูดชักจูง หรือยุยงให้ นาย ก. ฆ่าตัวตายย่อมไม่มีผลกระทบต่อความคิดของ นาย ก. เพราะว่า นาย ก. ได้ใช้สติปัญญาของเขาคิด ไตร่ตรอง ไคร่ครวญ และรู้ถึงผลร้ายที่จะเกิดกับตัวเองดีแล้ว ตลอดจนได้ตกลงใจและตัดสินใจเป็นที่แน่นอนแล้ว เราจึงต้องเคารพสิทธิในการตัดสินใจของ นาย ก. เมื่อการกระทำของบุคคลภายนอกมิได้กระทบต่อเสรีภาพทางความคิดของ นาย ก. จึงไม่อาจถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามนัยของกฎหมาย

บทวิเคราะห์ที่ 2 กรณีที่ นาย ก. ลังเลใจว่าจะฆ่าตัวตายดีหรือไม่ กรณีนี้เป็นกรณีที่ นาย ก. คิดที่จะฆ่าตัวตายแต่ยังไม่ได้ตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย การตัดสินใจของ นาย ก. เกิดจากการยุยงของบุคคลภายนอก ดังนั้น การกระทำของบุคคลภายนอกที่ยุยงให้นาย ก. ฆ่าตัวตายกรณีนี้ จึงกระทบต่อเสรีภาพทางความคิดของ นาย ก. โดยตรงเช่นเดียวกัน

บทวิเคราะห์ที่ 3 กรณีที่ นาย ก. ยังไม่ได้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย กรณีนี้เป็นกรณีที่ นาย ก. ยังไม่เคยมีความคิดที่จะฆ่าตัวตายมาก่อน แต่บุคคลภายนอกมาพูดยุยง ก่อให้ นาย ก. เกิดความคิดที่จะฆ่าตัวตาย และได้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย หากไม่มีการกระทำของบุคคลภายนอก การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของ นาย ก. ก็จะไม่เกิดขึ้น การกระทำของนาย ก. ไม่ได้เกิดจากอิสระในการคิดและตัดสินใจของตนเอง การกระทำของบุคคลภายนอกจึงเป็นการกระทำที่กระทบต่อเสรีภาพทางความคิดของ นาย ก. โดยตรง

จากบทวิเคราะห์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การกระทำการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายอันเป็นความผิดตามกฎหมาย จะต้องเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อความมีอิสระในการตัดสินใจของบุคคล กล่าวคือ ต้องเป็นการกระทำในลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความคิดที่จะฆ่าตัวตาย โดยที่ผู้ฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายไม่เคยมีความคิดในการฆ่าตัวตายมาก่อน หรืออาจจะเป็นกรณีที่ผู้ฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายมีความคิดที่จะฆ่าตัวตายอยู่ก่อนแล้ว แต่ยั้งลังเลใจอยู่ จึงยังไม่ได้ตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย แต่เป็นเพราะการยุงของบุคคลภายนอกนั้น เขาจึงได้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย การกระทำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเช่นเดียวกัน จากลักษณะของ "การยุง" ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดเสรีภาพทางความคิดของผู้อื่น และก่อให้เกิดผลเสียหาย คือ ความตายของผู้อื่นนี้ พฤติกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม อันเป็นประเด็นที่น่าสนใจและตรงกับปัญหาที่กำลังศึกษาอยู่ในขณะนี้ คือ การฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide) ของบรรดาสมาชิกของลัทธิประเพณีหนึ่งที่ใช้วิธีการควบคุมจิตใจ (mind control) สมาชิกของลัทธิให้ปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้นำลัทธิปรารถนา โดยผลร้ายที่ตามมา คือ การฆ่าตัวตายตามคำสั่งของผู้นำลัทธิ ดังปรากฏการณ์การฆ่าตัวตายหมู่ที่เกิดขึ้นแล้วในหลายประเทศ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นสมควรหยิบยกประเด็นในเรื่องของลัทธิดังกล่าวนี้มาเป็นกรณีศึกษา โดยในส่วนของรายละเอียดเกี่ยวกับลัทธิต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 ลัทธิกับการฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide)

ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บ้านเมืองเจริญเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประชาชนในสังคมต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด มีการแก่งแย่งแข่งขันสูงขึ้น ทั้งในเรื่องของที่อยู่อาศัย อาชีพการงาน และการศึกษาเล่าเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความอยู่ดีกินดี ความมีหน้ามีตาในสังคม ตลอดจนฐานะทางสังคมที่สูงขึ้น คนเริ่มห่างไกลจากศาสนาหันมาให้ความสำคัญและพึ่งพากับวัตถุสิ่งของที่ประเมินราคาเป็นเงินได้ในขณะเดียวกันศาสนาก็เสื่อมถอย ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแพร่วิทยาการศาสนาประเพณีที่ไม่เหมาะสม ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธา และเมื่อคนห่างไกลจากศาสนามากขึ้น ขาดเครื่องยึดเหนี่ยวที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจ จึงเป็นช่องทางให้เกิดกลุ่มลัทธิความเชื่อต่างๆ เกิดขึ้นในสังคม ดังเช่น ลัทธิโอมชินริเกียว (Aum Shinri Kyo) มีความหมายในภาษาไทยว่า ศาสนาแห่งสัจจะขั้นสูงสุด หรือปรมาตม์สัจจะ ก่อกำเนิดขึ้นมาท่ามกลางยุคสับสนของสังคมอุตสาหกรรมญี่ปุ่น และเหมือนประเทศพัฒนาอื่นๆ ทั่วโลก ผู้คนเกิดความรู้สึกเคืองแค้นว่าไม่รู้เป้าหมายของชีวิตว่าเกิดมาเพื่ออะไร ดังที่จอห์น ไนซ์บิตต์ เขียนไว้ในหนังสือเมกาเทรอนด์ว่า "แนวโน้มของโลกต่อไปนั้น ศาสนานิกายหลักๆ ตกต่ำลง บรรดาศาสนิกชนเสื่อมความนิยมในศาสนา และหันไปเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ ไม่สนใจพึ่งพิงธรรม เกิดกลุ่มความเชื่อย่อยๆ มากขึ้น"⁵⁸ บรรดาลัทธิความเชื่อต่างๆ เหล่านี้ มักจะมีผู้นำที่มีความสามารถในการพูดชักจูง โนมน้าวจิตใจของคนให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามสิ่งที่เจ้าลัทธิกล่าว และจะใช้วิธีการโปรแกรมความคิดคนให้คิดเหมือนกัน เพื่อให้ควบคุมได้ ใครคิดต่างไปหรือไม่ยอมถูกควบคุมจะถูกขับไล่ไป เกี่ยวกับเรื่องนี้ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้แสดงทัศนะว่า "สังคมปัจจุบันต่างจากสังคมอดีตอย่างลิบลับ เป็นสังคมที่เชื่อมโยง มีหลายมิติซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มนุษย์ขาดปัญญารู้เท่าทันความซับซ้อนของปัจจุบันจึงวิฤต คนที่ถูกโปรแกรมความคิดยอมเห็นทางเดียวตายตัว ขาดสติ ขาดปัญญาที่จะเห็นความเป็นจริงที่ปรากฏขึ้นอย่างเป็นพลวัต ทำให้ไม่สามารถเผชิญกับปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้ นำไปสู่วิฤตการณ์ และความรุนแรงได้ ดังที่เกิดกับโลกคอมมิวนิสต์ และกับกลุ่มลัทธิต่างๆ ที่หาทางออกด้วยการฆ่าตัวตายหมู่หรือต่อสู้กับบ้านเมือง"⁵⁹

ในบรรดาลัทธิต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ลัทธิหนึ่งที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้ โดยเป็นลัทธิที่มีการดำเนินงานและคำสอนที่เป็นอันตรายต่อทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกายและจิตใจ เสรีภาพทางความคิด การตัดสินใจของปัจเจกชน ตลอดจนความสงบเรียบร้อยของสังคม ได้แก่ ลัทธิที่มีลักษณะเป็นการทำลาย

⁵⁸ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันอาทิตย์ที่ 2 เมษายน พุทธศักราช 2538 หน้า 17

⁵⁹ ประเวศ วะสี, ลัทธิธรรมกายกับบทบาทของสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร : สมาคมศิษย์เก่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542), หน้า 17-18.

(Destructive cult) ลัทธิดังกล่าวใช้วิธีการควบคุมจิตใจ (mind control) ที่เรียกว่า "การชักจูงใจที่เป็นเชิงบังคับ" (coercive persuasion) เพื่อควบคุมสมาชิกของลัทธิให้ปฏิบัติตามในสิ่งที่ผู้นำลัทธิปรารถนา อาทิ เช่น การบริจาคเงินให้แก่ลัทธิ การแสวงหาสมาชิกใหม่ การร่วมหลับนอนของสาวกหญิงกับผู้นำลัทธิ และอันตรายที่ร้ายแรงคือ อาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายตามคำสั่งของผู้นำลัทธิได้ ในการศึกษาแนวความคิดของลัทธิต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงคำจำกัดความของคำว่า "ลัทธิ" ลักษณะของลัทธิที่เป็นการทำลาย กลยุทธ์ที่ใช้ในการชักจูงใจที่เป็นเชิงบังคับเพื่อควบคุมสมาชิก และผลร้ายที่เกิดจากการใช้วิธีการควบคุมจิตใจดังกล่าว โดยผู้เขียนจะเน้นเฉพาะผลร้ายที่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต อันได้แก่ กรณีของการฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide) ซึ่งเกิดจากการกระทำการยุงของผู้นำลัทธิที่มีลักษณะเป็นการทำลาย กล่าวคือ

จากการศึกษาพบว่า ได้มีการให้คำจำกัดความของคำว่า "ลัทธิ" ไว้แตกต่างกันหลายประการ โดยแบ่งระดับของความหมายที่ใช้ในทางสนับสนุนและทางต่อต้าน ดังนี้⁶⁰

1. ความหมายในทางสนับสนุน (Positive meaning)

- ความหมายที่ใช้ในทางเทววิทยา (Theological usage) ได้แก่ พจนานุกรมภาษาอังกฤษ (Oxford English Dictionary) ให้คำจำกัดความคำว่า "ลัทธิ" ว่าเป็น
 - "การบูชา, การจงรักภักดีอย่างนอบน้อมต่อสิ่งมีชีวิตที่เปรียบเสมือนเทพเจ้า"
 - "รูปแบบหรือระบบเฉพาะของการบูชาศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ้างถึงพิธีกรรมภายในลัทธิ"
 - "การอุทิศตนหรือการจงรักภักดีต่อบุคคลหรือสิ่งที่มีลักษณะพิเศษ"
- ความหมายเหล่านี้ เป็นความหมายของคำที่ใช้ในทางประวัติศาสตร์ แต่ปัจจุบันแทบจะไม่ได้ใช้แล้ว

2. ความหมายกลางๆ (Neutral meaning)

- ความหมายที่ใช้ในทางสังคมวิทยา (Sociological usage) ได้แก่ กลุ่มเล็กๆ ทางศาสนาซึ่งอยู่ในสถานะของความตึงเครียดกับศาสนาที่มีอิทธิพล ตามความหมายนี้ ศาสนาอื่นดูอาจจะถือว่าเป็นลัทธิในอเมริกาเหนือ ในขณะที่ศาสนาคริสต์อาจจะถูกพิจารณาว่าเป็นลัทธิในอินเดีย

⁶⁰ ข้อมูลดังกล่าวแปลความมาจาก . "Definitions of terms : Cults, Sects and Denominations" ใน

- ความหมายที่ใช้ในทางสังคมวิทยาพิเศษ (Additional sociological usage) ได้แก่ กลุ่มทางศาสนาที่มีแนวความคิดแปลกใหม่และแรงกล้า เมื่อเทียบกับนิกายและกลุ่มคนที่มีความเชื่อทางศาสนาเหมือนๆ กัน

- ความหมายของนักสังเกตการณ์ (The observer) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ดูเหมือนว่าจะใช้คำนี้ในการอ้างถึงกลุ่มศาสนาเล็กๆ ไม่ว่าจะลัทธินั้นจะมีอายุเท่าไรและมีคำสอนอย่างไร

- ความหมายที่ใช้ในศาสนาทั่วไป (General religious usage) ได้แก่ องค์การทางศาสนาเล็กๆ ที่ก่อตั้งขึ้นไม่นาน ซึ่งนำโดยผู้นำที่มีเสน่ห์มีบุคลิกเป็นที่ดึงดูดใจ และถือว่เป็นกลุ่มที่มีความคิดแปลกใหม่ในทางศาสนา ลัทธิในความหมายนี้อาจจะเป็นกลุ่มคนที่มีหลักการทางศาสนา ร่วมกับกลุ่มใหม่ ซึ่งจะกลายเป็นกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาาร่วมกันในเวลาต่อมา

3. ความหมายในทางต่อต้าน (Negative meaning)

- ความหมายที่ใช้ในกรณีที่เป็นคำสอนในพระคัมภีร์ (Evangelical christian and counter-cult movement usage) ได้แก่ กลุ่มศาสนาใดๆ ซึ่งไม่ได้ยอมรับประวัติคำสอนของคริสต์ศาสนาทั้งหมด เช่น ในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพระเยซู การเกิดที่บริสุทธิ์ หลักธรรมเรื่องตรีเอกานุภาพ ซึ่งถือว่พระบิดา พระบุตร และพระจิต คือ พระผู้เป็นเจ้าของค์เดียวกัน และการช่วยให้รอดพ้นจากสิ่งชั่วร้าย หรือความทุกข์ยาก เป็นต้น ความหมายโดยนัย คือ เทววิทยาของลัทธิไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง แต่สอนในเรื่องของความเห็นนอกกรีต

- ความหมายที่ใช้ในศาสนาคริสต์พื้นฐาน (Fundamentalist christian usage) ได้แก่ นักตั้งกฎเกณฑ์พื้นฐานบางประการยอมรับความหมายของคำว่า "ลัทธิ" ที่ใช้ในกรณีที่เป็นคำสอนในพระคัมภีร์ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น คนอื่นๆ อาจจะไม่ติตรากรุ่นทางศาสนาที่แยกตัวออกมาจากความเชื่อทางศาสนาของคริสเตียนและโปรเตสแตนต์ว่าเป็นลัทธิ รวมถึงกลุ่มคนที่มีความเชื่อในศาสนาคริสต์ อิสลาม ฮินดู และศาสนาอื่นๆ ทั่วโลก มากกว่าร้อยละ 70 ของมนุษยชาติเป็นเจ้าของลัทธิโดยความหมายนี้

- ความหมายที่ใช้ในกลุ่มคนที่ต่อต้านลัทธิ และกลุ่มสุขภาพจิต (Mental health groups and anti-cult movement usage) ได้แก่ บรรดานักบำบัด นักจิตวิทยา บั๊จเจกชนที่มีความคิดเห็นส่วนตัว กลุ่มคนที่ต่อต้านลัทธิ (The anti-cult movement หรือ ACM) พยายามที่จะทำให้สาธารณชนตระหนักถึงลัทธิควบคุมจิตใจที่เป็นอันตรายและมีอำนาจบังคับบัญชาจากผู้นำเบื้องบนและลัทธิวาระสุดท้ายของโลก (doomsday cults) คนจำนวนมากไม่ได้สนใจกับความศรัทธาจงรักภักดีของเทววิทยาของกลุ่มลัทธิ พวกเขามุ่งความสนใจไปที่สิ่งที่เขาเห็นว่เป็นทางปฏิบัติที่หลอกลวงและเทคนิคการกดดันทางจิตที่เป็นอันตราย เป็นต้นว่า การล้างสมอง กลุ่มที่ต่อต้านลัทธิมีความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการล้างสมองว่า ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาทางสุขภาพจิตทั่วไป แต่เป็นปัญหาทางสังคมในวงกว้าง

4. ความหมายในทางต่อต้านอย่างรุนแรง (Very negative meaning)

- ความหมายที่ใช้ในสื่อที่พบบ่อยมาก (Popular, media usage) ได้แก่ กลุ่มเล็กๆ ทางศาสนาที่ชั่วร้ายพร้อมด้วยผู้นำที่มีเสน่ห์มีบุคลิกเป็นที่ดึงดูดใจ ซึ่งใช้วิธีการล้างสมองและควบคุมจิตใจ ผู้นำเชื่อว่าจุดจบของโลกกำลังจะมาถึง และสะสมกำลังอาวุธจำนวนมากในการเตรียมการสำหรับสงครามครั้งใหญ่ บ่อยครั้งคำว่า "ลัทธิ" ในความหมายนี้จะถูกใช้ในฐานะที่เป็นความหมายเดียวกันกับกลุ่มทางศาสนาที่ควบคุมจิตใจหรือลัทธิวาระสุดท้ายของโลก การใช้ในความหมายนี้ปรากฏในปี 1965 โดย วอลเตอร์ มาร์ติน (Walter Martin) ในหนังสือเรื่อง "The Kingdom of the cults" (แก้ไขและขยายความในปี 1985)

จากคำจำกัดความที่หลากหลายของคำว่า "ลัทธิ" ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความสับสนและยากต่อการศึกษาและทำความเข้าใจ เนื่องจากเป็นการอธิบายคำว่า "ลัทธิ" ในหลายสถานการณ์ขึ้นอยู่กับความหมายที่ใช้ในสถานการณ์ใด ดังนั้น จึงมีความพยายามที่จะพัฒนาคำจำกัดความของคำว่า "ลัทธิ" ให้ง่ายในการทำความเข้าใจ⁶¹ โดยแยกออกเป็น

1. นิยามคำว่า "ลัทธิ" ในทางอาณาจักร (Secular definition cult) จากคำในภาษาละติน "cultis" ซึ่งแสดงถึง สิ่งซึ่งรวมถึงการบูชา พิธีกรรมต่างๆ อารมณ์ การเคารพบูชาในโบสถ์ และทัศนคติ ความหมายนี้แสดงถึงสิ่งซึ่งเราเรียกกันว่า กลุ่มที่มีความเชื่อในศาสนาเดียวกัน (denominations) และ นิกาย (sects) และอาจทำให้กลุ่มที่มีความเชื่อในทางศาสนาทั้งหมดเป็นลัทธิได้

2. นิยามคำว่า "ลัทธิ" ในทางศาสนจักร (Christian definition cult) ได้แก่ กลุ่มใดๆ ซึ่งแยกออกจากคริสต์ศาสนาทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สิ่งซึ่งถือปฏิบัติกันทั่วไป และคัมภีร์ไบเบิล เป็นต้นว่า พวกเขา ปฏิเสธเทพเจ้าของศาสนาคริสต์ การฟื้นคืนชีพของพระเจ้า การกลับมาของโลก และการช่วยให้รอดพ้นจากสิ่งชั่วร้ายหรือความทุกข์ยากโดยความเชื่อถือศรัทธาในพระเจ้า ความหมายนี้ครอบคลุมเฉพาะกลุ่มลัทธิในศาสนาคริสต์เท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงลัทธิในศาสนาอื่น เช่น อิสลามหรือฮินดู และไม่ครอบคลุมถึงลัทธิทางการศึกษา การพาณิชย์และจิตวิทยาซึ่งไม่ได้ยอมรับคัมภีร์ไบเบิลว่าเป็นที่มาของความเป็นจริง

3. นิยามคำว่า "ลัทธิ" ที่เป็นสากล (Universal definition cult) ได้แก่ กลุ่มใดๆ ที่มีโครงสร้างบังคับบัญชาแบบปิรามิด โดยมีผู้นำเป็นผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสูงสุด และคำสอนตลอดจนคำชี้แนะทั้งหมดมาจากบุคคลที่อยู่สูงสุด กลุ่มดังกล่าวอ้างสิทธิที่จะไปสู่พระเจ้า นิพพาน สวรรค์ ความเป็นจริงสุดท้าย หนทางไปสู่ความสุข เป็นต้น และลัทธิจะใช้วิธีการปฏิรูปความคิด หรือควบคุมจิตใจเพื่อควบคุมสมาชิก ความหมายนี้ครอบคลุมลัทธิในศาสนาหลัก ๆ ทุกศาสนาทั่วโลก ตลอดจนลัทธิที่ไม่มีพื้นฐานทางศาสนาอย่างเด่นชัด เช่น ลัทธิที่เกี่ยวกับจิตวิทยา การศึกษา และการพาณิชย์

⁶¹ ข้อมูลดังกล่าวแปลความมาจาก "Identifying a cult" ใน <http://www.ex-cult.org/general/identifying-a-cult>

ศาสตราจารย์เบนจามิน ซาบล็อค (Benjamin Zablocki) แห่งมหาวิทยาลัยรูทเจอร์ส (Rutgers University) ได้กล่าวในปี 1997 ว่า นักสังคมวิทยาได้แยกแยะความแตกต่างคำว่า "ลัทธิ" (cult) ออกจาก "โบสถ์" (church) "นิกาย" (sect) และ "กลุ่มคนที่มีความเชื่อทางศาสนาเหมือนกัน" (denomination) กล่าวคือ ลัทธิ คือ กลุ่มคนที่มีศรัทธาแรงกล้าและเป็นผู้นำสิ่งแปลกใหม่ ในความคิดเห็นของศาสตราจารย์ ซาบล็อค เห็นว่า ถ้าลัทธิได้รับการยอมรับ ลัทธิจะสูญเสียศรัทธาอย่างแรงกล้าและจะถูกจัดระเบียบรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชน ซึ่งจะกลายเป็นโบสถ์ (church) เมื่อประชาชนในโบสถ์รู้สึกไม่พอใจและแยกตัวออกจากกลุ่มคนที่มีศรัทธาแรงกล้า กลุ่มใหม่นั้นจะถูกเรียกว่า "นิกาย" (sect) และเมื่อนิกายได้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชุมชน พวกเขา ก็จะกลายเป็นกลุ่มคนที่มีความเชื่อทางศาสนาเหมือนกัน (denomination) ศาสตราจารย์ซาบล็อค อธิบายคำว่า "ลัทธิ" ว่าเป็น "องค์การทางอุดมคติที่จัดตั้งขึ้นด้วยความสัมพันธ์ของคนที่เชื่อในเรื่องพระเจ้าและเรียกองค์การนี้ร่วมกัน" ตามคำกล่าวของซาบล็อค ลัทธิมีความเสี่ยงสูงต่อการนำสมาชิกไปในทางที่ไม่เหมาะสม เนื่องมาจากการยกยอปอบบ้านของผู้นำลัทธิที่ให้คำแนะนำต่อสมาชิก⁶²

ตามที่ได้มีการศึกษาคำจำกัดความต่างๆ ของคำว่า "ลัทธิ" ดังกล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า "ลัทธิ" ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น

1. ลัทธิในความหมายทั่วไป ได้แก่ กลุ่มคนที่มีความเชื่อในทางศาสนาด้วยกัน มีศรัทธาอย่างแรงกล้าในหลักคำสอน และมีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในทางศาสนาตามความเชื่อถือของตน ลัทธิในความหมายนี้เป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อในทางศาสนาของบุคคล ซึ่งบุคคลทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือลัทธิใดๆ ตลอดจนปฏิบัติพิธีกรรมใดๆ ก็ได้ หากความเชื่อถือศรัทธา และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของบุคคลนั้น มิได้เป็นปฏิบัติที่พละการและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้มีการบัญญัติให้การรับรองไว้ตามความใน มาตรา 38 วรรคแรก⁶³ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

⁶² ข้อมูลดังกล่าวแปลความมาจาก "On Using the Term "Cult"" ใน

http://www.csj.org/rg/rgessays/rgessay_cult.htm

⁶³ มาตรา 38 วรรคแรก "บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิบัติที่พละการและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน"

2. ลัทธิที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ได้แก่ ลัทธิที่มีลักษณะเป็นการทำลาย (destructive cult) เป็นลัทธิที่มีผู้นำเป็นผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสูงสุด และผู้นำลัทธิได้ใช้วิธีการควบคุมจิตใจของสมาชิก โดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการชักจูงใจแบบค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งสมาชิกถูกรอบงำความคิดและจิตใจ พร้อมทั้งจะกระทำการใดๆ ตามคำสั่งของผู้นำลัทธิ แม้ว่าการกระทำตามความประสงค์ของผู้นำลัทธินั้นจะก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตของเขาเองก็ตาม เช่น กรณีการฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide) ของเหล่าสาวกที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำลัทธิบางลัทธิโดยสมัครใจ เป็นต้น ลัทธิดังกล่าวเป็นลัทธิที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้ และจากกรณีตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การฆ่าตัวตายของบรรดาสมาชิกลัทธินั้นเกิดจากการชักจูงใจของผู้นำลัทธิอันเป็นพฤติกรรมของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ซึ่งตรงกับปัญหาที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้เน้นการศึกษาไปที่ลัทธิในความหมายนี้ โดยรายละเอียดเกี่ยวกับลัทธิดังกล่าวจะได้กล่าวถึงต่อไป ดังนี้

ปัจจุบันลัทธิที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบถึงความปลอดภัยของบุคคลในสังคมและความสงบเรียบร้อยของสังคม ได้แก่ ลัทธิที่มีลักษณะเป็นการทำลาย (destructive cult) ซึ่งเป็นลัทธิตามความหมายที่ 2 หนึ่งในความหมายของคำว่า "ลัทธิ" ที่มีการอ้างอิงกันมากและดูเหมือนจะสอดคล้องกับลัทธิที่เป็นปัญหาในปัจจุบันมากที่สุดได้ถูกกล่าวอ้างในการประชุม AFF/UCLA Wingspread Conference on Cultism ในปี 1985 ว่า⁶⁴

ลัทธิ (แบบที่มีบุคคลรวบอำนาจไว้ทั้งหมด) หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีหลักการร่วมกันที่แสดงถึงการอุทิศตัวอย่างมากต่อบุคคลบางคน ความคิดหรือสิ่งบางสิ่ง และใช้วิธีการหลอกลวงที่ไร้จริยธรรมในการชักจูงและควบคุมสมาชิก (เป็นต้นว่า การแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวจากเพื่อนฝูงและครอบครัว การทำให้อ่อนแอ การใช้วิธีการพิเศษในการที่จะทำให้เชื่อฟังและให้ความเคารพ การกดดันกลุ่มที่มีอำนาจ การจัดการในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การค้าจูนปัจเจกชนหรือคำตัดสินที่เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ การสนับสนุนให้มีความเชื่อถือต่อกลุ่มและเกรงกลัวต่อการออกจากกลุ่ม) ทั้งนี้ เพื่อที่จะก้าวไปสู่เป้าหมายของผู้นำกลุ่มในการที่เป็นผลร้ายต่อสมาชิก ครอบครัวของสมาชิก หรือชุมชน (West & Langone, 1986, pp.119-120)

มาเซีย รูดีน (Marcia Rudin) นักเขียนที่มีชื่อเสียงในการต่อต้านลัทธิ ได้แยกลักษณะทั่วไปของลัทธิที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งโดยมากจะมีลักษณะที่เป็นการทำให้อันตรายได้ 14 ประการดังนี้⁶⁵

⁶⁴ ข้อมูลดังกล่าวแปลความมาจาก "On Using the Term "Cult"" ใน

http://www.csj.org/rg/rgessays/rgessay_cult.htm

⁶⁵ ข้อมูลดังกล่าวแปลความมาจาก "WHAT IS A CULTm?" ใน

<http://www.americanreligion.org/cultwtch/whatis.html>

1. สมาชิกสถาบันว่าจะจงรักภักดีต่อผู้นำที่มีอำนาจทั้งหมดผู้ซึ่งพวกเขาเชื่อว่าเป็นพระเจ้าผู้ช่วยให้รอดพ้น
2. ความคิดอย่างมีเหตุมีผลจะถูกห้ามปราม
3. เทคนิคในการหาสมาชิกใหม่ของลัทธิบ่อยครั้งที่เป็นการหลอกลวง
4. ลัทธิทำให้สาวกอ่อนแอทางจิตใจโดยการทำให้เขาต้องพึ่งพากลุ่มในการแก้ปัญหา
5. ลัทธิใช้กลโกงในการกระทำความผิดเพื่อการแสวงหาประโยชน์
6. ผู้นำลัทธิจะตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตและอาชีพของสมาชิก
7. ลัทธิดำรงอยู่เพียงเพื่อความอยู่รอดของลัทธิและผิดสัญญาที่จะทำงานเพื่อทำให้สังคมดีขึ้น
8. สมาชิกของลัทธิจะทำงานเต็มเวลาเพื่อกลุ่มโดยได้รับค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้รับเลย
9. สมาชิกของลัทธิถูกแยกออกจากโลกภายนอก
10. ลัทธิต่อต้านสตรี เด็ก และครอบครัว
11. ลัทธิเป็นสิ่งที่เหมือนกับการสิ้นสุดของโลก และมีความเชื่อว่าพวกเขาเป็นผู้ซึ่งรอดชีวิตจากการสิ้นสุดของโลกที่กำลังจะมาถึง
12. ลัทธิจำนวนมากจะปฏิบัติตามปรัชญาที่ว่า "จุดจบแสดงถึงวิธีการที่ถูกต้อง"
13. ลัทธิจะดำเนินงานโดยปิดบังเป็นความลับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงิน
14. ลัทธิมักจะมีบรรยากาศของความรุนแรงแฝงอยู่

ลัทธิที่มีลักษณะเป็นการทำลาย (Destructive Cult) มีลักษณะดังต่อไปนี้⁶⁶

1. ลัทธิที่เป็นการทำลายมีแนวโน้มที่มีบุคคลหนึ่งรวบรวมอำนาจไว้ ในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิก ลัทธิมีแนวโน้มที่จะควบคุมรายละเอียดไม่เพียงแต่ในเรื่องความเชื่อถือของสมาชิกเท่านั้น แต่ยังควบคุมในเรื่องของการแต่งกาย การรับประทานอาหาร สถานที่ที่สมาชิกทำงาน หลับนอน อาบน้ำ และความคิดของสมาชิก ตลอดจนการพูด พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว การสมรส หรือความสัมพันธ์ทางเพศ
2. ลัทธิที่เป็นการทำลายมีแนวโน้มที่จะมีมาตรฐานที่สองทางจริยธรรม สมาชิกถูกกระตุ้นให้เชื่อฟังลัทธิ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของลัทธิอย่างระมัดระวัง สมาชิกถูกกระตุ้นให้เปิดเผยในกลุ่ม โดยการสรรภาพทุกอย่างต่อผู้นำ

⁶⁶ ความในข้อ 1 ถึง 8 แปลความมาจาก "Warning signs of a destructive cult" ใน

3. ลัทธิที่เป็นการทำลายมีวัตถุประสงค์พื้นฐานสองประการเท่านั้น คือ การหาสมาชิกใหม่และการเรียกร้อยเงิน ขบวนการที่เอื้อเพื่อ ศาสนาที่ตั้งขึ้นและกลุ่มที่นำเคารพนับถืออื่นๆ มีการหาสมาชิกใหม่และเรียกร้อยเงินเช่นเดียวกัน แต่กระทำควบคู่มาที่จุดประสงค์หลักของกลุ่มที่นำเคารพนับถือในการปรับปรุงชีวิตของสมาชิกและชีวิตมนุษยชาติทั่วไปให้ดีขึ้น แต่ลัทธิที่เป็นการทำลายอาจจะเรียกร้อยให้มีการช่วยเหลือสังคมแต่ในความเป็นจริง การเรียกร้อยเช่นนั้น เป็นเพียงผิวเผินและเป็นเพียงการช่วยหาสมาชิกใหม่และเรียกร้อยเงิน เป้าหมายที่แท้จริงของลัทธิ คือ เพื่อที่จะเพิ่มเกียรติภูมิและความมั่งคั่งของผู้นำ

4. ลัทธิที่เป็นการทำลายปรากฏว่าเป็นสิ่งแปลกใหม่และพิเศษ ผู้นำอ้างลัทธิที่จะเปลี่ยนแปลงประเพณี โดยการเสนอบางสิ่งบางอย่างที่แปลกใหม่ และก่อตั้งระบบที่มีประสิทธิผลสำหรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะแก้ปัญหาวีชีวิตหรือความเลวร้ายของโลกได้ แต่การอ้างลัทธิเหล่านี้เป็นสิ่งที่ว่างเปล่าและถูกใช้เพียงเพื่อหาสมาชิกใหม่ ซึ่งตกลอยอยู่ภายใต้การควบคุมจิตใจเพื่อที่จะยับยั้งความสามารถของสมาชิกในการตรวจสอบความถูกต้องอย่างแท้จริงในการอ้างลัทธิของผู้นำและลัทธิ

5. ลัทธิที่เป็นการทำลายมีระบบการบังคับบัญชา โดยผู้นำสูงสุดในโครงสร้างของการใช้อำนาจ ผู้นำได้รับการเคารพนับถือในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด ผู้นำอาจจะใช้อำนาจบางส่วนในการแต่งตั้งผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา การควบคุมสองสามคนเพื่อจุดประสงค์ของการสอดส่องให้สมาชิกปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้นำ และผู้นำอ้างลัทธิที่จะมีอำนาจตัดสินใจเด็ดขาดในทุกเรื่อง

6. ผู้นำลัทธิที่เป็นการทำลายเป็นบุคคลที่แต่งตั้งตนเอง และอ้างลัทธิที่จะมีภารกิจพิเศษในเรื่องชีวิต ยกตัวอย่างเช่น ผู้นำของลัทธิจันบินอ้างว่าสิ่งมีชีวิตจากนอกโลกมีภารกิจในการนำคนออกจากโลกเพื่อผู้นำจะได้สามารถช่วยชีวิตของเขาจากความวิบัติที่กำลังจะเกิดขึ้น

7. ผู้นำลัทธิที่เป็นการทำลายเน้นการเคารพนับถือของสมาชิกที่ตัวเขา พระ นักสอนศาสนาชาวยิว นักบวช ผู้นำประชาธิปไตย และผู้นำอื่นๆ ของกลุ่มคนที่มีหลักการร่วมกันที่เอื้อเพื่อแผ้วถางเน้นการเคารพนับถือยึดมั่นต่อพระเจ้าหรือหลักคำสอนที่มีจริยธรรม แต่ผู้นำลัทธิจะเน้นไปที่ความรัก การอุทิศตัว และความจงรักภักดีต่อผู้นำลัทธิ

8. ผู้นำลัทธิที่เป็นการทำลายมีแนวโน้มที่จะเป็นคนที่ตัดสินใจเด็ดขาด วางอำนาจบาตรใหญ่ และมีเสน่ห์ มีบุคลิกเป็นที่ดึงดูดใจ น่าเชื่อถือ ผู้นำจะชักชวนให้สาวกละทิ้งหรือเปลี่ยนแปลงครอบครัว เพื่อน และอาชีพ เพื่อมาติดตามลัทธิ หลังจากนั้นผู้นำก็จะเข้าควบคุมทรัพย์สิน เงิน เวลาและชีวิตของเหล่าสาวก

9. ผู้นำลัทธิที่เป็นการทำลายจะใช้วิธีการควบคุมจิตใจ (mind control) ในการควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำ⁶⁷

⁶⁷ ความในข้อ 9 แปลความมาจาก “Characteristics of a Destructive Cults” ใน

การควบคุมจิตใจที่ผู้นำลัทธิใช้ในการควบคุมสมาชิก ซึ่งรู้จักกันในนามของ "การล้างสมอง"(brainwashing) "การชักจูงใจที่เป็นเชิงบังคับ" (coercive persuasion) และการปฏิรูปความคิด (thought reform) เป็นกระบวนการซึ่งกลุ่มหรือบุคคลใช้วิธีการหลอกลวงอย่างไม่เป็นธรรมในการชักจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความปรารถนาของผู้ที่ทำการหลอกลวง วิธีการดังกล่าวได้แก่⁶⁸

- การควบคุมข้อมูลข่าวสารเพื่อที่จะจำกัดทางเลือกในการตัดสินใจของสมาชิก
- การหลอกลวง
- การกดดันกลุ่ม
- การปลุกฝังความเชื่ออย่างมากเกี่ยวกับระบบความเชื่อซึ่งทำให้ความคิดในการ

วิพากษ์วิจารณ์อย่างอิสระด้อยลงและเห็นว่าโลกภายนอกกลุ่มของตนน่าหวาดกลัว ชั่วร้าย หรือเป็นสิ่งที่ผิดอย่างร้ายแรง ความรู้สึกกังวลใจและความรู้สึกผิดจะได้รับการบรรเทาลงโดยเพียงแต่ปฏิบัติตามกลุ่มเท่านั้น

- การทำให้อ่อนแอทางด้านร่างกายโดยการได้รับอาหารไม่เพียงพอ และทางด้านจิตใจโดยความคิดในการวิเคราะห์อย่างอิสระของบุคคลถูกทำให้ด้อยประสิทธิภาพลง

ในการใช้วิธีการชักจูงใจที่เป็นเชิงบังคับ (coercive persuasion) ให้สมาชิกปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำลัทธิ นั้น จะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป สมาชิกจะไม่ได้รู้ตัวว่ากำลังถูกครอบงำความคิดและจิตใจ โดยผู้นำจะใช้กลยุทธ์ในการชักจูงใจต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ 7 ประการ ดังนี้⁶⁹

กลยุทธ์ที่ 1 การค่อย ๆ ให้คำแนะนำอย่างนุ่มนวลต่อปัจเจกชนผ่านทางวิธีการสะกดจิต หรือการเพิ่มการให้คำแนะนำ เป็นต้นว่า การฝึกฝนให้หมกมุ่นอยู่กับเสียง ภาพ คำพูด หรือสิ่งที่รู้สึกสัมผัสได้ การปฏิบัติกิจวัตรประจำซ้ำ ๆ กันมากเกินไป การจำกัดเวลาบนและ/หรือการจำกัดการบริโภคอาหาร

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างการควบคุมเหนือสิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคล เวลาและแหล่งที่มาของการสนับสนุนทางสังคม โดยระบบของการให้รางวัลและการลงโทษที่เกินความจริง การแยกตัวออกจากสังคมเป็นสิ่งที่ได้รับการส่งเสริม การติดต่อกับครอบครัวและเพื่อนฝูง ตลอดจนบุคคลซึ่งไม่มีทัศนคติร่วมกันกับกลุ่มเป็นสิ่งที่ถูกห้าม และการพึ่งพาทางเศรษฐกิจและเรื่องอื่น ๆ ต่อกลุ่มเป็นสิ่งที่ได้รับการปลุกฝัง

⁶⁸ ข้อมูลดังกล่าวแปลความมาจาก "Study Thought Reform" ใน

http://www.csj.org/studyindex/studymindctr/study_cultmindctr.htm

⁶⁹ ข้อมูลดังกล่าวแปลความมาจาก "Coercive Mind Control Tactics" ใน

<http://www.factnet.org/coercivemindcontrol.html>

กลยุทธที่ 3 ห้ามฝ่าฝืนข้อมูลข่าวสารและไม่สนับสนุนความคิดเห็นในการติดต่อสื่อสารกันของกลุ่ม กฎเกณฑ์ยังคงมีอยู่เกี่ยวกับหัวข้อที่อนุญาตให้ถกปัญหากับคนนอกกลุ่มได้ การติดต่อสื่อสารกันจะถูกรับควบคุมอย่างมาก และบ่อยครั้งที่ภาษาที่ใช้ในกลุ่มถูกสร้างขึ้น

กลยุทธที่ 4 ทำให้คนประหม่นแ่งคิดของประสบการณ์ของตนเองและพฤติกรรมในอดีตของตนใหม่ในด้านลบ ความพยายามดังกล่าวมีขึ้นเพื่อบั่นทอนความมั่นคงและทำลายจิตใต้สำนึกพื้นฐาน ความจริง ความรู้ตัว ทักษะการมองโลก การควบคุมอารมณ์ และกลไกในการป้องกันตัวของบุคคล และทำให้บุคคลเข้าใจเรื่องราวในชีวิตเป็นอีกแบบหนึ่งและรับเอาเหตุผลแบบใหม่มาใช้

กลยุทธที่ 5 สร้างความรู้สึกไร้ความสามารถ โดยทำให้บุคคลตกอยู่ในสถานการณ์หรือการกระทำที่รุนแรงอยู่เป็นประจำซึ่งจะเป็นการทำลายความเชื่อมั่นและการตัดสินใจของบุคคล

กลยุทธที่ 6 สร้างการกระตุ้นอารมณ์เกลียดชังอย่างรุนแรง โดยการให้การลงโทษทางกายภาพ เป็นต้นว่า การทำให้อับอายอย่างมาก การสูญเสียเอกสิทธิ์ การแยกตัวออกจากสังคม การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม ความรู้สึกผิดอย่างรุนแรง ความกังวลใจ การควบคุมและวิธีการอื่น ๆ

กลยุทธที่ 7 การข่มขู่บุคคลด้วยการใช้การคุกคามทางจิตวิทยาที่เป็นการลงโทษของกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่น มันอาจจะแสดงเป็นนัยได้ว่า ความผิดพลาดในการรับเอาทัศนคติที่เป็นที่ยอมรับ ความเชื่อหรือพฤติกรรมที่ตามมาใช้จะนำไปสู่การลงโทษที่รุนแรงหรือผลลัพธ์ที่ร้ายแรง เช่น ความเจ็บป่วยทางกายภาพหรือทางจิต การปรากฏขึ้นอีกครั้งของความเจ็บป่วยทางกายภาพที่เคยเป็นมาก่อน การต้องอาศัยยา การล้มลงของเศรษฐกิจ ความล้มเหลวทางสังคม การหย่าร้าง ความแตกแยก ความผิดพลาดในการหาคู่ครอง เป็นต้น

กลยุทธของการใช้กำลังบังคับทางจิตเหล่านี้ถูกนำมาปรับใช้กับระดับความรุนแรง ซึ่งความสามารถของบุคคลในการที่จะเลือกทางเดินอย่างอิสระได้ถูกห้าม เข้อยู่ไม่สามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างปกติโดยใช้ดุลพินิจและสติปัญญาซึ่งตามปรกติแล้วเข้อยู่สามารถตัดสินใจได้ แต่เข้อยู่ถูกควบคุมโดยกระบวนการทางเทคนิคที่ประสานกันอย่างไม่รู้ตัว ผลกระทบของกระบวนการที่ใช้กำลังบังคับทางจิตเหล่านี้เป็นรูปแบบของผลกระทบที่เกินควรซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้กำลังบังคับทางกายภาพ เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน หรือการติดยาของเหยื่อเสียอีก

สำหรับการควบคุมจิตใจสมาชิกของลัทธิ โดยการปฏิรูปความคิด (thought reform) ในหนังสือชื่อ ว่า Thought Reform & the Psychology of Totalism ของศาสตราจารย์โรเบิร์ต เจย์ ลิฟตัน (Robert Jay

Lifton) ได้กำหนดวิธีการทางสังคมและจิตวิทยาของการปฏิรูปความคิดไว้ 8 วิธีด้วยกัน ได้แก่⁷⁰

1. การควบคุมสิ่งแวดล้อม (Milieu Control) เป็นการควบคุมสิ่งแวดล้อมและจำกัดรูปแบบของการติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกกลุ่ม หนังสือ นิตยสาร จดหมาย และการพบปะเยี่ยมเยียนมิตรสหาย และครอบครัวเป็นสิ่งที่ต้องห้าม
2. การใช้อุบายหลอกลวงอย่างลับๆ (Mystical Manipulation) เป็นการค้นหาเพื่อที่จะสนับสนุนรูปแบบของพฤติกรรมและอารมณ์ที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม เพื่อว่าความเลื่อมใสศรัทธาที่มีต่อกลุ่มจะทำให้ความเลื่อมใสศรัทธาในวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่เชื่อว่าผู้นำลัทธิซึ่งอ้างว่าเป็นตัวแทนที่ได้รับการเลือกจากพระเจ้าในการนำมนุษย์ไปสู่ทางหลุดพ้นจากสิ่งชั่วร้ายหรือความทุกข์ยากมีสูงขึ้น
3. ความต้องการความบริสุทธิ์ (Demand for Purity) โลกแบ่งออกเป็นความบริสุทธิ์และความไม่บริสุทธิ์ ได้แก่ กลุ่มบุคคลและทัศนคติเป็นสิ่งที่ดี และทุกสิ่งที่อยู่ภายนอกกลุ่มถือเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย สิ่งหนึ่งจะต้องเปลี่ยนแปลงไปหรือต้องปฏิบัติตามกลุ่มที่เป็น "บรรทัดฐาน" แนวโน้มของความรู้สึกผิด และความรู้สึกละอายถูกนำมาใช้สำหรับการควบคุมของกลุ่มและการใช้อุบายหลอกลวง
4. การสารภาพ (Confession) การสารภาพที่เกี่ยวกับลัทธิถูกใช้ต่างจากศาสนาทั่วไป เป็นการปฏิบัติโดยเปิดเผยตนเองต่อสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะกระทำในกรณีที่มีการรวมตัวกันของกลุ่ม การยอมรับบาปและความบกพร่องในอดีต หรือแม้แต่ความสงสัยเกี่ยวกับกลุ่มและความคิดที่วิจรฉัตรเกี่ยวกับการรวมตัวของผู้นำ
5. ศาสตร์ว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Science) ทัศนคติของกลุ่มเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุดและพอเพียงที่จะอธิบายทุกสิ่งทุกอย่าง หลักคำสอนจะไม่ตกอยู่ภายใต้การแก้ไขหรือความสงสัยใดๆ การปฏิบัติตามหลักคำสอนอย่างเคร่งครัดเป็นสิ่งที่ต้องการ
6. ภาษาที่นำมาใช้ (Loading the Language) คำที่ใช้จะถูกให้ความหมายใหม่ และเป็นคำหรือวลีที่ใช้กันภายในกลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากคำและวลีที่ใช้กันในโลกภายนอก
7. หลักคำสอนอยู่เหนือบุคคล (Doctrine Over Person) ถ้าบุคคลหนึ่งเกิดความสงสัยในความเชื่อของกลุ่มหรือผู้นำของกลุ่ม บุคคลนั้นจะถูกทำให้รู้สึกว่ามีบางอย่างที่ผิดต่อกลุ่มและผู้นำ เขาจะถูกทำให้รู้สึกว่าความสงสัยเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความชั่วร้ายในตัวบุคคล และเมื่อความสงสัยเกิดขึ้น ความขัดแย้งก็จะตามมา

⁷⁰ ความในข้อ 1, ข้อ 4, และข้อ 5 แปลความมาจาก "How does mind control work? : A technical overview of mind control tactics" ใน <http://www.factnet.org/rancho> 1.htm และความในข้อ 2, ข้อ 3, ข้อ 6, ข้อ 7 และข้อ 8 แปลความมาจาก "Characteristics of a Destructive cults" ใน

http://www.csj.org/studyindex/studycult/study_whatisdescult.htm

8. ข้อบัญญัติของความคงอยู่ (Dispensing of Existence) เนื่องจากกลุ่มมีทัศนคติของสิ่งที่เป็นจริง บุคคลที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มจะถูกกำหนดว่าเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย ไม่เห็นแก่ความรู้สึก ไม่ได้ได้รับความปลอดภัย และไม่มีสิทธิที่จะมีชีวิต บุคคลนอกกลุ่มอาจจะได้รับสิทธิของการมีชีวิตอยู่โดยการเข้าร่วมกับกลุ่ม การใช้ดูบายหลอกลวงให้กลัว กล่าวคือ ถ้าบุคคลหนึ่งออกจากกลุ่ม ถือว่าบุคคลนั้นออกจากพระเจ้า หรือสูญเสียการช่วยให้พวกเขารอดพ้นจากสิ่งชั่วร้ายหรือความทุกข์ยาก หรือบางสิ่งที่เลวร้ายจะเกิดขึ้นกับพวกเขา กลุ่มดังกล่าวเป็นพวกชนชั้นสูง (elite) ผู้ที่อยู่นอกกลุ่มเป็น "คนที่อยู่นอกโลก" "เป็นสิ่งชั่วร้าย" "ไม่รู้ไม่เห็นจริง" เป็นต้น

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ลัทธิที่มีลักษณะเป็นการทำลาย (destructive cult) เป็นลัทธิที่มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นกับบุคคลในสังคมอันเนื่องมาจากการใช้วิธีการควบคุมจิตใจ (mind control) ด้วยกลยุทธ์ต่างๆ ของผู้นำลัทธิในการทำให้สมาชิกของลัทธิเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง ดังที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นการล้างสมอง (brainwashing) นั่นเอง ซึ่งในทางวิชาการเรียกว่า การชักจูงใจที่เป็นเชิงบังคับ (coercive persuasion) หรือ การปฏิรูปความคิด (thought reform) สมาชิกจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำลัทธิทุกประการด้วยความเต็มใจ แม้ว่าสิ่งนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตของตนก็ตาม ปรัชญาการหนึ่งที่น่าสนใจสนับสนุนสมมติฐานดังกล่าวและกำลังเป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้ คือ ปรัชญาการฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide) ซึ่งเกิดจากการชักจูงใจหรือคำสั่งของผู้นำลัทธิต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ดังนี้⁷¹

1. ลัทธิพีเพิลส์ เทมเปิล

เมื่อต้นปี ค.ศ.1970 สาธุคุณจิม โจนส์ ได้ตั้งสำนักงานใหญ่ที่พีเพิลส์ เทมเปิล (People's Temple) ที่นครซานฟรานซิสโก แล้วตั้งคลินิกสุขภาพและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดโดยไม่คิดค่าบริการ เมื่อปี ค.ศ.1976 จิม โจนส์ ได้เป็นประธานการเคหะแห่งนครซานฟรานซิสโก ต่อมาได้มีการกล่าวหาว่าเรียนว่าคลินิกของจิมส์มีพฤติกรรมที่เลวร้าย เขาจึงอพยพไปอยู่ที่ประเทศกายอานาในแอฟริกาใต้ เพื่อหลบหนีตำรวจและสื่อมวลชน มีสาวกหลายร้อยคนติดตามไปโดยมีความเชื่อว่า ชีวิตในระบบคอมมูน ที่ต้องพึ่งพาตัวเองทุกอย่างนับตั้งแต่การทำเกษตรกรรม การให้การศึกษาแก่เด็กๆ ด้วยตัวเอง การดูแลและเอาใจใส่ผู้สูงอายุและผู้ป่วยเป็นอย่างดี ต่อมาเมื่อปี ค.ศ.1978 นายลีโอ ไรอัน สมาชิกสภาของเกรตสรัฐจากซานฟรานซิสโก ได้นำคณะเดินทางไปสอบสวนปากคำ จิม โจนส์ เกี่ยวกับกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าเรียนว่าได้กระทำความผิดในสหรัฐ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2521 ขณะที่ไรอัน พร้อมด้วยสาวกของจิมส์ อีก 18

⁷¹ วีรพล กุลบุตร, การฆ่าตัวตาย : แนวโน้ม/ทฤษฎี การป้องกันและแก้ไข, หน้า 100-102. โดยความในข้อ 2, ข้อ 3 และ ข้อ 4 มาจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันเสาร์ ที่ 29 มีนาคม พุทธศักราช 2540 หน้า 6

คนที่ต้องการเดินทางออกจากนิคมเหมืองเปิดเดินทางกลับ ได้ถูกข่มขู่โจมตี เป็นเหตุให้ไรอัน พร้อมนักข่าว 3 คน และสาวกผู้แปรพรอค 1 คน เสียชีวิต ที่เหลืออีก 11 คนได้รับบาดเจ็บ หลายชั่วโมงต่อมาโจนส์ได้ออกคำสั่งให้สาวกของเขาตีมีพันซ์ ที่ทำด้วยของงุ่นผสมเหล้าและไซยาไนด์ ผู้ตายมีทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่ถูกบังคับให้กินยาพิษ หากใครรีรอหรือขัดขืนจะถูกเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของลัทธิกราดยิงด้วยอาวุธปืน ผู้เสียชีวิตรวมทั้งจิม โจนส์ มีจำนวนทั้งสิ้น 914 คน ขณะนี้ "โจนส์ทาวน์" ถูกรื้อถอนและถูกไฟไหม้หมดสิ้นแล้ว

2. ลัทธิไฮพริสต์ (สังฆราชา)

เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2528 โลกได้รับทราบถึงการฆ่าตัวตายหมู่ด้วยยาพิษ ที่สำนักนิกายไฮพริสต์ ภายใต้การนำของดะตุ มังกายานอน ผู้นำนิกายซึ่งตั้งสำนักอยู่บนเกาะมินดาเนา เกาะใหญ่ที่ภาคใต้ของประเทศฟิลิปปินส์ จำนวน 60 ชีวิต

3. ลัทธิเซิร์ช ออฟ เดอะ เฟรนด์ ออฟ ทูธ

เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2529 สมาชิกโบสถ์สัจจามิตรที่เมืองวาคายามา ประเทศญี่ปุ่น จำนวน 7 คน ได้พร้อมใจกันเผาตัวตาย เช่นสังเวทความเชื่อในเรื่องโลกแห่งวิญญาณอันเป็นนิรันดร

4. ลัทธิกอดเดสส์

เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2530 ชาวเกาหลีใต้ซึ่งเชื่อในเรื่องตำนานเทพธิดาเจ้า มีนางปัก ซุน จา เป็นผู้แทนในโลกนี้ได้พร้อมใจกันดื่มยาพิษตายไปจากโลกนี้ 32 คน

5. เดือนธันวาคม 2534 รามอน มอเรลส์ อัลมาซาน พระในศาสนาคริสต์ ชาวเม็กซิกัน สั่งสอนให้ศิษย์เชื่อมั่นในพระเจ้ายิ่งกว่าชีวิต ขณะที่กำลังสั่งสอนชาวบ้านรวม 29 คนในโบสถ์ ได้เกิดเหตุเพลิงไหม้ แต่พระอัลมาซาน กลับสั่งให้ปิดประตูหน้าต่างโบสถ์สวดมนต์ห้ามไม่ให้ใครหนี เป็นเหตุให้อัลมาซานและสานุศิษย์ถูกไฟคลอกเสียชีวิตทั้งหมด

6. ลัทธิบรานซ์ ดาวิเดียน

เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2536 นายเดวิด โคเรช ผู้นำลัทธิตั้งตัวเป็นศาสดา โดยอ้างว่าตัวเองคือพระเยซูคริสต์กลับชาติมาเกิด มีสำนักนอกเมืองโค รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ถูกเจ้าหน้าที่ทางการสหรัฐปิดล้อมนาน 51 วัน ก่อนที่จะมีการปะทะกับเจ้าหน้าที่จนถูกยิงและถูกไฟคลอกตาย 70 คน

7. เดือนตุลาคม 2536 นายคา วัน เลียม ชาวเวียดนาม (ตาบอด) ตั้งตัวเป็นพวตสวรรค์ หลอกหลวงชาวเขาในชนบทห่างไกลให้บริการเงินเพื่อสร้าง "มรรคาสายด่วนสู่สวรรค์" แล้วแสวงทำเป็น เข้าทรงรับบัญชาจากสวรรค์ สั่งให้เหยื่อใช้ปืนแก๊ป ปืนคาบศิลาฆ่าตัวตายรวม 53 คน

8. ลัทธิโซลาร์ เทมเปิล

เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ลัทธิประกาศิตสุริยะอาราม (The order of the Solar Temple) มีชื่อเดิมว่า ไนท์ซ เทมพลาร์ (Knights Templar) เป็นองค์การลับที่ก่อตั้งโดยทหารฝรั่งเศสผู้ทำสงครามในนคร เกรซาลิม สมาชิกของกลุ่มเชื่อว่าความตายเป็นภาพลวงตา และชีวิตเป็นนิรันดร์อยู่บนดาวพระเคราะห์ ดวงอื่น การฆ่าตัวตายจะเป็นการนำพวกเขาไปสู่ชีวิตใหม่บนดาวพระเคราะห์ที่ชื่อ ซิริอุส สมาชิกจะสวมเสื้อคลุมสีดำเล็กนงและขาว สมาชิกทุกคนจะรับประทานอาหารอย่างดีในภัตตาคารราคาแพง และมีความห่วงใยต่อสภาพแวดล้อม วิธีการฆ่าตัวตายของลัทธินี้คือ ใช้ไฟในการสังหาร ตัวอย่างการฆ่าตัวตายของ ลัทธิที่เกิดขึ้น ได้แก่⁷²

8.1 เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2537 สมาชิกลัทธิโซลาร์ เทมเปิล ภายใต้การนำของนายลูก จูเรต์ ได้ ฆ่าตัวตายหมู่พร้อมกัน 5 คน ที่เมืองมอรินไฮท์ ประเทศแคนาดา

8.2 เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2537 สมาชิกลัทธิโซลาร์ เทมเปิล 48 คน ถูกพบเป็นศพที่คฤหาสน์ บ้านพักในตำบลกรองชู ซัลวอง ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

8.3 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2538 สมาชิกลัทธิโซลาร์ เทมเปิล 16 คน ถูกพบเป็นศพใน ลักษณะเดียวกันที่บ้านไร่แห่งหนึ่งในเมืองแซงต์ ปีแอร์ เดอ แซร์ ประเทศฝรั่งเศส

8.4 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2540 สมาชิกลัทธิโซลาร์ เทมเปิล 5 คน ถูกพบเป็นศพนอน ตายในกองเพลิงที่ใช้เผาตัวเอง ที่เมือง เซนต์คามีร์ รัฐควีนเบค ประเทศแคนาดา

9. ลัทธิประตูสู่สวรรค์

นายมาร์แชล เอช แอปเปิลไวต์ อายุ 66 ปี อดีตเป็นครูสอนดนตรี มีประวัติถูกจับข้อหาขโมย รถยนต์และป่วยเป็นโรคจิต กับนางบอนนี่ ลู ทูสเดล เนตเตลส์ อดีตนางพยาบาลโรงพยาบาลโรคจิตที่นาย แอปเปิลไวต์เคยป่วยเข้ารับรักษา ได้ร่วมกันก่อตั้งลัทธิงานผี (UPO-Cult) เมื่อปี พ.ศ.2518 ปัจจุบันคือลัทธิ ประตูสู่สวรรค์ (Heaven's Gate) เนื้อหาของคำสอนจะชักจูงให้สาวกละทิ้งถิ่นฐานครอบครัว ญาติพี่น้อง สาวกชายจะต้องยอมถูกตอน (ตัดลูกอัณฑะทิ้ง) เพื่อใช้ชีวิตใต้อาณาจักรพรหมจรรย์ สมาชิกลัทธินี้ส่วนใหญ่มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านคอมพิวเตอร์ ได้ออกแบบ "เว็บไซต์" ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงไปทั่วโลกสอง เว็บไซต์ ใช้ชื่อว่า "Heaven's Gate" และ "Higher Source" มีเนื้อหากล่าวถึงวัตถุประสงค์ของลัทธินี้ว่า

⁷² หนังสือพิมพ์มิตซันรายวัน ฉบับวันเสาร์ที่ 29 มีนาคม พุทธศักราช 2540 หน้า 6.

ต้องการจากโลกนี้ไปกับ जानผี ซึ่งเดินทางมาตามหลังดาวหางเฮลบอปฟ์เพื่อรับพวกเขาที่มีความศรัทธา เชื้อมัน เดินทางไปสู่ภพใหม่บนสรวงสวรรค์ ผลของความเชื่อเป็นเหตุให้เกิดเหตุการณ์ฆ่าตัวตายหมู่ของ สาวจำนวน 39 คน (ชาย 18 คน, หญิง 21 คน) ที่คฤหาสน์หรือหอรายนคนรวย เขตแวนโซ ซานตาเฟ นอก เมืองซานดิเอโก รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา โดยวิธีการกินขนมพุดดิ้ง และน้ำแอปเปิลผสมยาระงับ ประสาทอย่างแรง แล้วดื่มสุรารวดก้าตามไป สภาพศพทุกศพแต่งกายชุดดำ สวมรองเท้าไนกี้ คลุมด้วยผ้า สีม่วง ไม่มีร่องรอยบาดแผลแต่อย่างใด

สำหรับประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก และมีลัทธิต่างๆ เกิดขึ้น มากมายพร้อมๆ กับการเสื่อมถอยของพระพุทธรศาสนา ลัทธิที่มีคนให้ความสนใจและเชื่อถือศรัทธามาก ซึ่งมีชาววิพากษ์วิจารณ์กันตามหน้าหนังสือพิมพ์ในขณะนี้ ได้แก่ ลัทธิธรรมกายและลัทธิธรรมบันดาล สำนัก ธรรมกายสอนการบรรลุธรรมหรือนิพพานด้วยสมาธิ จึงไม่ตรงกับสิ่งที่พระพุทธรเจ้าสอน แต่เป็นลัทธิอื่น ธรรมกายชี้แนะให้กลุ่มคนที่ศรัทธาในลัทธิของตนเห็นเหมือนๆ กัน ถ้ายังไม่เห็น ก็ถามถามจนเห็น เหมือนกัน เช่น ไปเห็นนรก เห็นสวรรค์ ไปเฝ้าพระพุทธรเจ้า เห็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ต่างๆ เหมือนสะกดจิต เป็นการโปรแกรมความคิดให้เห็นเหมือนๆ กัน⁷³ ส่วนลัทธิธรรมบันดาลเป็นลัทธิหนึ่งที่มีคนเชื่อถือศรัทธา เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน พวกเขาเชื่อกันว่าลัทธิดังกล่าวเป็นแนวทางของพุทธศาสนาในอันที่จะระงับ ทุกข์และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชีวิต ลัทธินี้มีการทำพิธีตัดกรรมเป็นวิชาธรรมบันดาลซึ่งเจ้าสำนัก ธรรมบันดาลอ้างว่าเป็นวิชาที่อิงหลักศาสนาพุทธ โดยเจ้าสำนักธรรมบันดาลเป็นผู้ทำพิธีตัดกรรมให้เหล่า สาวกที่นั่งสมาธิขณะทำพิธีจะพูดพร่ำตลอดเวลาว่า "ออกมาเลย ออกมาเลย สาธุกาลันทองมามอบ ความสุขความเจริญกับคุณแล้ว บินอีกบินแรงๆ กางแขนออก บินเลย บินเลย สาธุกาลามาแล้ว นิมนต์เลย นิมนต์มาช่วยพวกเขาเร็วหน่อย" และจากการนั่งสมาธิของผู้ที่หลงเชื่อ ต่างมีอาการผิตผวกกันไปตั้งแต่ ร้องไห้ ร่ำรำ ทำท่าเหมือนนกบิน บางคนถึงกับอาเจียนทั้งที่ยังหลับตาอยู่ เจ้าสำนักธรรมบันดาลอ้างว่า เป็นเพราะมีเจ้ากรรมนายเวรเข้าสิง ต้องสะเดาะเคราะห์ด้วยการเข้าพระบูชาจากสำนักนี้⁷⁴ การประกอบ พิธีกรรมดังกล่าวนักจิตวิทยาที่มีความเห็นว่าเป็นลักษณะหนึ่งของการสะกดจิต

ตามกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความเชื่อ ความศรัทธาเป็นเรื่องของเสรีภาพส่วนบุคคล บุคคล ย่อมจะมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือลัทธิใดๆ ตลอดจนปฏิบัติพิธีกรรมใดๆ ก็ได้ตราบเท่าที่ไม่เป็น ปฏิบัติกษต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ ประชาชน หรือจะไม่นับถือศาสนาหรือลัทธิใดเลยก็ได้ ซึ่งเสรีภาพของบุคคลในการนับถือศาสนานี้ได้

⁷³ ประเวศ วะสี, ลัทธิธรรมกายกับบทบาทของสังคมไทย, หน้า 11-17.

⁷⁴ หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์อิเล็กทรอนิกส์-ไซท์ No.504 หน้า 1-2

บัญญัติรับรองไว้แล้วในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 38 รัฐจะออกกฎหมายมาจำกัดเสรีภาพนี้ โดยห้ามไม่ให้คนคิดและเชื่อถืออะไรไม่ได้ แต่จากพฤติกรรมของผู้นำลัทธิและกลุ่มบุคคลที่มีความเชื่อถือศรัทธาลัทธิดังกล่าว แสดงให้เห็นได้ว่ากลุ่มบุคคลเหล่านั้นอาจถูกชักจูง โน้มน้าวจิตใจให้กระทำการใดๆ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อตนเองและสังคมได้ง่าย ดังเช่น กรณีการฆ่าตัวตายหมู่ของสาวกที่มีความเชื่อและศรัทธาในลัทธิต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศ สำหรับประเทศไทยแม้จะยังไม่ปรากฏว่ามีเหตุการณ์การฆ่าตัวตายหมู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความเชื่อดังกล่าว แต่ก็ไม่มีบุคคลใดกล้ารับประกันได้ว่าเหตุการณ์เช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากข่าวที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์เมื่อไม่นานมานี้ระบุว่า เกิดเหตุ นักศึกษาสาว อายุ 21 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปลือยกายยืนกางแขนลักษณะไม้กางเขนอยู่บนระเบียงหอพักหญิงอาคาร 2 ชั้น 4 ในมหาวิทยาลัย และตะโกนเสียงดังว่า "พระเจ้า" ก่อนกระโดดลงมาเพื่อฆ่าตัวตายท่ามกลางสายตาสงวยของเพื่อนนักศึกษา โดยได้รับบาดเจ็บ บิดาของนักศึกษาที่พยายามกระทำอัตวินิบาตกรรมในครั้งนี้อนุญาตว่า เหตุน่าจะมาจากลูกสาวเข้าไปนับถือลัทธิแคมป์สคูเสส ซึ่งเป็นลัทธิทางศาสนาคริสต์⁷⁵ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นแนวโน้มว่าอาจเกิดเหตุการณ์การฆ่าตัวตายของกลุ่มบุคคลที่มีความเชื่อและศรัทธาในลัทธิที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้เช่นเดียวกัน ซึ่งหากการฆ่าตัวตายของบุคคลเหล่านี้เกิดมาจากการยุยงหรือชักจูงใจของผู้นำลัทธิต่างๆ ก็สมควรที่รัฐจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการลงโทษผู้นำลัทธิดังกล่าว เพื่อปกป้องคุ้มครองพลเมืองของรัฐ และรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁵ หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันจันทร์ที่ 11 กันยายน พุทธศักราช 2543 หน้า 24

บทที่ 3

กฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายสรุปได้ว่า กฎหมายอาญาให้ความสำคัญคุ้มครองชีวิตของบุคคล ในขณะที่เดียวกันก็เคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการกำหนดชีวิตของตนเองเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากหลักกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ ในปัจจุบันที่มีได้กำหนดให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด แต่ได้กำหนดให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิด โดยมองว่าพฤติการณ์ที่เป็นการยุยงดังกล่าว เป็นการที่บุคคลหนึ่งเข้าไปมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของบุคคลอื่น ดังนั้น ในบทนี้ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดียในเรื่องดังกล่าว เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลในกรณีของการยุยงให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายว่ามีลักษณะอย่างไร และกฎหมายต่างประเทศบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้แตกต่างจากกฎหมายไทยมากน้อยเพียงใด

3.1 ความเป็นมาของความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

ความเป็นมาของการบัญญัติให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดตามกฎหมายขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนปัญหาการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ การทำการศึกษาถึงความความเป็นมาของการบัญญัติความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย จะทำให้เราทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นในการบัญญัติกฎหมาย ตลอดจนเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวด้วย

3.1.1 กฎหมายไทย

ตามหลักกฎหมายอาญาของไทยไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้การฆ่าตัวตายเป็นการกระทำความผิดหรืออาชญากรรม ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 64/2465¹ วินิจฉัยว่า "การประทุษร้ายแก่ร่างกายหรือชีวิตนั้น ถ้าผู้ใดทำแก่ตัวเอง ห้ามับทลงโทษไม่" คำพิพากษาฎีกาเรื่องนี้เป็นกรณีที่ นายชู นายเท้า และนายขาว ร่วมกันเอายาพิษใส่ปนในอาหารเพื่อทดลองยา ทั้งสามคนได้ทดลองกินอาหารดังกล่าว ปรากฏว่านายเท้าถึงแก่ความตาย นายชูและนายขาวมีความผิดฐานฆ่าคนตายไม่ เพราะนายเท้ายอมตนเข้ารับประทานอาหารซึ่งตนเองและนายชูเป็นผู้ร่วมกันป้อนยาพิษนั่นเอง จึงเท่ากับกระทำตัวเองจะเอาผิดแก่ผู้ใดในฐานะฆ่าคนไม่ได้ จากหลักกฎหมายอาญาดังกล่าว เมื่อการฆ่าตัวตายไม่มีความผิด บุคคลที่มาเกี่ยวข้องกับการฆ่าตัวตายของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ช่วยเหลือ

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 64/2465 ฎส. เล่ม 6 ฉบับที่ 1, หน้า 37-41.

สนับสนุน ยุยงส่งเสริม หรือให้คำแนะนำให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายจึงไม่มีความผิด ต่อมาเมื่อมีการยกร่างประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป จึงได้มีการกำหนดลักษณะของความผิดเป็นการช่วยเหลือหรือยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายขึ้นใหม่ เป็นความผิดเอกเทศในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 โดยยกร่างขึ้นตามแบบของประมวลกฎหมายอาญาสหภาพโซเวียตมาตรา 141 คงคัดแปลงเฉพาะอายุของเด็กซึ่งตามกฎหมายของสหภาพโซเวียตกำหนดไว้ว่ายังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่กฎหมายไทยจำกัดอายุเด็กว่าไม่เกินสิบหกปี

ในชั้นการประชุมคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา² ที่ประชุมได้ถกเถียงกันในประเด็นที่ว่าสมควรกำหนดให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งท้ายที่สุดที่ประชุมมีมติว่าไม่ควรถือว่าการฆ่าตัวตายหรือการพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิด เพราะจะทำให้เป็นผลร้ายมากกว่าผลดี กรรมการนายบรูเนย์ได้แสดงความคิดเห็นว่า "การฆ่าตัวตายไม่ใช่ความผิด แต่การกระทำที่คนฆ่าตัวตายเป็นความผิดในตัวเอง" ซึ่งที่ประชุมเห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว และได้มอบหมายให้นายอาร์ กียอง ยกร่างบทบัญญัติดังกล่าวโดยเทียบเคียงกับกฎหมายของประเทศสวีเดนแลนด์ ได้แก่ The Federal Criminal Code of 1937 มีผลบังคับใช้ในปี 1942 มาตรา 111-15 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือหรือยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายไว้ว่า "การฆ่าผู้อื่นโดยได้รับความยินยอม ถือว่าเป็นการกระทำที่มีโทษ (punishable) แต่การยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายหรือการช่วยเหลือให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจะเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษก็ต่อเมื่อผู้ยุงหรือผู้สนับสนุนได้กระทำลงไปโดยมีเจตนาที่ไม่สุจริต เพื่อหวังผลประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดจากการกระทำของตน (selfish motives)" แต่ในท้ายที่สุดก็ได้ยกร่างตามแบบของประมวลกฎหมายอาญาสหภาพโซเวียตตั้งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

3.1.2 กฎหมายฝรั่งเศส

แต่เดิมการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายถือว่ามีลักษณะเป็นอาชญากรรม แต่ตั้งแต่สมัยปฏิวัติฝรั่งเศสเป็นต้นมา การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายไม่มีความผิดตามกฎหมายอาญา โรเบิร์ต บาดินเตอร์ (Robert Badinter) ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้แถลงต่อวุฒิสภาในการเสนอกฎหมายการก่อให้เกิดหรือการช่วยเหลือการฆ่าตัวตายเป็นความผิดอาญาว่า

² คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, "รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 51, 158/2482" วันเสาร์ที่ 18 พฤศจิกายน 2482.

³ Glanville Williams, *the Sanctity of Life and the Criminal Law*, p. 304.

"ปรัชญาพื้นฐานข้อหนึ่งที่ยังคงมั่นคงอยู่ในสังคมของเรา คือ การฆ่าตัวตายซึ่งได้แก่ สิทธิในการละทิ้งชีวิตของตนเอง เป็นสิทธิของบุคคลที่โอนให้แก่กันไม่ได้ สิทธิดังกล่าวเป็นการแสดงออกซึ่งเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์"⁴

ศาลฝรั่งเศสได้วินิจฉัยว่า "การฆ่าตัวตายอันเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งเจตนาที่น่าเศร้าของปัจเจกบุคคลที่เป็นอิสระทั้งในช่วงระยะเวลาที่ตัดสินใจ และในส่วนที่เกี่ยวกับเหตุผลนั้น ไม่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายแต่อย่างใดเลย"⁵ ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายไม่ว่าด้วยวิธีหรือรูปแบบใด จึงไม่ถือเป็นความผิดทางอาญาไปด้วย⁶

ศาลอาญา Lisieux วินิจฉัยว่า "การฆ่าตัวตายมิใช่อาชญากรรมหรือการกระทำความผิดอาญา ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะโดยการยุยงหรือจัดหาอุปกรณ์หรือวิธีการ หรือแม้แต่ช่วยเหลือหรือเป็นผู้ช่วยจึงไม่มีความผิดแต่อย่างใด"⁷

การที่กฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสไม่ถือว่าการฆ่าตัวตายเป็นความผิด⁸ และไม่มียกเว้นกฎหมายที่กำหนดให้การมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายเป็นความผิด ประกอบกับด้วยเหตุที่การฆ่าตัวตายในฝรั่งเศสมีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้น (มากกว่าหนึ่งหมื่นรายต่อปี ตามรายงานของ Dailly ซึ่งอัตราส่วนของความพยายามในการฆ่าตัวตายต่อการฆ่าตัวตายสำเร็จมีถึงกว่าหกต่อสิบ) เป็นตัวเลขที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเกิดเป็นช่องว่างทางกฎหมายของฝรั่งเศส

อย่างไรก็ดี แม้การมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายจะไม่มี ความผิด แต่อัยการและผู้เสียหายในคดีอาญาก็พยายามที่จะหาช่องทางฟ้องผู้ที่ก่อให้เกิดหรือช่วยเหลือการฆ่าตัวตายในข้อหาอื่น และมีการฟ้องในข้อหาฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา⁹ แต่ก็เป็น การพิสูจน์ได้ยากถึงความสัมพันธ์ระหว่างความประมาทหรือเลินเล่อของผู้ต้องหา กับความตาย นอกจากนี้ มีความพยายามฟ้องในข้อหาเพิกเฉย

⁴ JO Sénat 9 juin 1983, p. 1522.

⁵ TGI Paris, 1re ch. civ., 23 janv. 1985 : D 1985, p. 418, note B. Calais. V. aussi, dans le même sens, TGI Paris, 25 janv. 1984 : D 1984, p. 486, note D. Mayer.

⁶ Cass. crim., 27 avr. 1815 : Bull. crim., n°28 ; S. 1815, 1, p. 317 - T. corr. Lisieux, 26 févr. 1937 : DH 1937, p. 261.

⁷ T. corr. Lisieux, 26 févr. 1937 préc.

⁸ TGI Paris, 1re ch. civ., 23 janv. 1985 : D 1985, p. 418, note B. Calais. V. aussi, dans le même sens, TGI Paris, 25 janv. 1984 : D 1984, p. 486, note D. Mayer.

⁹ Cass. crim., 24 nov. 1965 : D. 1966, p. 104 - Ch. acc. Paris, 4 nov. 1986, cité par Gendrel, Commentaire de la loi du 31 décembre 1987 ; ALD 1988, I, p. 171 s.

ไม่ยอมช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในอันตรายตามมาตรา 63 วรรคสองของประมวลกฎหมายอาญาเดิม¹⁰ (ปัจจุบันคือ มาตรา 223-6 วรรคสองของ Nouveau Code Pénal)¹¹ ซึ่งมาตราดังกล่าวมีใจความว่า "ผู้ใดจงใจละเว้นไม่ช่วยเหลือผู้อื่นที่ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิต ซึ่งตนอาจช่วยได้ และการให้ความช่วยเหลือนั้นมีได้นำมาซึ่งความเสี่ยงสำหรับตนเองหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยหรือร้องขอให้ผู้อื่นช่วย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 360 ฟรังก์ถึง 200,000 ฟรังก์ หรือทั้งจำทั้งปรับ" แต่ข้อหาดังกล่าวไม่อาจนำมาใช้ได้กับการก่อให้เกิดการฆ่าตัวตายซึ่งเป็นการกระทำในลักษณะการกระทำการมิใช่การละเว้นไม่กระทำการ ดังนั้น การฟ้องคดีในข้อหาพิกเฉยไม่ยอมช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในอันตรายตามมาตรา 63 วรรคสองดังกล่าว จึงไม่เป็นผลสำเร็จ คงมีแต่เพียงกรณีเฉพาะซึ่งมีสถานการณ์พิเศษเท่านั้นที่ศาลได้พิพากษาลงโทษสำหรับความผิดฐานละเว้นการช่วยเหลือผู้อื่นในกรณีที่เป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นการก่อให้เกิดการฆ่าตัวตาย กล่าวคือ

ในปี 1982 ในปารีสได้มีการตีพิมพ์หนังสือชื่อ "วิธีการฆ่าตัวตาย" (Suicide mode d'emploi) ซึ่งนำกลับมาจากนวนิยายของจอร์จ ปาเรค (Georges Perec) ชื่อ "วิธีการมีชีวิตอยู่" (La vie mode d'emploi) ที่ได้ตีพิมพ์ก่อนหน้านั้นไม่กี่ปี ด้วยการใช้เห็นว่า การฆ่าตัวตายเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย หนังสือฉบับนี้ได้บรรจุวิธีการต่างๆ ในการฆ่าตัวตายด้วยการใช้ยาพิษ รวมทั้งข้อควรระวังเพื่อป้องกันมิให้มีคนมาช่วยอันเป็นการขัดขวางการฆ่าตัวตาย ซึ่งต่อมาได้มีหลายคนก็นำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการฆ่าตัวตาย จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นนำไปสู่การฟ้องร้องดำเนินคดีและการร่างกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในเวลาต่อมา โดยในปี 1988 ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาตัดสินลงโทษผู้เขียนหนังสือในความผิดฐานไม่ให้ความช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในอันตรายตามมาตรา 63 วรรคสองของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีใจความว่า มีชายหนุ่มคนหนึ่งซึ่งอ่านหนังสือ "วิธีการฆ่าตัวตาย" แล้วได้เขียนจดหมายไปสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมจากหนึ่งในสองของผู้เขียนหนังสือถึงสองครั้ง ซึ่งแทนที่ผู้เขียนหนังสือดังกล่าวจะห้ามปรามการฆ่าตัวตาย แต่ผู้เขียนกลับอธิบายรายละเอียดให้ ต่อมาบิดาของชายหนุ่มดังกล่าวได้ฟ้องผู้เขียนหนังสือในข้อหาไม่ให้ความช่วยเหลือผู้ตกอยู่ในอันตรายและฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ซึ่งศาลไม่รับคำฟ้องในข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา และได้พิพากษาให้ผู้เขียน

¹⁰ T. corr. Paris 27 juin 1968 : Rev. sc. crim. 1969, p. 144, obs. G. Levasseur. - Cass. crim., 23 avr. 1971 : Bull. crim., n°116.

¹¹ บทบัญญัติตามมาตรา 223-6 วรรคสองของ Nouveau Code Pénal มีเนื้อหาสาระเช่นเดียวกันกับบทบัญญัติตามมาตรา 63 วรรคสองของประมวลกฎหมายอาญาเดิม แต่กำหนดอัตราโทษไว้ต่างกัน คือ มาตรา 223-6 วรรคสองกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดไว้ว่า "ต้องระวางโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 500,000 ฟรังก์"

หนังสือต้องรับโทษตามมาตรา 63 วรรคสองของประมวลกฎหมายอาญา¹² ซึ่งต่อมาได้มีการอุทธรณ์ และฎีกา และศาลฎีกามีคำพิพากษาขึ้นตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น เมื่อวันที่ 26 เมษายน 1988 โดยเห็นว่า การที่ให้ข้อมูลต่างๆ แก่ผู้ที่รับจดหมาย โจรทัก (ผู้อุทธรณ์หรือจำเลยในคดี) มิได้มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือเขาผู้นั้นเลย คำพิพากษาของศาลในคดีดังกล่าวนับเป็นการนำมาตรา 63 วรรคสองมาใช้ในกรณีฆ่าตัวตายอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรก ซึ่งมีข้อสังเกตว่า การพิมพ์จำหน่ายหนังสือดังกล่าวมิได้ถูกลงโทษ หากแต่เป็นการกระทำของหนึ่งในผู้เขียนที่ตอบจดหมายถึงผู้เสียหาย

ก่อนหน้าที่จะมีการฟ้องร้องดำเนินคดีตามคำพิพากษาเมื่อปี 1988 นั้น ในปี 1983 วุฒิสมาชิกกลุ่มหนึ่งได้เสนอร่างกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ลงโทษการยุงและการช่วยเหลือการฆ่าตัวตาย ร่างกฎหมายดังกล่าวอาศัยมาตรา L.630 และมาตรา L.647 และประมวลกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุข (Code de la santé publique) ซึ่งได้ลงโทษการยุงและช่วยเหลือให้เสพยาเสพติดและการทำแท้ง ซึ่งผ่านการพิจารณาของวุฒิสภา แต่ต่อมาในคราวพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมาธิการกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติงดการพิจารณาไว้ เนื่องจากยังไม่ได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมาธิการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา และต่อมาได้มีการเสนอร่างกฎหมายที่มีเนื้อหาเดียวกันนี้ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบร์รอต (Barrot) ซึ่งต่อมาได้รับการลงคะแนนให้ผ่านทั้งสองสภา และประกาศใช้เป็นกฎหมาย คือ รัฐบัญญัติเลขที่ 87-1133 ลงวันที่ 31 ธันวาคม 1987 โดยแทรกเป็นมาตรา 318-1 และ 318-2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในขณะนั้น ซึ่งมีสาระเป็นการลงโทษการกระทำความผิดในสองกรณี คือ

- 1) การยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตาย (มาตรา 318-1 วรรคหนึ่ง) และ
- 2) การโฆษณาหรือประกาศซึ่งผลิตภัณฑ์ วัตถุ หรือวิธีที่ทำให้เกิดความตาย (มาตรา 318-1 วรรคสอง)

ต่อมา รัฐบาลได้เสนอร่างกฎหมายแก้ไขบรรพ 2 ของประมวลกฎหมายอาญาต่อรัฐสภา โดยมีการกำหนดเรื่องการลงโทษผู้ที่ยุงผู้เยาว์ให้ฆ่าตัวตายไว้ในหมวดที่ 5 ของบทที่ 7 ของลักษณะ 2 แห่งบรรพ 2 ชื่อหมวดว่า "การทำให้ผู้เยาว์ตกอยู่ในอันตราย" (De la mise en péril des mineurs) ซึ่งต่อมาวุฒิสภาได้เห็นว่ามีความคล้ายคลึงกับรัฐบัญญัติเลขที่ 87-1133 จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นหมวดเอกเทศโดยใช้ชื่อหมวดว่า "การยุงให้เกิดการฆ่าตัวตาย" (De la provocation au

¹² T. corr. Paris, 20 nov. 1985 : D. 1986, p. 369 ; Rev. sc. crim. 1987, p. 202,

suicide) ซึ่งประกอบด้วยมาตรา 223-13, 223-14 และ 223-15 ตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน

3.1.3 กฎหมายอังกฤษ

แต่เดิมหลักกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษถือว่า การฆ่าตัวตายเป็นความผิดร้ายแรง (felony) โดยการฆ่าตัวตายเช่นนั้น ถือว่าเป็นการฆาตกรรมตนเอง (self-murder) แม้ว่าผู้ที่ฆ่าตนเองสำเร็จไม่อาจรับโทษทางอาญาได้ เนื่องจากได้ตายไปแล้ว แต่ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ได้ลงโทษการกระทำดังกล่าว โดยการยึดทรัพย์สินของผู้ที่ฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ ผลที่สำคัญของการบัญญัติให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด คือ การพยายามฆ่าตัวตายที่ไม่เป็นผลสำเร็จ นำไปสู่หลักเกณฑ์ของกฎหมายดังนี้

(1) เนื่องจาก D พยายามที่จะกระทำความผิดร้ายแรง (felony) เขาจึงมีความผิด misdemeanour ในการพยายามฆ่าตัวตายตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ทั่วไป

(2) ถ้าในกรณีที่ D พยายามจะฆ่าตัวตาย แต่เป็นผลให้ผู้อื่นตาย เขาจะมีความผิดฐานฆ่า (murder) ตามหลักของการโอนเจตนาร้าย (the doctrine of transferred malice)

แม้ว่าการฆ่าตัวตายจะถูกถือว่าเป็น "อาชญากรรมที่ไม่ร้ายแรงมาก" แต่เจตนาในการฆ่าตัวตายเป็นเจตนาร้ายในความผิดฐานฆ่า (the mens rea of murder) ยิ่งกว่านั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิด (accessory) หรือผู้ร่วมกระทำความผิด (principal in the second degree) ในการฆ่าตัวตายของบุคคลอื่นมีความผิดในลักษณะทำนองเดียวกับความผิดฐานฆ่า (murder) ในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด (secondary party) ซึ่งมีผลให้ผู้ที่รอดชีวิตจากการตกลงกันฆ่าตัวตาย (suicide pact) มีความผิดฐานฆ่า (guilty of murder) ด้วย แม้ว่าที่จริงแล้วเขาจะไม่ได้ฆ่าก็ตาม เพราะว่าเขาเป็นผู้ช่วยเหลือและยุยงหรืออย่างน้อยที่สุดเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนการกระทำความผิดก่อนเกิดเหตุ (an accessory before the fact) ต่อการฆ่าตนเองของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง¹³

¹³ J.C. Smith and Brian Hogan, *Criminal Law*, 7ed. (Edinburgh : Butterworth & Co.

ต่อมา ในปี 1961 ได้มีการตราพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 ซึ่งมีบทบัญญัติยกเลิกการกำหนดให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด โดยมาตรา 1 บัญญัติว่า¹⁴

"หลักกฎหมายซึ่งกำหนดว่าบุคคลที่ทำการฆ่าตัวตายเป็นความผิด ต่อจากนี้ไปได้ถูกยกเลิกแล้ว"

หลักกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้การพยายามฆ่าตัวตายไม่มีความผิดอีกต่อไป และมิใช่เป็นการยกเลิกหลักของการโอนเจตนาร้าย (the doctrine of transferred malice) ในเรื่องของการกระทำโดยพลาดไปด้วยในตัว กล่าวคือ ในกรณีที่บุคคลหนึ่งกระทำการฆ่าตัวตาย แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล บุคคลดังกล่าวไม่มีความผิดฐานพยายามฆ่าตัวตายตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ และในกรณีที่การพยายามจะฆ่าตัวตายนั้นเป็นผลให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้ที่ฆ่าตัวตายก็ไม่มีผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา เนื่องจากไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดที่จะโอนไป อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการคุ้มครองผู้ที่พยายามฆ่าตัวตายเป็นไปตามกฎหมายสุขภาพจิต ภายใต้พระราชบัญญัติ The Mental Health Act 1983

สำหรับความรับผิดตามกฎหมายอาญาของผู้ที่มีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของผู้อื่นนั้น แม้ว่าการฆ่าตัวตายจะไม่เป็นความผิดอีกต่อไป ซึ่งตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไปจะมีผลให้ผู้มีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตาย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือหรือยุยงไม่มีความรับผิดทางอาญา เนื่องจากไม่มีความผิดหลักก็ตาม แต่โดยผลของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 ได้สร้างฐานความผิดใหม่ขึ้น ซึ่งกำหนดให้ผู้มีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของผู้อื่นเป็นความผิดเอกเทศ โดยมาตรา 2(1) บัญญัติว่า¹⁵

"บุคคลซึ่งช่วยเหลือสนับสนุน ยุยงส่งเสริม ให้คำปรึกษา หรือจัดให้มีการฆ่าตัวตาย หรือพยายามฆ่าตัวตายของบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบสี่ปี"

อาชญากรรมชนิดใหม่นี้ประสงค์จะให้ครอบคลุมความรับผิดชอบทางศีลธรรมของบุคคลในกรณีที่ A ส่งเสริมให้กำลังใจ (encourage) B ในการฆ่าตัวตายเพื่อวัตถุประสงค์ของการรับ

¹⁴ Section 1 "The rule of law whereby it is a crime for a person to commit suicide is hereby abrogated."

¹⁵ Section 2(1) "A person who aids, abets, counsels or procures the suicide of another, or an attempt by another to commit suicide, shall be liable on conviction on indictment to imprisonment for a term not exceeding fourteen years."

มรดกของผู้ตาย และการกระทำของ A ที่เพียงแต่ให้ยาที่ทำให้ถึงตายแก่ B ผู้ซึ่งได้รับความทุกข์ทรมานและกำลังจะตาย โดยในการที่จะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลจะต้องได้รับความยินยอมจากพนักงานอัยการ (Director of Public Prosecutions) ก่อน

3.1.4 กฎหมายอินเดีย

ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดีย (The Indian Penal Code 1860) ไม่ได้บัญญัติให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด แต่บัญญัติให้การพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิดตามมาตรา 309 และการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดตามมาตรา 305 ว่าด้วยการยุยงเด็กหรือบุคคลวิกลจริตให้ฆ่าตัวตาย และมาตรา 306 ว่าด้วยการยุยงบุคคลอื่นให้ฆ่าตัวตาย โดยการให้ความคุ้มครองบุคคลจากการฆ่าตัวตายโดยการยุยงของบุคคลอื่นตามกฎหมายดังกล่าว มาจากแนวความคิดที่ว่า บุคคลทุกคนในสังคมมีพันธกรณีตามกฎหมายที่จะต้องดูแลบุคคลอื่น โดยไม่ละเลยหน้าที่โดยมิชอบอย่างจงใจและเจตนาที่จะเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้รับวิธีการต่างๆ ในการฆ่าตัวตาย ตลอดจนไม่เพิกเฉยเมื่อเห็นผู้อื่นทำลายตนเองแล้วไม่พยายามที่จะหาทางป้องกันมิให้เขาฆ่าตัวตาย ซึ่งการละเลยหน้าที่และการเพิกเฉยเมื่อเห็นผู้อื่นฆ่าตัวตายแล้ว ไม่ช่วยนี้ จะเป็นความผิดต่อเมื่อบุคคลนั้นได้กระทำในลักษณะกระทำการ เช่น การกระทำการช่วยเหลือ (active aid) มิใช่เพียงแต่การละเว้นไม่ช่วยเท่านั้น¹⁶

จากความเป็นมาของบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า

1. กฎหมายว่าด้วยการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาช่องว้างของกฎหมายระหว่างความผิดฐานฆ่าผู้อื่นกับการเคารพสิทธิที่จะตายของบุคคล ซึ่งส่งผลในทางกฎหมายให้การฆ่าตัวตายไม่เป็นความผิด
2. ความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในบางลักษณะเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะนั้น เช่น กรณีการตีพิมพ์หนังสือชื่อ "วิธีการฆ่าตัวตาย" ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งผู้เขียนหนังสือได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการในการฆ่าตัวตายตามหนังสือที่เขียนแก่บุคคลที่มีจดหมายมาสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม และบุคคลดังกล่าวนำคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการในการฆ่าตัวตายที่ได้รับนั้นมาใช้ในการฆ่าตัวตาย เป็นต้น
3. ความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายมีเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองชีวิตของบุคคลและคุ้มครองเสรีภาพทางความคิดในส่วนที่เกี่ยวกับอิสระในการตัดสินใจของบุคคล

¹⁶ Penal Law of India, 10th ed. Vol. 3 (Allahabad : Law Publishers, 1987), p. 2755.

3.2 ความผิดอาญาฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

3.2.1 ความผิดอาญาฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายไทย

ดังที่ทราบกันดีว่า การฆ่าตนเองหรือการฆ่าตัวตายตามกฎหมายไทยโดยหลักแล้วไม่
เป็นความผิดอาญา ฉะนั้น การร่วมกระทำความผิดในการฆ่าตนเองจึงเกิดขึ้นไม่ได้ กล่าวคือ ไม่มีกรณี
ของผู้ใช้ และผู้สนับสนุน อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีในการฆ่าตนเองของผู้ใดผู้หนึ่งนั้น อาจมีผู้อื่น
สอดเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยจนอาจถือได้ว่า การฆ่านั้นเป็นการกระทำของผู้อื่น หรือเป็นการกระทำความ
ผิดทางอ้อมของเขา ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาของไทยจึงได้บัญญัติให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย
เป็นความผิดตามมาตรา 293 บัญญัติอยู่ในลักษณะ 10 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (มาตรา
228-308) ซึ่งมีคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครอง คือ ชีวิตมนุษย์¹⁷ โดยมาตรา 293 บัญญัติว่า

"ผู้ใดช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำ
ของคนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้า
การฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับ
ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

ความผิดตามมาตรา 293 นี้แยกองค์ประกอบความผิดในส่วนของการกระทำและองค์
ประกอบความผิดในส่วนของจิตใจได้ดังนี้

1. องค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำ ได้แก่

1.1 ช่วยหรือยุยงให้ฆ่าตนเอง

การช่วยให้ฆ่าตนเอง หมายความว่า บุคคลกระทำการอันมีผลให้ตนเองตาย
และผู้กระทำช่วยให้ความสะดวกในการฆ่าตนเองนั้น ในเวลาก่อนหรือขณะกำลังฆ่าตนเองอยู่ เช่น
ช่วยหาปืนมาให้ ช่วยหายาพิษผสมให้ผู้ที่ต้องการฆ่าตนเองกิน ความคิดในการฆ่าตนเองและการ
กระทำในการฆ่าตนเองเป็นของผู้ฆ่าตนเอง

¹⁷ คณิต ฅ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 41.

การยุยงให้ฆ่าตนเอง หมายความว่า ผู้กระทำก่อให้เกิดความนึกฆ่าตนเอง หรือส่งเสริมให้ตัดสินใจฆ่าตนเอง เป็นผลจากการยุยงนั้น เช่น บอกว่าฆ่าตนเองเสียเถิด จะได้เกิดในสรวงสวรรค์ พุดแนะนาจนผู้ฆ่าตนเองเชื่อและกระทำตาม หรือผู้ฆ่าตนเองกำลังลังเลใจอยู่ที่ สนับสนุนจนผู้ฆ่าตนเองตัดสินใจกระทำตามที่สนับสนุน การยุยงอาจทำโดยตรงหรือโดยอ้อมโดยลอบล่อลวงเข้าอย่างไรก็ได้

การช่วยหรือยุยงนี้ ไม่หมายความว่า ช่วยลงมือฆ่า เช่น ยุว่าฆ่าตัวตายนั่นดี เขาเชื่อเลยบอกให้ช่วยยิงให้ตายก็เลยใช้ปืนยิงเขาตาย ดังนี้เป็นความผิดฐานฆ่าคน หากใช้เป็นการช่วยหรือยุยงไม่ เพราะเป็นการฆ่าผู้อื่นโดยตรง และต้องไม่ถึงกับบังคับให้ผู้ฆ่าตนเองต้องฆ่าตนเอง โดยไม่มีอิสระที่จะเลือกกระทำอย่างอื่น เพราะจะกลายเป็นการที่ผู้กระทำฆ่าผู้อื่นเสียเอง โดยใช้ผู้ถูกฆ่าเป็นเครื่องมือกระทำต่อตนเอง เช่น ฮ. จอมเผด็จการ ส่งยาพิษให้ ร. กิน โดยเป็นที่เข้าใจว่า ถ้า ร. ไม่กินยาพิษก็จะถูกฆ่าโดยวิธีอื่น ร. จึงกินยาพิษตาย เป็นการฆ่าคนโดยเจตนา มิใช่ยุให้ฆ่าตนเอง เหตุนี้ถ้าการยุยงนั้นทำให้บุคคลผู้ไม่รู้สภาพแห่งการกระทำกระทำการใดที่เป็นผลให้ตนเองตาย การยุยงนั้นย่อมเป็นการฆ่าผู้อื่น หากใช้เพียงแต่ยุให้ฆ่าตนเองตามมาตรานี้¹⁸ เช่น ยุให้คนจับสายไฟแรงสูงตาย โดยผู้จับไม่รู้ว่า เป็นสายไฟฟ้าที่มีอันตรายร้ายแรง ยุให้คนจับงูพิษ โดยลอบจกนเชื่อว่าคาถาที่สอนคุ้มพิษงูได้ เป็นต้น การยุให้เด็กที่ไร้เดียงสาทำการที่เป็นอันตรายต่อชีวิตตนเอง หรือให้คนวิกลจริตทำการที่มีผลให้ตัวเองตาย ย่อมเป็นการฆ่าคน ถ้าผู้ถูกยุไม่รู้สภาพของการกระทำของเขา สำหรับการช่วยให้ฆ่าตนเองนั้น ผู้ฆ่าตนเองอาจเป็นผู้ไม่รู้สภาพแห่งการกระทำได้ เช่น คนวิกลจริตกำลังจะเหาะลงจากตึกสูง ผู้กระทำช่วยให้สะดุ้งขึ้น เช่น ช่วยเปิดหน้าต่างให้ เป็นต้น แต่ถ้าการช่วยถึงขนาดกลายเป็นการร่วมกระทำให้ความตายเกิดผลขึ้นเสียเองแล้ว แม้จะกระทำร่วมกับผู้ฆ่าตนเอง ก็เป็นการฆ่าคนได้ เช่น ก. และ ข. ช่วยกันจุดไฟเผาบ้านเพื่อฆ่าตัวตายด้วยกัน คนที่ไม่ตายมีความผิดฐานฆ่าคนที่ยังอยู่

1.2 บุคคลผู้กระทำการฆ่าตนเอง

มาตรา 293 กำหนดตัวบุคคลที่เป็นเงื่อนไขของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย เป็นความผิด และผู้กระทำต้องได้รับโทษไว้ 3 ประเภท ดังนี้

¹⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 5

(กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2539), หน้า 1975.

(ก) เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี

การคำนวณอายุว่าเกินสิบหกปีแล้วหรือไม่ ต้องคำนวณตามปฏิทินในราชอาณาจักรตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/5 และมาตรา 16 หรือ

(ข) ผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร ได้แก่ บุคคลที่ไม่รู้สำนึก ไม่รู้ว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ โดยไม่จำกัดว่าเหตุไม่รู้สำนึกนั้น คือโรคจิต ดังในมาตรา 65 หรือโดยประการอื่น แม้จะชั่วคราว เช่น กำลังละเมอหรือเมาสุรา รวมถึงผู้ที่กระทำการให้ตนเองได้รับอันตรายโดยความสำคัญผิดหรือไม่รู้ข้อเท็จจริง เช่น จับสายไฟแรงสูงโดยไม่รู้ว่าเป็นอันตราย ก็ได้ชื่อว่า ไม่รู้สภาพหรือสารสำคัญของการกระทำ

(ค) ผู้ซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนเองได้ หมายความว่า ผู้ที่รู้ว่าตนกำลังทำอะไร แต่ไม่สามารถบังคับตนมิให้กระทำการนั้นได้ เช่น คนบ้าจี้ บอกให้ทำอะไรในเวลาตกใจก็ทำตามไปก่อน

1.3 การฆ่าตนเองได้เกิดขึ้น หรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง

กล่าวคือ บุคคลตามข้อ 2 ที่ได้รับการช่วยเหลือหรือยุยงให้ฆ่าตัวตาย จักต้องได้ลงมือฆ่าตนเองแล้ว คือ มีการพยายามฆ่าตนเอง ไม่ใช่เพียงแต่เตรียมการเท่านั้น แม้การฆ่าตนเองจะไม่สำเร็จผล ผู้ช่วยหรือผู้ที่มีความผิดสำเร็จตามมาตรานี้ หากไม่มีการฆ่าหรือพยายามฆ่าตนเอง ความผิดตามมาตรานี้ก็ไม่เกิดขึ้นเลย และต้องถือว่าการพยายามกระทำการช่วยเหลือหรือยุยง ไม่เป็นการพยายามกระทำความผิดถ้ายังไม่มีการฆ่าหรือพยายามฆ่าตนเองเกิดขึ้นด้วย เพราะกฎหมายบัญญัติองค์ประกอบความผิดข้อนี้ไว้ในลักษณะที่เป็นเงื่อนไข อันเป็นพฤติการณ์ประกอบความผิด ต่างกับผลแห่งการกระทำในความผิดธรรมดาทั่วไป¹⁹

อนึ่ง หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนำมาพิจารณาในเรื่องนี้ด้วย กล่าวคือ การฆ่าตนเองต้องเป็นผลมาจากการยุยง ถ้ามีการยุยง แต่การฆ่าตนเองเกิดจากเหตุอื่นโดยอิสระ ก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้ แต่ผลนี้มีใช้ผลที่ผู้กระทำการจะต้องรับผิดชอบอย่างเป็นผู้ฆ่าเอง เพราะเป็นการกระทำโดยสมัครใจของผู้ฆ่าตนเอง มิฉะนั้น ต้องกลายเป็นความผิดฐานฆ่าคนไป ส่วนการช่วยนั้นก็ต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฆ่าตนเอง เช่น ส่งปืนไปเพื่อช่วยในการฆ่าตนเอง แต่ผู้ฆ่าตนเองใช้ปืนกระบอกอื่น ก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้

¹⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3, พิมพ์ครั้งที่ 5, หน้า 1977.

2. องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจ ได้แก่

เจตนาธรรมดาตามมาตรา 59 คือ ประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลในการช่วยเหลือหรือยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย รวมทั้งความรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ฆ่าตนเองว่า บุคคลที่ตนช่วยเหลือหรือยุยงเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือเป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือเป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้

จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 นี้ บัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลบางประเภทจากการฆ่าตัวตายที่เกิดจากการยุยงของบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองดังกล่าว ได้แก่ เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี บุคคลซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร และบุคคลซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้เท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย ซึ่งบัญญัติให้การคุ้มครองที่กว้างกว่า โดยบัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลอื่นๆ เป็นกรณีทั่วไปด้วย ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

3.2.2 ความผิดอาญาฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายต่างประเทศ

การบัญญัติให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่ประเทศต่างๆ จะบัญญัติให้การกระทำการดังกล่าวเป็นความผิดเฉพาะ โดยการบัญญัติกฎหมายขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของประเทศนั้นๆ กล่าวคือ ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) จะบัญญัติความผิดดังกล่าวในรูปของพระราชบัญญัติ (Act) ส่วนประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) จะบัญญัติเป็นความผิดฐานหนึ่งในประมวลกฎหมายอาญาดังนี้

3.2.2.1 ประเทศฝรั่งเศส

ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติถึงความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายไว้ใน Nouveau Code Pénal Section VI de la provocation au suicide ว่าด้วยการยุยงให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตาย โดยบัญญัติไว้ใน 3 มาตรา ดังต่อไปนี้

มาตรา 223-13 การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย จะต้องถูกลงโทษจำคุก 3 ปี และปรับ 300,000 ฟรังก์ ในกรณีที่มีการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายตามการยุยงดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นผู้มิใช่อายุไม่เกิน 15 ปี ผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษจำคุก 5 ปี และปรับ 500,000 ฟรังก์

มาตรา 223-14 การโฆษณาชวนเชื่อหรือประกาศไม่ว่าโดยวิธีการใดที่จะมีผลเป็นการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ วัตถุ หรือวิธีการสำหรับทำให้เกิดความตาย จะต้องถูกลงโทษจำคุก 3 ปี และปรับ 300,000 ฟรังก์

มาตรา 223-15 ในกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรา 223-13 และ 223-14 กระทำโดยการเขียนข่าวในหนังสือพิมพ์หรือทางวิทยุโทรทัศน์ ให้นำบทบัญญัติเฉพาะของกฎหมายว่าด้วยการนั้นมาใช้บังคับในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดผู้รับผิด

ทั้งนี้ หนังสือเวียนของกรมคดีอาญาและการอภัยโทษ ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 1993 ซึ่งอธิบายบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาลบใหม่ในส่วนที่เป็นกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ (บรรพ 1 ถึงบรรพ 5) และบทบัญญัติของรัฐบัญญัติลงวันที่ 16 ธันวาคม 1992 ว่าด้วยวันบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว (มิได้ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องการยุยงให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายไว้ว่า

"เนื้อหาตามมาตรา 223-15 ซึ่งมุ่งใช้บังคับกับกรณีที่การกระทำความผิดเกิดจากการใช้วิธีการทางหนังสือพิมพ์หรือวิทยุโทรทัศน์นับเป็นเรื่องที่ประมวลกฎหมายอาญาลบใหม่นำมาใช้กับการกระทำความผิดในกรณี (ข้อหา) อื่นๆ ด้วย แต่ก็ได้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่เดิมแต่อย่างใด บทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะที่อ้างถึงโดยไม่ระบุอย่างชัดเจนนั้น คือ มาตรา 42 ของรัฐบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 1881 และมาตรา 93-3 ของรัฐบัญญัติว่าด้วยการติดต่อสื่อสารทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 1982 ซึ่งกำหนดกรณีของความรับผิดชอบอาญาตามลำดับ กล่าวคือ ตัวผู้รับผิดหลัก ได้แก่ ผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม สำหรับในกรณีของสำนักข่าววิทยุโทรทัศน์นั้น ตัวผู้อำนวยการจะต้องรับผิดชอบเฉพาะในกรณีที่ข้อความที่เป็นการกระทำความผิดได้มีการกำหนดไว้ก่อนแล้ว (เข้าใจง่ายๆ ก็คือ มีการบันทึกเทปไว้ไม่ใช้การถ่ายทอดสด) เท่านั้น ดังนั้น หากการเผยแพร่ข้อความเป็นการถ่ายทอดสด ก็จะไม่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการสถานี ทั้งนี้ เว้นแต่จะกล่าวหาว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไป ซึ่งการจะพิสูจน์ว่าผู้นั้นมีเจตนาร่วมกระทำความผิดอาจกระทำได้ยาก นอกจากนี้ร่างประมวลกฎหมายอาญาใหม่ได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเดิม คือ มาตรา 223-16 และ 223-17 ซึ่งกำหนดโทษของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 223-13 และ 223-14 ไว้ว่า นอกจากผู้กระทำความผิดตามมาตรา 223-13 และ 223-14 จะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตราดังกล่าวแล้ว ยังถูก

ห้ามใช้สิทธิพลเมือง (สิทธิเลือกตั้งหรือรับราชการ) สิทธิทางแพ่งและทางครอบครัว และการห้ามประกอบอาชีพหรือกิจกรรมทางสังคมบางอย่าง รวมทั้งการยึดหรือปิดสถานที่ (มาตรา 223-16 ถึง 223-17)"²⁰

การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 223-13

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติหลักในเรื่องของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย โดยกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลทั่วไปให้ฆ่าตัวตายไว้ในวรรคแรก และกรณียุยงให้เด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีฆ่าตัวตายไว้ในวรรคสอง ซึ่งทั้งสองกรณีประกอบด้วยองค์ประกอบความรับผิดทางกฎหมาย ดังนี้

1. องค์ประกอบความผิดทางด้านเนื้อหา ได้แก่ การกระทำการที่เป็นการยุยง การเกิดผลของการยุยงนั้น และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

1.1 การกระทำการยุยง

การกระทำความผิดฐานนี้ต้องมีลักษณะเป็นการกระทำการยุยง (Positive Act) การละเว้นกระทำการ (Negative Act) ไม่เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นความผิดตามมาตรา นี้ การยุยงนั้นเป็นการกระทำที่แยกต่างหากและเป็นอิสระจากการมีส่วนร่วม การยุยงอาจกระทำด้วยวิธีใดๆ ก็ได้ ไม่ว่าจะด้วยวาจา การทำเป็นลายลักษณ์อักษร แสดงท่าทางไม่ว่าโดยเปิดเผยต่อสาธารณชนหรือเป็นการส่วนตัว ซึ่งรวมทั้งโดยทางหนังสือพิมพ์ด้วย

การยุยงต้องมีลักษณะเป็นการระบุตัวผู้ถูกยุยงได้ มิใช่เป็นการยุยงทั่วไป ดังเช่นการชมชอบหรือสรรเสริญการฆ่าตัวตาย เพราะในกรณีหลังมีความคลุมเครือและไม่ชัดเจน ซึ่งอาจกระทบถึงผลงานทางวรรณกรรมบางประเภทได้ (ด้วยเหตุผลนี้ รัฐสภาจึงได้ตัดบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวซึ่งเดิมถูกกำหนดไว้ในร่างประมวลกฎหมายอาญาเดิมออก) อย่างไรก็ตาม การยุยงอาจมีลักษณะเป็นการยุยงเป็นกลุ่มได้ เช่น มีกลุ่มเป้าหมายที่ระบุตัวได้หลายคน ยกตัวอย่างเช่น กรณีของสมาชิกของกลุ่มลัทธิหนึ่งที่ฆ่าตัวตายตามคำสั่งของเจ้าลัทธิที่ได้ให้ไว้ เป็นต้น

อนึ่ง ความผิดฐานนี้ไม่รวมถึงการช่วยเหลือ (ซึ่งถูกตัดออกไปในชั้นพิจารณาของรัฐสภา เนื่องจากเห็นว่า อาจถูกนำไปใช้ในทางอ้อมกับกรณีการช่วยให้ถึงแก่ความตาย

²⁰ Juris-Classeur Pénal, Provocation au suicide, par Henri ANGEVIN 1996, p. 2.

(l'euthanasie) ซึ่งเป็นอีกกรณีหนึ่ง) ดังนั้น การจัดหาอาวุธให้ตามคำขอของผู้ฆ่าตัวตายที่ได้ตัดสินใจโดยอิสระด้วยตนเองถือเป็นเรื่องการช่วยเหลือซึ่งไม่เป็นความผิด เพราะไม่ถือเป็นการยุยงการฆ่าตัวตายตามมาตรา²¹ การให้คำแนะนำธรรมดาๆ หรือการร่วมอยู่ด้วยในขณะที่ผู้อื่นฆ่าตัวตายก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา²¹ แต่อาจเป็นความผิดตามมาตรา 223-6 วรรคสองได้

ประเด็นที่น่าพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือ เรื่องของความหนักแน่นของการยุยง กล่าวคือ การยุยงที่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 223-13 นี้ จะต้องเป็นกรณีที่เป็นการกระทำที่กระทบต่อการตัดสินใจของผู้เสียหาย โดยเป็นการก่อให้เกิดความคิดและตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งจะลงโทษบุคคลผู้กระทำการดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากคำแถลงของเจ้าของเรื่องเมื่อครั้งมีการเสนอร่างกฎหมาย ซึ่งต่อมาเป็นรัฐบัญญัติลงวันที่ 31 ธันวาคม 1987 ได้แถลงว่า "ในกรณีนี้ กฎหมายไม่ต้องการลงโทษการฆ่าตัวตายซึ่งถือเป็นเรื่องส่วนตัว แต่หวังเพียงจะลงโทษการกระทำของบุคคลภายนอกที่กระทบต่อการตัดสินใจส่วนตัวของผู้เสียหายด้วย การกระทำ การกดดัน หรือการมีอิทธิพล"²² และ "การฆ่าตัวตายเป็นการกระทำขั้นสุดท้ายของกระบวนการ และการยุยงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกระทำให้ชีวิตด้อยค่าลง"²³ เกี่ยวกับประเด็นในเรื่องของความหนักแน่นของการยุยงนี้ มีคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินว่า จำเลยไม่มีความผิด โดยวินิจฉัยว่า คำพูดของจำเลยไม่ได้มีลักษณะที่เป็นการบีบบังคับหรือมีความหนักแน่นพอที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้เสียหาย โดยไม่ได้ให้ทางเลือกอื่น นอกจากความตายเพื่อเป็นทางออกของปัญหา²⁴ จากคำพิพากษาดังกล่าวได้รับการโต้แย้งจากนักวิชาการเป็นอย่างมาก โดยให้ความเห็นว่า คำตัดสินในคดีนี้ดูเหมือนว่าจะเพิ่มลักษณะของการกระทำผิดขึ้นว่า การยุยง รวมถึง การบีบบังคับ ใดๆก็ดี ในการพิจารณาปัญหานี้ จะต้องพิจารณารวมกับองค์ประกอบอื่น คือ องค์ประกอบในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการยุยงกับการฆ่าตัวตาย และในเรื่องเจตนาด้วย²⁵

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²¹ T. corr. Lille 5 avr. 1990.

²² Rap. Mamy, Doc. AN, session 1987-88, n°999 p. 8.

²³ Ibid.

²⁴ T. corr. Lille 5 avr. 1990 : Dr. pénal 1991, comm. 196, note M. véron ; D. 1993, somm. p. 14, dos. G. Azibert ; Rev. sc. crim ; 1993, p. 325, obs. G. Levasseur.

²⁵ Ibid.

1.2 ผลของการยุง

ความคิดตามมาตรานี้จำเป็นจะต้องเกิดผลขึ้น ซึ่งต่างจากความคิดฐานยุงในกรณีอื่น การยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายนี้ความคิดจะเกิดขึ้นเฉพาะเมื่อมีการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเกิดขึ้นเท่านั้น

การยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในประเทศฝรั่งเศสอาจกลายเป็นความคิดฐานอื่น เช่น การกระทำโดยเจตนาทำให้ผู้อื่นเป็นอันตรายต่อชีวิตได้ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ชายผู้หนึ่งแนะนำเพื่อนให้แกล้งฆ่าตัวตายด้วยการกินยาพิษ โดยตกลงกันว่าจะแจ้งให้คนมาช่วย ต่อมาเพื่อนผู้หูเบาดังกล่าวได้ดื่มยาพิษเข้าไปอย่างรวดเร็ว ทั้งๆ ที่ไม่ได้ตั้งใจจะฆ่าตัวตาย หากแต่เชื่อคำแนะนำของเพื่อนอย่างเคร่งครัด ซึ่งต่อมาเขามีได้ตายลง และผู้ยุงก็ไม่ได้ไปแจ้งให้ผู้อื่นมาช่วย กรณีนี้ศาลฎีกาพิพากษาว่าจำเลย (ผู้ยุง) มีความผิดฐานวางยาพิษ²⁶

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ความคิดกรณีนี้จะเกิดขึ้นเมื่อมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ (การยุง) กับผลที่เกิดขึ้น (การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตาย) กล่าวคือ มีการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเกิดขึ้นเพราะเหตุจากการยุง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ หากไม่มีการยุงแล้ว ก็จะไม่มีการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเกิดขึ้น

ตามคำแถลงของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบร่างกฎหมายในเรื่องนี้ระบุว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการยุงและการฆ่าตัวตายเกิดขึ้นเมื่อการยุงได้กระทบต่อความมีอิสระในการตัดสินใจของบุคคล ด้วยการลบเลือนเสรีภาพในการตัดสินใจ

คำพิพากษาของศาลในคดีหนึ่งได้แสดงถึงหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในความคิดฐานยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย โดยศาลได้พิพากษายกฟ้องจำเลยโดยให้เหตุผลว่า "ก่อนที่จะกระทำการฆ่าตัวตาย ผู้ที่ฆ่าตัวตายได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีเจตนาฆ่าตัวตาย และ

²⁶ Cass. crim., 8 juin 1993 : Bull. crim., n° 203 ; Dr. pénal 1993, comm. 211, obs. M. Véron ; Rev. sc. crim. 1993, p. 774 et 1994, p. 107, obs. G. Levasseur.

กรณีดังกล่าวไม่ปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนว่า มีการยุยงจากจำเลย ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการฆ่าตัวตาย"²⁷

2. องค์ประกอบความผิดทางจิตใจ

การกระทำความผิดฐานนี้ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา (ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 121-3 วรรคแรก) หมายความว่า การกระทำต้องเกิดจากความตั้งใจและทราบถึงเหตุและมีสติรับรู้ถึงการกระทำนั้น เพียงแต่มีความประมาทเลินเล่อ ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นความผิดฐานนี้

เมื่อมีเจตนาแล้วถือว่าเป็นความผิด ไม่ว่าผู้กระทำจะมีเหตุผลจงใจใดๆ ก็ตาม เช่น เป็นผู้มีส่วนได้เสีย ความเมตตา ต้องการแก้แค้น และความก้าวร้าว เป็นต้น

การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายโดยการโฆษณาชวนเชื่อหรือประกาศโฆษณาตาม
มาตรา 223-14

มาตรานี้มีที่มาโดยตรงจากข้อเท็จจริงที่มีการตีพิมพ์หนังสือชื่อ "วิธีการฆ่าตัวตาย" และมีการฆ่าตัวตายโดยใช้คำแนะนำในหนังสือดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติตามมาตรา 223-14 นี้ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมฝรั่งเศส ความผิดฐานนี้มีลักษณะกว้างกว่าความผิดตามมาตรา 223-13 ซึ่งอธิบายองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1. องค์ประกอบความผิดทางเนื้อหา

ความผิดตามมาตรานี้เกิดขึ้นเมื่อมีการโฆษณาหรือประกาศวิธีการในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อการฆ่าตัวตาย ไม่ว่าจะมีส่วนฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายตามประกาศหรือโฆษณาดังกล่าวหรือไม่

²⁷ Ch. acc. Orléans, 13 févr. 1992 : Juris - Data n° 041559.

1.1 การกระทำที่เป็นการโฆษณาชวนเชื่อหรือประกาศโฆษณา²⁸

คำว่า "โฆษณาชวนเชื่อ" (propogande) หมายถึง การชักจูงใจหรือโน้มน้าวใจให้เห็นดีเห็นชอบกับการฆ่าตัวตาย²⁹

คำว่า "ประกาศโฆษณา" (publicité) หมายถึง การกระทำให้สาธารณชนได้ทราบ ซึ่งในเรื่องนี้ได้แก่ วิธีการในการฆ่าตัวตาย

การประกาศโฆษณานี้ จะต้องเป็นการประกาศโฆษณาโดยตรงและการโฆษณาจะกระทำด้วยวิธีการใดๆ ก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วารสาร ซึ่งอาจอยู่ในรูปของบทความหรือการประกาศโฆษณา แผ่นป้าย แผ่นพับ ใบปลิว หนังสือเวียน การปราศรัยในที่สาธารณะ หรือการกระจายเสียง วิทยุ หรือโทรทัศน์ เป็นต้น

การประกาศโฆษณาตามมาตรานี้ จะมีผลเป็นการประกาศให้ทราบกันทั่วไป ซึ่งต่างจากกรณีของการยุยงตามมาตรา 223-13 ที่จะต้องเป็นการยุยงโดยเจาะจงตัวผู้ที่จะกระทำการฆ่าตัวตาย

บทบัญญัติตามมาตรา 223-14 ได้ถูกนำมาใช้ในการฟ้องร้องบรรณาธิการและผู้เขียนหนังสือ "วิธีการฆ่าตัวตาย" ในคดีหนึ่งซึ่งมีการตีพิมพ์หนังสือดังกล่าวขึ้นใหม่ภายหลังจากที่กฎหมายมาตรานี้มีผลบังคับใช้แล้ว ศาลได้พิพากษาว่า "เมื่อพิจารณาว่าการตีพิมพ์ใหม่เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นตามความประสงค์ของผู้เขียน คือ การเผยแพร่ต่อสาธารณะอีกครั้งหนึ่งของหนังสือดังกล่าวที่พิมพ์เพิ่มเติมขึ้นจำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนมีเวลาที่จะทราบหรืออย่างน้อยรับรู้ได้ว่า มีเนื้อหาที่อาจจะถูกฟ้องร้องตามกฎหมายได้ตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 1987 ดังนั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁸ ในภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า "propagande ou publicité" ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวลือมาจากมาตรา L. 647 วรรคสองของประมวลกฎหมายสาธารณสุข (Code de la santé publique) ที่ลงโทษผู้ก่อให้เกิดการทำแท้ง

²⁹ คำว่า "propogande" ในตัวบทดูเหมือนว่าจะจะเป็นถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมเท่าใดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงกรณีที่ได้มีการตัดเรื่องการชมชอบหรือสรรเสริญการฆ่าตัวตายออกไปแล้วในชั้นพิจารณาร่างประมวลกฎหมายอาญาเดิม

ศาลจึงพิพากษาให้ลงโทษบรรณาธิการในข้อหาประกาศโฆษณาที่เป็นคุณต่อวิธีการฆ่าตัวตาย สำหรับผู้เขียนสองคนยกฟ้องเพราะว่ามีข้อสงสัย³⁰

1.2 ต้องเป็นการ โฆษณาในลักษณะที่เป็นคุณต่อวิธีการฆ่าตัวตาย

ในกรณีนี้ไม่ใช่เป็นการแสดงความชอบหรือการสรรเสริญการฆ่าตัวตาย แต่เป็นการทำให้สาธารณชนได้รับทราบถึงวิธีการในการฆ่าตัวตาย ได้แก่ การระบุผลิตภัณฑ์มีพิษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารทางการแพทย์ พร้อมด้วยวิธีการใช้ที่จะทำให้เกิดความตาย แต่ความผิดฐานนี้รวมถึงวิธีการอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการฆ่าตัวตาย ไม่ว่าจะวิธีการดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดก็ตาม

1.3 การกระทำความผิดกล่าวไม่จำเป็นต้องเกิดผล

การประกาศโฆษณาถึงวิธีการฆ่าตัวตายเป็นความคิดที่ไม่ต้องการผล หมายความว่า ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเกิดผลขึ้นอย่างไร ไม่จำเป็นว่าจะต้องมีผู้พยายามฆ่าตัวตายตามวิธีการที่ประกาศโฆษณาไว้ การประกาศโฆษณาเป็นความคิดโดยตัวของมันเอง เนื่องจากมีลักษณะเป็นอันตราย นอกจากนี้ ความไม่มีประสิทธิภาพของวิธีการที่ประกาศโฆษณาก็ไม่มีผลเป็นการลดล้างความผิดฐานนี้

2. องค์ประกอบทางจิตใจ

การกระทำความผิดตามมาตรานี้จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา กล่าวคือ ประกาศโฆษณาด้วยความตั้งใจหรือจงใจโดยมีจุดประสงค์ให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ด้วยเหตุนี้ ผลงานทางวิชาการและทางการแพทย์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับพิษวิทยา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในทางวิชาการ แม้จะได้บรรยายผลของการใช้ยาชนิดต่างๆ รวมทั้งวิธีการใช้ที่จะทำให้เกิดความตายได้ จึงไม่ถือเป็นความผิดตามมาตรานี้ เนื่องจากผู้กระทำไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิด อนึ่ง ในคราวการพิจารณาร่างประมวลกฎหมายอาญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งได้ยกตัวอย่างกรณีบทความซึ่งลงตีพิมพ์ในวารสารของสมาคมผู้บริโภคระบุรายการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับบำรุงรักษาสวนที่อาจมีพิษทำให้ถึงตายได้ ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนบทความดังกล่าวก็ไม่มีเจตนาตามมาตรานี้ เพราะเหตุที่ไม่มี

³⁰ T. corr. Paris, 16 ch., 11 avr. 1995 : Le Monde 13 avr. 1995. - V. Jacquinet, Application de la loi sur l'incitation au suicide : Gaz. Pal. 1995, 2, doct. p. 954.

เจตนากระทำความผิด คือ มีวัตถุประสงค์ในการให้ผู้อ่านทราบถึงอันตรายของการใช้ผลิตภัณฑ์บางชนิดเท่านั้น

นอกจากนี้ ความผิดฐานนี้ไม่จำกัดมูลเหตุจูงใจ เหตุจูงใจที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการกระทำความผิดฐานนี้ ไม่ว่าจะ เป็นเพราะมีหรือไม่มีส่วนได้เสีย ความเมตตาสงสาร หรือต้องการให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ทรมาน อย่างไรก็ตาม มูลเหตุจูงใจจะนำมาพิจารณาในการลงโทษของศาล

สำหรับการดำเนินคดีกับบุคคลซึ่งกระทำความผิดตามมาตรา 223-14 นี้ ไม่รวมถึงนิติบุคคลด้วย กล่าวคือ ตามมาตรา 121-2 ของประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ (บังคับใช้วันที่ 1 มีนาคม 1994)³¹ กำหนดความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลสำหรับกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ไม่รวมถึงความผิดเกี่ยวกับการทำให้ผู้อื่นเป็นอันตราย (บทที่ 3 ของลักษณะ 2 แห่งบรรพ 2) ซึ่งความผิดฐานนี้อยู่ในหมวดดังกล่าว ดังนั้น นิติบุคคลจึงไม่อาจถูกฟ้องให้รับผิดฐานนี้ได้

การยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายซึ่งกระทำโดยสำนักข่าวหนังสือพิมพ์หรือวิทยุโทรทัศน์
ตามมาตรา 223-15

ในการพิจารณาความรับผิดตามกฎหมายของสำนักข่าวหนังสือพิมพ์หรือวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งกระทำการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายนั้น ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบความรับผิดทางกฎหมายเช่นเดียวกับมาตรา 223-13 และมาตรา 223-14 แล้วแต่กรณี แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดตัวผู้ที่จะต้องรับผิด กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติเฉพาะของกฎหมายที่ใช้บังคับกับกรณีหนังสือพิมพ์และวิทยุโทรทัศน์มาใช้บังคับ ซึ่งได้แก่ มาตรา 42 และมาตรา 43 ของรัฐบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 1881 และมาตรา 93-3 ของรัฐบัญญัติว่าด้วยการติดต่อสื่อสารทางวิทยุโทรทัศน์ (เลขที่ 82-652) ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 1982 บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดตัวบุคคลที่ต้องรับผิดทางอาญาไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 42 และมาตรา 43 ของรัฐบัญญัติลงวันที่ 29 กรกฎาคม 1881 กำหนดความรับผิดทางอาญาตามลำดับ เรียกว่า "en cascade" โดยกำหนดผู้รับผิดหลัก คือ ผู้อำนวยการโฆษณา หรือผู้อำนวยการในกรณีที่ผู้อำนวยการมีเอกสิทธิ์ความคุ้มกันทางรัฐสภา หรือบรรณาธิการ หากไม่มี

³¹ Le Code pénal entré en vigueur le 1er mars 1994.

บุคคลดังกล่าว ผู้รับผิดชอบได้แก่ ผู้เขียน ในกรณีที่ไม่มีผู้เขียน ได้แก่ ผู้พิมพ์ ในกรณีที่ไม่มีผู้พิมพ์ ได้แก่ ผู้ขาย ผู้แจกจ่าย และผู้ปิดประกาศ

สำหรับกรณีความผิดที่กระทำโดยสื่อวิทยุโทรทัศน์ มาตรา 93-3 ของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 29 ที่ 29 กรกฎาคม 1982 กำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักข่าว จะต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการหลักเฉพาะในกรณีที่การเผยแพร่ที่เป็นความผิดนั้น ได้มีการบันทึกไว้ก่อนแล้ว มิใช่เป็นการเผยแพร่หรือถ่ายทอดสด

นอกจากนี้ กฎหมายทั้งสองฉบับยังได้กำหนดว่า ในทุกกรณีเมื่อผู้อำนวยการหรือผู้ร่วมอำนวยการ หรือบรรณาธิการถูกฟ้องเป็นจำเลยหลัก ผู้เขียน (ผู้ทำ) ถือว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด (มาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 29 กรกฎาคม 1881 และมาตรา 93-3 วรรคสามของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 29 กรกฎาคม 1982) และได้บัญญัติเพิ่มเติมด้วยว่า บุคคลอื่นที่อยู่ในบังคับตามมาตรา 121-6 และ 121-7 ของประมวลกฎหมายอาญา อาจถูกฟ้องฐานเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดได้ด้วย

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายของประเทศฝรั่งเศสข้างต้น จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสบัญญัติไว้กว้างกว่ากฎหมายของไทยมาก เพราะนอกจากจะบัญญัติให้การยุยงเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี ให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิด (มาตรา 223-13 วรรคสอง) แล้ว ยังได้บัญญัติให้การยุยงบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะเป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์หรือเป็นบุคคลที่บกพร่องทางจิตก็ได้ให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิดอีกด้วย (มาตรา 223-13 วรรคแรก) และได้สร้างบทบัญญัติที่กำหนดให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายโดยการโฆษณาชวนเชื่อหรือประกาศโฆษณาเป็นความผิดพิเศษ (มาตรา 223-14) โดยมีองค์ประกอบของความรับผิดทางกฎหมายแตกต่างจากความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในกรณีธรรมดาตามมาตรา 223-13 กล่าวคือ ความผิดตามมาตรา 223-14 นี้ เป็นความผิดที่ไม่จำเป็นต้องเกิดผล คือ การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของบุคคลอื่น เพียงแต่มีการประกาศโฆษณาโดยเจตนาให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายก็เป็นความผิดแล้ว

3.2.2.2 ประเทศอังกฤษ

เดิมหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ของประเทศอังกฤษถือว่า การฆ่าตัวตายเป็นอาชญากรรม (self-murder) โดยเป็นความผิดร้ายแรง ดังนั้น ผู้กระทำการฆ่าตัวตายโดยเจตนาแต่ไม่ตาย ผู้นั้นก็มีความผิดฐานพยายามฆ่าคนหรือในกรณีใช้อาวุธปืนยิงตัวเองกระสุนปืน

พลาดไปถูกผู้อื่นถึงแก่ความตายแต่ตนเองไม่ตายก็มีความผิดฐานฆ่าคน ตามหลักกระทำโดยพลาด (doctrine of transferred malice)³² ในปัจจุบันหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้นได้ยกเลิกไปแล้ว โดยพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961³³ โดยถือว่าการฆ่าตัวตายไม่เป็นอาชญากรรม แต่บัญญัติให้ผู้ที่ยุยง ส่งเสริม หรือช่วยเหลือให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิด โดยมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 บัญญัติว่า³⁴

"ผู้ใดช่วยเหลือสนับสนุน ยุยงส่งเสริม ให้คำปรึกษา หรือจัดให้มีการฆ่าตัวตายหรือการพยายามฆ่าตัวตายของบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบสี่ปี"

บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นฐานความผิดพิเศษที่สร้างขึ้นใหม่ แต่โดยลักษณะของการกระทำความผิดเป็นการสมรู้ร่วมคิด (complicity) ในการฆ่าตัวตายของบุคคลอื่น ซึ่งคล้ายคลึงกับการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด (secondary party) ดังนั้น ในการศึกษาทำความเข้าใจองค์ประกอบความรับผิดทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาโดยเทียบเคียงกับหลักกฎหมายอาญาในเรื่องการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด กล่าวคือ

ในกฎหมายของประเทศอังกฤษแบ่งความผิดอาชญาชนิดที่ฟ้องร้องดำเนินคดีได้ (indictable) ออกเป็น 3 ประเภท คือ³⁵

1. Treason คือ ความผิดในลักษณะของการเป็นกบฏ หรือทรยศต่อประเทศชาติ
2. Felony คือ ความผิดที่มีลักษณะรุนแรง ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

³² J.C.Smith and Brian Hogan, *Criminal Law*, 7ed., p. 379.

³³ Section 1 "The rule of law whereby it is a crime for a person to commit suicide is hereby abrogated."

³⁴ Section 2(1) "A person who aids, abets, counsels or procures the suicide of another, or an attempt by another to commit suicide, shall be liable on conviction on indictment to imprisonment for a term not exceeding fourteen years."

³⁵ Rollin M. Perkins, *Criminal Law*, 2ed. (New York : The Foundation Press, Inc., 1969), pp. 9-11. ; and Wayne R. LaFave and Austin W. Scott Jr., *Handbook on Criminal Law* (St. Paul, Minn. : West Publishing Co. 1972), pp. 26-29.

3. Misdemeanour คือ ความผิดที่มีลักษณะรุนแรงน้อยกว่า Felony ซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีลงมา

ซึ่งความผิดทั้ง 3 ชนิดนี้ เฉพาะความผิด felony เท่านั้นที่แบ่งผู้กระทำความผิดออกเป็น 4 ระดับ คือ³⁶

Principal in the first degree หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่ลงมือกระทำผิดด้วยตนเองหรือใช้ Innocent agent เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดหรือกระทำผิดร่วมกับผู้อื่น ซึ่งโดยปกติผู้กระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวต้องอยู่ด้วยขณะเกิดเหตุกระทำผิด³⁷ แต่มีบางกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่อยู่ในขณะเกิดเหตุ แต่กฎหมายถือว่าอยู่ (constructive presence) เช่น ผสมยาพิษทิ้งไว้ให้คนอื่นมาดื่ม³⁸ เป็นต้น

Principal in the second degree หมายถึง ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือทางกายภาพหรือทางจิตใจ โดยแต่เดิมได้ถือเอาเฉพาะผู้ที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งอยู่ด้วยขณะกระทำผิด เรียกว่า accessory at the fact³⁹ แต่ต่อมาได้ขยายความรวมถึงผู้ที่ไม่ได้อยู่ด้วยขณะเกิดเหตุ แต่ถูกถือว่าอยู่ (constructive presence) ด้วย เช่น ผู้ที่คอยส่งสัญญาณให้ผู้กระทำความผิดรู้ล่วงหน้าในระยะไกลว่าผู้จะถูกประทุษร้ายกำลังมา⁴⁰ โดยเรียกผู้ให้ความช่วยเหลือในลักษณะนี้ว่า Principal in the second degree และในปัจจุบันนี้ เรียกว่า aiders-and-abettors⁴¹

Accessory before the fact หมายถึง ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนที่จะมีการลงมือกระทำความผิด และไม่ได้อยู่ด้วยขณะเกิดเหตุกระทำผิด ซึ่งลักษณะของการช่วยเหลือ

³⁶ Wayne R. LaFave and Austin W. Scott Jr., Handbook on Criminal Law, pp. 495-498.

³⁷ Ibid., p. 497.

³⁸ Ibid.

³⁹ J.W.C. Turner, Kenny's Outline of Criminal Law, 19ed. (Cambridge : The University Press, 1966), p. 112.

⁴⁰ State v. Hamilton, 13 Nev. 386 (1878). Cited by Wayne R. LaFave and Austin W. Scott Jr., Handbook on Criminal Law, pp. 497-498.

⁴¹ L.B., Curzon, Criminal Law, 3ed., (Great Britain : Macdonal and Evans Ltd., 1980), p. 39.

อาจจะเป็นการออกคำสั่ง ให้คำปรึกษา ยุยง ส่งเสริม ให้กำลังใจ หรือช่วยเหลือในกรณีอื่นๆ ใดๆ ใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน

Accessory after the fact หมายถึง ผู้ที่รู้ว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ในลักษณะของการให้ความคุ้มครอง ให้ที่พักอาศัย ซ่อนเร้นหรือช่วยจำหน่ายสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือช่วยเหลือด้วยประการใดๆ ซึ่ง Accessory after the fact นี้ ต่อมาได้ถูกแยกออกเป็นความผิดต่างหาก เว้นแต่กรณีความผิดที่เป็น Treasons⁴²

อนึ่ง ต่อมาได้มี The Criminal Law Act 1967⁴³ ยกเลิกความแตกต่างระหว่างความผิด felony และ misdemeanour และได้ใช้หลักเกณฑ์ของความผิด misdemeanour แก่ความผิดอาญาประเภทที่ฟ้องร้องดำเนินคดีได้ (indictable) ทุกชนิด ผลจึงเป็นการยกเลิกหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งแม้ว่าจะมีการยกเลิกความผิด felony แต่ก็ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของวิธีการของการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดแต่อย่างใด เพียงแต่แบ่งผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดโดยเรียกใหม่ว่า perpetrator (ซึ่งเดิมเรียกว่า principal in the first degree) และ accessory ซึ่งมี 2 ประเภท⁴⁴ คือ

1. Helpers (aided and abetted) ซึ่งเดิมเรียกว่า principal in the second degree (คล้ายคลึงกับผู้สนับสนุนตามมาตรา 86 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย) และ
2. Inciter (counselled or procured) ซึ่งเดิมเรียกว่า accessory before the fact (คล้ายคลึงกับผู้ช่วยให้กระทำความผิดตามกฎหมายไทยมาตรา 84 และ 85)

ดังนั้น เพื่อสะดวกในการทำการศึกษาลักษณะกฎหมายและคำวินิจฉัยของศาล ในส่วนของวิธีการในการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ผู้เขียนจึงได้อธิบายตามหลักกฎหมายเดิม

จะเห็นได้ว่า ในเรื่องของผู้ช่วยเหลือหรือยุยงนั้น ตามหลักกฎหมายอังกฤษถือว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด (secondary parties) ซึ่งผู้กระทำความผิดมี 2 ประเภท ได้แก่ principals in the second degree คือ ผู้ซึ่งมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในเวลาที่ความผิด felony ได้ถูกกระทำลง และ accessories before the fact คือ ผู้ซึ่งมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดก่อนเวลาที่

⁴² Wayne R. LaFave and Austin W. Scott Jr., Handbook on Criminal Law, pp. 495-496.

⁴³ Section 1(1) "All distinctions between felony and misdemeanour are hereby abolished."

⁴⁴ ทรงพล สงวนพงศ์, "ความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้ใช้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 31-32.

ความผิดจะได้กระทำลง โดยแต่เดิมในการพิจารณาคดีของศาลอังกฤษได้อาศัยหลักการอยู่ด้วยในที่เกิดเหตุขณะกระทำผิด (presence at the crime) เป็นแนวทางในการแบ่งแยกผู้ร่วมกระทำผิดทั้ง 2 ประเภท โดยพิจารณาว่าจำเลย "อยู่" หรือ "ไม่อยู่" ในที่เกิดเหตุขณะกระทำผิด หากเห็นว่าผู้ร่วมกระทำผิดได้ให้ความช่วยเหลือโดยอยู่ด้วยในขณะที่มีการกระทำความผิด จะเรียกรวมการกระทำของผู้ร่วมกระทำผิดนั้นว่า "aiding and abetting" แต่ถ้าผู้ที่ได้ให้ความช่วยเหลือไม่ได้อยู่ด้วยในขณะที่มีการกระทำความผิด จะเรียกรวมการกระทำของผู้ร่วมกระทำผิดว่า "counselling and procuring" แม้ว่าลักษณะของการกระทำการช่วยเหลือนั้นจะเป็นการช่วยเหลือหรือยุยง (aid or abet) ตามความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปก็ตาม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้มีการผ่อนคลายนัยความเคร่งครัดของหลักการแบ่งแยกระหว่างการสนับสนุน (aiding and abetting) กับการให้คำปรึกษาและจัดให้ผู้อื่นกระทำความผิด (counselling and procuring) โดยพิจารณาการอยู่หรือไม่อยู่ของจำเลยในที่เกิดเหตุขณะกระทำผิดไปบ้างแล้ว ดังจะได้กล่าวต่อไปเมื่อพิจารณาถึงความหมายของถ้อยคำดังกล่าว

สำหรับความผิดตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 นี้ เป็นความผิดในเรื่องของการสมรู้ร่วมคิดในการฆ่าตัวตายของบุคคลอื่น (Complicity in Another's Suicide) ซึ่งได้กำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นการสมรู้ร่วมคิดไว้ 4 ประการด้วยกัน โดยมีการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดหนึ่งในมาตรานี้ ได้แก่

1. ช่วยเหลือสนับสนุน (aid)
2. ยุยงส่งเสริม (abet)
3. ให้คำปรึกษา (counsel)
4. จัดให้ผู้อื่นกระทำความผิด (procure)

องค์ประกอบของความรับผิดทางกฎหมายตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) แยกออกเป็น

1. การกระทำ (actus reus) และ
2. เจตนา (mens rea)

1. การกระทำ (actus reus)

มาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 ได้บัญญัติลักษณะของการกระทำผิดโดยใช้คำกริยา 4 คำ คือ "aids, abets, counsels or procures" ซึ่งในแต่ละคำนี้มีความหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้⁴⁵

"aid" หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน คำนี้จะถูกใช้ในกรณีที่มีการจัดหาเครื่องมือให้ผู้กระทำความผิด คอยดูต้นทางให้ กระทำการเตรียมการบางอย่าง และรูปแบบการช่วยเหลืออื่นๆ⁴⁶

"abet" หมายถึง สนับสนุน ส่งเสริม ก่อให้เกิด ยุยง ปลุกปั่น หรือส่งเสริมให้กำลังใจบุคคลอื่นให้กระทำความผิด

"counsel" หมายถึง ให้หรือเสนอคำปรึกษาหรือคำแนะนำต่อ

"procure" หมายถึง ก่อให้เกิดโดยใช้ความพยายาม เป็นสาเหตุให้เกิดชักชวน เกี้ยยกล่อม โน้มนำหรือชักจูงใจบุคคลให้กระทำความผิดสิ่งหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า ความหมายของคำแต่ละคำจะซ้ำซ้อนคาบเกี่ยวกัน และดูเหมือนว่าจะมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยระหว่างคำว่า "abet" และ "counsel"⁴⁷ อนึ่ง ถ้อยคำทั้ง 4 คำดังกล่าว เป็นคำที่ใช้ในการให้คำจำกัดความการกระทำที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด (secondary participation in crime) ดังปรากฏในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติ Accessories and Abettors Act 1861 แต่ตามความในมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 นี้ ถ้อยคำดังกล่าวถูกใช้เพื่อให้คำจำกัดความลักษณะของการกระทำความผิดในความผิดหลัก (the principal offence) การแปลความหมายของคำเหล่านั้นจึงควรจะเหมือนกัน⁴⁸ ดังนั้น ในการศึกษาความหมายของคำซึ่งเป็นลักษณะการกระทำในทางกฎหมาย จึงอาจศึกษาได้จากคำพิพากษาของศาลในคดีต่างๆ ดังนี้

⁴⁵ Black's Law Dictionary

⁴⁶ Andrew Ashworth, *Principles of Criminal Law* (Oxford : Clarendon Press, 1991), p. 367.

⁴⁷ P.R. Glazebrook, *Reshaping the Criminal Law* (London : Stevens & Sons, 1978), p. 130.

⁴⁸ J.C. Smith and Brian Hogan, *Criminal Law*, 7ed., p. 380.

คดีแรก The Court of Appeal in Attorney-General's Reference(No. 1 of 1975)⁴⁹

คดีนี้จำเลยได้ผสมแอลกอฮอล์เพิ่มเข้าไปในเครื่องดื่มของ A โดยที่ A ไม่รู้หรือยินยอมด้วย เป็นผลให้ A ขับรถไปบนถนนโดยมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด จำเลยได้กระทำการดังกล่าวโดยรู้ว่า A กำลังจะไปขับรถและรู้ว่าผลของการเพิ่มแอลกอฮอล์ให้ A ดื่ม จะทำให้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของ A สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ศาลจึงได้วินิจฉัยว่า การกระทำของจำเลยเป็นการจัดให้ผู้อื่นกระทำความผิด (procured the offence) โดยศาลได้กล่าวว่า "คุณไม่อาจที่จะจัดให้ผู้อื่นกระทำความผิดได้ เว้นเสียแต่ว่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่คุณทำและการกระทำความผิด"⁵⁰

คดีที่สอง State v. Tally (1894)⁵¹

ผู้พิพากษาทอลลี (Tally) รู้ว่าน้องเขยของตนมีเจตนาที่จะฆ่าผู้ตายและกำลังจะกระทำการดังกล่าว และรู้ว่ามีบุคคลอื่นส่งโทรเลขไปเตือนเหยื่อให้รู้ตัว จึงได้ส่งโทรเลขไปยังเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมเครื่องส่งโทรเลข โดยมีข้อความห้ามมิให้ส่งโทรเลขที่เตือนเหยื่อดังกล่าวให้แก่เหยื่อซึ่งเจ้าหน้าที่ก็ได้ปฏิบัติตาม และต่อมาน้องเขยก็ได้ฆ่าเหยื่อตาย ผู้พิพากษาท่านนั้นถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานช่วยเหลือและยุยงให้ฆ่าผู้อื่น (aiding and abetting murder) แม้ว่าน้องเขยจะไม่รู้ถึงการให้ความช่วยเหลือของผู้พิพากษาเมื่อเขาได้ฆ่าเหยื่อแล้วก็ตาม

คดีที่สาม Bowker v. Premier Drug Co. Ltd. (1928)⁵²

บริษัทจำเลยได้ขายสินค้าให้แก่บุคคลหนึ่ง ได้แก่ วูดรอฟ (Woodroffe) ซึ่งเป็นพ่อค้าคนกลาง เพื่อวัตถุประสงค์ในการขายต่อ และต่อมา วูดรอฟ ได้ขายสินค้านี้ต่อโดยไม่ตรงกับลักษณะและคุณภาพตามที่ผู้ซื้อต้องการ วูดรอฟ ถูกพิพากษาว่ามีความผิดฐานทำให้ผู้ซื้อได้รับความเสียหาย และในคดีนี้จำเลยถูกตั้งข้อหาว่าช่วยเหลือและยุยง (aiding and abetting) การขายสินค้านี้ดังกล่าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁹ P.R. Glazebrook, Reshaping the Criminal Law, p. 122.

⁵⁰ Ibid., p. 130.

⁵¹ Andrew Ashworth, Principles of Criminal Law, p. 369.

⁵² P.R. Glazebrook, Reshaping the Criminal Law, p. 126.

คดีที่สี่ Bainbridge (1959)⁵³

ชายซึ่งจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับใช้ในการลักทรัพย์ มีเจตนาที่จะช่วยให้ตัวการกระทำการลักทรัพย์ เขาจึงเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด (accessory) อย่างไรก็ดี เนื่องจากชายผู้นั้นมิได้อยู่ด้วยในขณะที่ตัวการกระทำความผิด ศาลจึงตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานเป็นผู้ให้คำปรึกษาและจัดให้ผู้อื่นกระทำความผิด (counsellor and procurer)

คดีที่ห้า Attorney General v. Able (1984)⁵⁴

ประเด็นการถกเถียงในเรื่องของความรับผิดชอบทางอาญาของ D ในการจำหน่ายหนังสือที่อธิบายถึงวิธีการต่างๆ ในการฆ่าตัวตายถูกดำเนินการบนพื้นฐานที่ว่าเป็นการช่วยเหลือและยุยง (aiding and abetting) ในขณะที่แต่เดิมถูกถือว่าเป็นการให้คำปรึกษา (counselling) เพราะว่ามีผู้แต่งหนังสือไม่ได้อยู่ด้วยในขณะที่มีการฆ่าตัวตาย

คดีที่หก National Coal Board v. Gamble (1959)⁵⁵

ผู้พิพากษา Devlin ได้วางแนวทางการวินิจฉัยการกระทำที่เป็นการยุยง (abet) ในคดีนี้ โดยได้กล่าวว่า "บุคคลผู้ซึ่งจัดหาเครื่องมือสำหรับประกอบอาชญากรรมหรือสิ่งใดๆ ที่มีความจำเป็นต่อการกระทำความผิด บุคคลนั้นได้ให้ความช่วยเหลือในการกระทำความผิด และถ้าเขาจงใจและเจตนาที่จะช่วยเหลือให้กระทำความผิด ถือว่าเขาได้ยุยงให้กระทำความผิดนั้นด้วย ดังนั้นเขาจึงมีความผิดฐานช่วยเหลือและยุยง (aiding and abetting)"⁵⁶

จากคำพิพากษาดังกล่าวข้างต้น สรุปหลักเกณฑ์ได้ว่า

1. การฟ้องร้องดำเนินคดีในกรณีของการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด มักจะพิจารณาลักษณะของการกระทำโดยใช้คำควบคู่กันว่า "aiding and abetting" และ "counselling and procuring"
2. การแยกแยะความแตกต่างระหว่างคำว่า "aid and abet" และ "counsel and procure" พิจารณาจากการ "อยู่" หรือ "ไม่อยู่" ของจำเลยในที่เกิดเหตุขณะกระทำความผิด หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยได้ให้ความช่วยเหลือการกระทำความผิด และอยู่ด้วยในขณะที่ความผิดเกิด

⁵³ Andrew Ashworth, Principles of Criminal Law, p. 367.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ P.R. Glazebrook, Reshaping the Criminal Law, p. 130.

⁵⁶ Ibid.

ศาลจะตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้ช่วยเหลือและยุยง (aider and abettor) ในขณะที่หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยได้ให้ความช่วยเหลือการกระทำความผิด แต่ไม่ได้อยู่ด้วยในขณะที่มีการกระทำความผิด ศาลจะตัดสินว่าจำเลยเป็นผู้ให้คำปรึกษา และจัดให้ผู้อื่นกระทำความผิด (counsellor and procurer) แม้ว่า ลักษณะของการกระทำดังกล่าวจะเป็นการช่วยเหลือสนับสนุน (aiding) โดยการจัดหาเครื่องมือให้ก็ตาม (ดังตัวอย่างในคดีที่สี่) อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์การแบ่งแยกลักษณะการกระทำความผิดดังกล่าว ได้ผ่อนคลายนัยความเคร่งครัดลง โดยปัจจุบันมิได้ถือการอยู่หรือไม่อยู่ของจำเลยในที่เกิดเหตุขณะกระทำความผิดเป็นสำคัญ แต่จะพิจารณาตามลักษณะของการกระทำในความหมายตามที่เข้าใจกัน โดยทั่วไป (ดังตัวอย่างในคดีที่สองและคดีที่ห้า)

3. ลักษณะของการกระทำที่เป็นการจัดให้ผู้อื่นกระทำความผิด (procure) มีลักษณะที่แตกต่างจาก "aid" "abet" และ "counsel" โดยความหมายของคำว่า "procure" ในตัวของมันเองจะต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างสาเหตุคือ สิ่งที่จำเลยกระทำ ได้แก่ กระทำการใดๆ ที่เป็นการทำให้ผู้อื่นกระทำความผิดและผลที่เกิดขึ้น คือ การกระทำความผิด (ดังตัวอย่างในคดีแรก)

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 จะเห็นได้ว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวใช้คำว่า "A person who ... abets ... the suicide of another, or an attempt by another to commit suicide ..." ดังนั้น การยุยงที่จะเป็นความผิดตามมาตรา นี้ จึงต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำการยุยงกับผลที่เกิดขึ้น คือ การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของผู้ที่ถูกยุยง แต่หากมิได้มีการลงมือฆ่าตัวตายของผู้ที่ถูกยุยงเกิดขึ้น โดยผู้ที่ถูกยุยงไม่ได้ฆ่าตัวตาย หรือเป็นเพียงแต่เตรียมการ การยุยงนั้นก็ไม่ใช่ความผิดตามมาตรา นี้

คำพิพากษาในคดีหนึ่งที่ได้ฟ้องร้องดำเนินคดีภายใต้บทบัญญัติมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 ได้แก่ R v. McShane (1977) ซึ่งเนื้อหาสาระของคดีดังกล่าวมีว่า⁵⁷

ผู้อุทธรณ์มีปัญหาทางการเงิน ยายของเธอได้ยกที่ดินจำนวนมากให้ทรัสต์จัดการเพื่อประโยชน์ของผู้อุทธรณ์ แต่มีเงื่อนไขว่าแม่ของผู้อุทธรณ์จะต้องได้รับรายได้จากที่ดินในช่วงชีวิตของผู้อุทธรณ์ แม่ของผู้อุทธรณ์แก่แล้วและป่วยเป็นโรค แม่ของผู้อุทธรณ์มักจะพูดเสมอๆว่าจะฆ่าตัวตาย อย่างน้อยสามครั้งที่ผู้อุทธรณ์ได้ให้ปริมาณยาที่อาจทำให้ถึงตายแก่แม่ของเธอ และในครั้งสุดท้ายเธอได้ให้คำแนะนำว่า "วิสกี้กับยาสูบประสาทมึฤทธิ์ทำให้ถึงตายได้" แต่แม่ของเธอไม่

⁵⁷ J.C. Smith and Brian Hogan, *Criminal Law : Cases and Materials* 2 ed. (London : Butterworth & Co (Publishers) Ltd., 1980), p. 347.

ได้กระทำตามคำแนะนำของเธอ ผู้อุทธรณ์ถูกพิพากษาว่า พยายามให้คำปรึกษาหรือจัดการให้แม่ของเธอฆ่าตัวตาย ซึ่งเธอได้โต้แย้งว่า ความผิดดังกล่าวไม่มีในกฎหมาย ในคดีนี้ศาลอุทธรณ์ได้ตัดสินว่า ผู้อุทธรณ์สมควรถูกฟ้องร้องในข้อหาความผิดของการพยายามที่จะช่วยเหลือหรือยุยง ให้คำปรึกษาหรือจัดการให้ Mrs. Mott ฆ่าตัวตาย เพราะอาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 ในตัวของมันเองเป็นลักษณะของการพยายาม ...

ด้วยความเคารพอย่างสูงต่อคำพิพากษาของศาลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า ความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 ไม่อาจฟ้องร้องในความผิดฐานพยายามกระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายได้ เนื่องจากการกระทำการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของผู้ถูกยุยงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความรับผิดชอบตามมาตรานี้ ซึ่งความผิดตามมาตรานี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการลงมือกระทำการฆ่าตัวตายของผู้ถูกยุยง ดังนั้น จึงมีอาจมีการพยายามกระทำการยุยงได้ นอกจากนี้ ปรากฏข้อเท็จจริงในคดีว่า แม่ของผู้อุทธรณ์ไม่ได้กระทำการฆ่าตัวตายตามคำแนะนำของเธอ การกระทำของผู้อุทธรณ์จึงไม่เป็นการกระทำให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือหรือยุยง ให้คำปรึกษา หรือจัดให้มีการฆ่าตัวตายตามนัยของมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961

2. เจตนา (mens rea)

กล่าวคือ ผู้ยุยงจะต้องกระทำการ โดยมีเจตนาให้ผู้ที่ถูกยุยงฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายตามการกระทำที่เป็นการยุยงของตน

การพิจารณาในเรื่องเจตนา นี้ อาจศึกษาได้จากคำวินิจฉัยของศาลในคดีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ดังต่อไปนี้

คดี Fretwell (1862)⁵⁸

D ด้วยความลึกลับใจได้ให้ยาที่ทำให้แท้งลูกเมื่อเธอเชื่อว่า จะฆ่าตัวตาย ถ้าเขาไม่ให้ยาแก่เธอ เขาหวังว่าเธอจะไม่ใช้ยานั้น แต่เธอได้กินยานั้น และได้ตายลง กรณีนี้เป็นการฆ่าตัวตายตามกฎหมายคอมมอนลอว์ ศาลได้ตัดสินว่า D ไม่มี ความผิดฐานมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด เพราะว่าเขาไม่ได้สมัครใจที่จะให้หญิงนั้นกินยาพิษ

⁵⁸ J.C. Smith and Brian Hogan, *Criminal Law*, 7 ed., p. 135.

คดี Lynch v. Director of Public Prosecutions for Northern Ireland

(1975)⁵⁹

D2 ขับรถพา D1 ไปยังที่เกิดเหตุโดย D2 รู้ว่า D1 มีเจตนาที่จะฆ่าตำรวจ การขับรถของ D2 ซึ่งพา D1 ไปยังที่เกิดเหตุถือได้ว่าเป็นการช่วยเหลือและยุยง (aiding and abetting) ให้ D1 กระทำความผิดแล้ว แม้ว่าที่จริงแล้ว D2 ไม่ได้ประสงค์ที่จะทำตามแผนการที่วางไว้ก็ตาม D2 ก็จะยกขึ้นเป็นข้ออ้างเพื่อให้ตนพ้นผิดไม่ได้

คดี National Coal Board v. Gamble (1959)⁶⁰

คดีนี้ผู้ควบคุมเครื่องชั่งน้ำหนักได้ให้ตัวกับคนขับรถบรรทุกที่บรรทุกถ่านหิน เพื่อรับรองน้ำหนักของรถบรรทุก และอนุญาตให้คนขับรถบรรทุกของมีน้ำหนักเกินอัตราที่ข้อกำหนดเกี่ยวกับยานพาหนะกำหนดไว้

The Divisional Court ตัดสินว่า ผู้ควบคุมเครื่องมีความผิดฐานช่วยเหลือและยุยง (aiding and abetting)

คดี Gillick v. West Norfolk and Wisbech Health Authority (1986)⁶¹

The House of Lords ตัดสินว่า หมอผู้ซึ่งให้ยาคุมกำเนิดกับเด็กอายุต่ำกว่าสิบหกปี โดยรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นการช่วยเพื่อนชายของเธอให้กระทำความผิดทางเพศกับเด็กอายุต่ำกว่าสิบหกปี ไม่ใช่ผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดทางเพศของเพื่อนชายดังกล่าว

เหตุผลของคำตัดสินในคดีนี้ ดูเหมือนว่าศาลเห็นว่า วัตถุประสงค์ของหมอไม่ได้จะช่วยเหลือการกระทำความผิดแต่เพื่อคุ้มครองเด็กหญิงนั้น ดังนั้น หมอจึงกระทำไปโดยขาดเจตนาที่สำคัญ

กล่าวโดยสรุป ตามกฎหมายอังกฤษถือว่าการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นลักษณะของการกระทำประการหนึ่งที่มีการสมรู้ร่วมคิด (complicity) ในการฆ่าตัวตายของผู้อื่น อันเป็นความผิดตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวบัญญัติลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดไว้สี่ประการด้วยกัน ได้แก่ "ช่วยเหลือสนับสนุน (aids) ยุยงส่งเสริม (abets) ให้คำปรึกษา (counsels) และจัดให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตาย (procures)" จากลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดดังกล่าว เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยแล้วจะ

⁵⁹ Ibid., pp. 133-134.

⁶⁰ Andrew Ashworth, *Principles of Criminal Law*, p. 377.

⁶¹ Ibid., p. 378.

เห็นได้ว่า คำว่า "aids" ที่ใช้ในกฎหมายอังกฤษตรงกับลักษณะของการกระทำที่เป็นการ "ช่วยเหลือ" ตามกฎหมายไทย คือ เป็นการช่วยเหลือให้ความสะดวกในการฆ่าตัวตายของผู้อื่น ส่วน คำว่า "abets" "counsels" และ "procures" ที่ใช้ในกฎหมายอังกฤษจะตรงกับลักษณะของการกระทำที่เป็นการ "ยุยง" ตามกฎหมายไทย เนื่องจากเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผู้อื่นตัดสินใจในการฆ่าตัวตาย อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำว่า "abets" ที่ใช้ในกฎหมายอังกฤษนั้น จะมีลักษณะกว้างกว่าคำว่า "ยุยง" ตามกฎหมายไทย โดยคำว่า "abets" มีความหมายรวมถึงการสนับสนุน ส่งเสริมให้กำลังใจด้วย ซึ่งตามกฎหมายไทยการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเรื่องของการช่วยเหลือหรือสนับสนุน ซึ่งตรงกับคำว่า "aid" ในภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ในกรณีของผู้ที่ถูกยุยงให้ฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 ก็ได้จำกัดเฉพาะการยุยงเด็กหรือบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด ดังเช่นที่ปรากฏในมาตรา 293 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย

3.2.2.3 ประเทศอินเดีย

ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดีย (The Indian Penal Code 1860) ได้บัญญัติความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายไว้สองมาตรา ได้แก่ มาตรา 305 และมาตรา 306 โดยมาตรา 306 เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการยุยงในกรณีทั่วไป ส่วนมาตรา 305 เป็นกรณีของการยุยงผู้เยาว์และผู้ซึ่งไร้ความสามารถทางสติปัญญา (non compos mentis) บทบัญญัตินี้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ที่กระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายไว้ ดังนี้

มาตรา 305 ในกรณีที่เด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี คนวิกลจริต คนไร้ความสามารถ ไร้เงลา หรืออยู่ในสภาวะมีนเมากระทำการฆ่าตัวตาย ผู้ใดยุยงการกระทำการฆ่าตัวตายดังกล่าว ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกไม่เกินสิบปี และต้องระวางโทษปรับ

มาตรา 306 ในกรณีที่ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ผู้ใดยุยงการกระทำการฆ่าตัวตายดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และต้องระวางโทษปรับ

บทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดชอบในกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายดังกล่าวข้างต้น มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ลักษณะการกระทำการยุยง

คำว่า "ยุยง" (abets) ตามมาตรา 305 และ 306 มีความหมายเช่นเดียวกับคำจำกัดความของถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา 107⁶² ของ The Indian Penal Code 1860 ว่าด้วยเรื่องการยุยงให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งกำหนดลักษณะของ "การยุยง" ว่า ได้แก่ การกระตุ้น ให้ความร่วมมือ หรือ การช่วยเหลือโดยเจตนาต่อผู้ที่กระทำการฆ่าตัวตาย

2. ผลของการยุยง

ความผิดตามมาตรา 305 และ 306 จะต้องเกิดผลขึ้น ซึ่งต่างจากความผิดฐานยุยงในกรณีอื่น ความผิดของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการฆ่าตัวตายเกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งไม่รวมถึงกรณีของการพยายามฆ่าตัวตายด้วย⁶³ เนื่องจากการพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิดในตัวของมันเองตามมาตรา 309 การยุยงในกรณีที่มีการพยายามฆ่าตัวตายของผู้ถูกยุยงเป็นกรณีที่ใช้หลักกฎหมายอาญาทั่วไปว่าด้วยการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

3. การพิสูจน์ความผิด

ประเด็นที่ต้องการพิสูจน์ตามมาตรา 305 ได้แก่

- (1) การฆ่าตัวตายโดยบุคคลผู้ซึ่ง
 - (a) มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี หรือ
 - (b) เป็นบ้า วิกลจริต หรือ
 - (c) บุคคลไร้ความสามารถ
 - (d) ไร้เวลาบาปปัญญา

⁶² Section 107 "A person abets the doing of a thing, who :

First - Instigates any person to do that thing ; or

Secondly - Engages with one or more other person or persons in any conspiracy for the doing of that thing, if an act or illegal omission takes place in pursuance of that conspiracy, and in order to the doing of that thing ; or

Thirdly - Intentionally aids, by any act or illegal omission, the doing of that thing."

⁶³ Penal Law of India, 10th ed. Vol. 3 (Allahabad : Law Publishers, 1987), p. 2757.

- (e) อยู่ในสภาวะมินเมา
- (2) ผู้ที่ถูกกล่าวหาได้ขู้งานบุคคลดังกล่าวตามข้อ (1)
- (3) มีการขู้งานโดยผู้ถูกกล่าวหา

ประเด็นที่ต้องพิสูจน์ตามมาตรา 306 ได้แก่

- (1) มีการกระทำการฆ่าตัวตาย
- (2) มีการขู้งานโดยผู้ถูกกล่าวหา

4. กระบวนการพิจารณา

สำหรับผู้กระทำความผิดฐานนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจับกุมได้โดยไม่ต้องขอหมายศาล และผู้ต้องหาไม่สามารถประกันตัวได้ การพิจารณาคดีดังกล่าวกระทำโดยศาลพิเศษ ได้แก่ The Court of Session

5. กรณีการฆาตกรรมของแม่ม่าย (Suttee)

การฆาตกรรมของแม่ม่าย ที่เรียกว่า สตี (Sati) หรือสัจตี (Suttee) นี้ เป็นประเพณีของชาวฮินดู ซึ่งหญิงที่สูญเสียสามีได้ฆ่าตัวตาย โดยการเผาตนเองพร้อมกับซากศพของสามี อันเป็นการแสดงความเสียสละอย่างสูง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของร่างกายและจิตใจระหว่างสามีกับภรรยา ผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำของหญิงดังกล่าวนี้ อาจถูกฟ้องในข้อหากระทำการขู้งานให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 306 ดังคดีตัวอย่างซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า หญิงที่สูญเสียสามีเตรียมตัวที่จะเป็นสัจตี (Suttee) โดยก้าวไปยืนใกล้ๆ กองฟืนที่ใช้เผาศพสามีของเธอ ผู้ต้องหาสามคนสั่งให้เด็กชายคนหนึ่งจุดไฟ ในขณะที่เธอถอยห่างออกมา คนอื่นๆ ได้กระดุนไฟให้ผู้ตายกลับไปกองไฟ และเธอก็ได้เผาตัวตายในกองฟืนที่ใช้เผาศพนั้น ผู้ต้องหาทั้งสามคนถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานขู้งานให้ผู้อื่น (abetting culpable homicide) ในขณะที่เด็กชายและคนอื่นๆ ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานขู้งานให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย (abetting suicide)⁶⁴ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ความผิดฐานขู้งานให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดียบัญญัติไว้กว้างกว่ากฎหมายไทย โดยบัญญัติให้การขู้งานให้บุคคลอื่นในกรณีทั่วไปฆ่าตัวตายเป็นความผิดเอกเทศ (มาตรา 306) แยกต่างหากจากบทบัญญัติที่กำหนดให้การขู้งานเด็กหรือ

⁶⁴ Saheblall Reetlall, (1863) 1 R.J.P.J. 174 ; Kinder Singh, 149 I.C. (All.) 880.

บุคคลที่บกพร่องทางจิตให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิด (มาตรา 305) และในส่วนขององค์ประกอบความรับผิดชอบทางกฎหมายก็มีลักษณะแตกต่างจากกฎหมายไทยและกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษ โดยการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 305 และ 306 ของประมวลกฎหมายอาญาอินเดียจะมีได้เฉพาะในกรณีที่ถูกยุงถึงแก่ความตายเท่านั้น ในขณะที่ตามกฎหมายของประเทศอื่น การยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายอาจมีในกรณีของการพยายามฆ่าตัวตายได้ด้วย สำหรับสาเหตุที่กฎหมายอินเดียกำหนดองค์ประกอบความรับผิดชอบทางกฎหมายไว้เช่นนั้น เนื่องมาจากการที่ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอินเดียได้กำหนดให้การพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิดตามมาตรา 309 ซึ่งในประเทศอื่นๆ มิได้บัญญัติให้เรื่องดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น ในกรณีที่มีการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายและผู้นั้นได้ลงมือฆ่าตัวตายแล้วแต่ไม่สำเร็จ ผู้กระทำการยุงจะมีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการยุงให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไปของประเทศอินเดีย นอกจากนี้ เนื่องจากมาตรา 107 ของประมวลกฎหมายอาญาอินเดียได้กำหนดนิยามความหมายของ "การยุง" ในความผิดฐานยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 305 และ 306 ด้วยว่าหมายถึง การกระตุ้น ให้ความร่วมมือ หรือการช่วยเหลือโดยเจตนาต่อผู้ที่กระทำการฆ่าตัวตาย ลักษณะของการกระทำที่เป็นการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญาของอินเดียจึงมีความหมายกว้างกว่าการยุงตามมาตรา 293 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย โดยในเรื่องของการให้ความร่วมมือหรือการช่วยเหลือดังกล่าว จะอยู่ในส่วนของความรับผิดชอบทางอาญาว่าด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนตามกฎหมายไทย

3.3 แนวคำวินิจฉัยของศาล

ความผิดฐานยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ไม่ปรากฏว่ามีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแต่ประการใด ดังนั้น ในการศึกษาถึงแนวคำวินิจฉัยของศาลในความผิดดังกล่าว จะศึกษาคำพิพากษาของศาลต่างประเทศเป็นหลัก ดังนี้

1) คำพิพากษาของศาลลิล (Lille) ของประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 5 เมษายน 1990 ได้ปลดปล่อยจำเลยที่ถูกฟ้องในข้อหากระตุ้นให้มีการฆ่าตัวตาย ซึ่งนับเป็นคำพิพากษาแรกที่ใช้รัฐบัญญัติลงวันที่ 31 ธันวาคม 1987 ตามประมวลกฎหมายอาญาเดิมมาตรา 318-1 (ปัจจุบันได้แก่ มาตรา 223-13) คำพิพากษาดังกล่าวมีใจความว่า⁶⁵

⁶⁵ Georges LEVASSEUR, "III. Infractions contre les personnes," *Revue de Science Criminelle et de droit pénal comparé* n°2 (avril. - juin 1993) : 325-326.

คดีนี้มีเด็กหญิงวัยรุ่น X เมฆาเสพติด ได้แสดงเจตนาจะฆ่าตัวตายให้เพื่อนชาย Y ฟัง Y ก็ยื่นมือให้ พยานที่พบเห็นเหตุการณ์บอกว่า Y พูดว่า "เอานี้ไปสิ ถ้าเธออยากจะไปจากโลกนี้" และเด็กสาวคนนั้นก็ได้อัดสินใจแทงตัวตาย และเธอได้เสียชีวิตหลังจากนั้น ศาลตัดสินว่า กริยาและเจตจำนงของนาย Y ชัดแจ้ง และที่จริงแล้ว Y น่าจะทำให้เพื่อนของเขาเปลี่ยนความตั้งใจได้ ศาลเห็นว่าผู้ร่างกฎหมายต้องการลงโทษบุคคลภายนอกที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อความอิสระในการตัดสินใจของบุคคลอีกคนหนึ่ง โดยการทำลายเสรีภาพทางความคิด ซึ่งศาลเห็นว่า ในกรณีนี้ไม่มีการทำลายเสรีภาพดังกล่าว เนื่องจากการกระตุ้นให้ฆ่าตัวตายจะต้องมีลักษณะเป็นการบังคับ ซึ่งแสดงว่าผู้ฆ่าตนเองนั้นไม่สมัครใจที่จะฆ่าตัวตาย

จากคำพิพากษาของศาลดังกล่าว ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ศาลในคดีนี้ได้ตีความลักษณะของการกระทำที่เป็นการกระตุ้นหรือลักษณะของการยุยงเกินเลยออกไปจากขอบเขตของการกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 223-13 จนกระทั่งอาจมองได้ว่าเป็นการเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดฐานนี้ โดยขยายขอบเขตของการกระตุ้นหรือยุยงให้รวมถึงการบังคับจนถึงขนาดที่ทำให้ผู้ฆ่าตัวตายต้องฆ่าตัวตาย โดยไม่มีอิสระที่จะเลือกกระทำอย่างอื่นได้เลย ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น Y อาจมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (murder) ได้ เนื่องจาก Y ได้กระทำด้วยวิธีการใดๆ โดยเจตนาอันมีผลให้ X ตาย โดยที่ X ไม่มีทางเลือกทางอื่นนอกจากความตาย จึงเท่ากับว่า Y ได้ลงมือฆ่า X นั่นเอง แต่อย่างไรก็ดี การที่ศาลตัดสินว่า จำเลย (Y) ไม่มีความผิดตามมาตรา 223-13 ผู้เขียนเข้าใจว่า อาจเป็นเพราะศาลเห็นว่า การกระทำของ Y ยังไม่ถึงขนาดก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจโดยอิสระของ X (ผู้ตาย) เนื่องจาก X ได้ตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายด้วยตัวของเขาเองตั้งแต่แรกอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่า X ได้แสดงเจตนาที่จะฆ่าตัวตายให้ Y ฟังซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับคำตัดสินของศาลดังกล่าว แต่สำหรับเหตุผลประกอบคำวินิจฉัยของศาลนั้น ผู้เขียนเห็นว่าออกจะคลาดเคลื่อนไปจากลักษณะของการกระทำผิดที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะลงโทษ

2) คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ แผนกคดีอาญา (Court of Appeal, Criminal Division) ของประเทศอังกฤษ เมื่อปี 1977 ได้ยกคำร้องอุทธรณ์ในคดีที่ผู้อุทธรณ์ (จำเลย) อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ตัดสินว่าผู้อุทธรณ์มีความผิดฐานพยายามให้คำปรึกษาหรือจัดการให้แม่ของตนฆ่าตัวตาย โดยตัดสินว่า ผู้อุทธรณ์สมควรถูกฟ้องร้องในข้อหาพยายามที่จะช่วยเหลือหรือยุยง ให้คำปรึกษาหรือล่อลวงให้ผู้เสียหาย (Mrs Mott) ฆ่าตัวตาย ตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 คำพิพากษาดังกล่าวมีใจความว่า⁶⁶

⁶⁶ J.C. Smith and Brian Hogan, *Criminal Law : Cases and Materials* 2ed., p. 347.

ผู้อุทธรณ์มีปัญหาทางการเงิน ขยายของเธอได้ยกที่ดินจำนวนมากให้ทรัสต์จัดการเพื่อประโยชน์ของผู้อุทธรณ์ แต่มีเงื่อนไขว่าแม่ของผู้อุทธรณ์จะต้องได้รับรายได้จากที่ดินในช่วงชีวิตของผู้อุทธรณ์ แม่ของผู้อุทธรณ์แก่แล้วและป่วยเป็นโรค แม่ของผู้อุทธรณ์มักจะพูดเสมอๆ ว่าจะฆ่าตัวตายอย่างน้อยสามครั้งที่ผู้อุทธรณ์ได้ให้ปริมาณยาที่อาจทำให้ถึงตายแก่แม่ของเธอ และในครั้งสุดท้ายได้ยืนยันว่าเธอให้คำแนะนำว่า "วิสก็กับยากล่อมประสาทมีฤทธิ์ทำให้ถึงตายได้" ผู้อุทธรณ์ถูกพิพากษาว่าพยายามให้คำปรึกษาหรือจัดการให้แม่ของเธอฆ่าตัวตาย ซึ่งเธอได้โต้แย้งว่าความผิดดังกล่าวไม่มีในกฎหมาย ผู้พิพากษาออร์ (ORR) ได้อ่านคำตัดสินของศาลว่า คำตอบของเหตุผล คือ การพยายามกระทำความผิดเป็นความผิดตามกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ไม่ว่าอาชญากรรมที่ได้พยายามกระทำนั้นจะเป็นสิ่งที่กำหนดในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายคอมมอนลอว์ เราจึงตัดสินว่า ผู้อุทธรณ์สมควรถูกฟ้องร้องในข้อหาความผิดของการพยายามที่จะช่วยเหลือหรือยุยง ให้คำปรึกษาหรือจัดการให้ Mrs Mott ฆ่าตัวตาย เพราะอาชญากรรมที่กำหนดในมาตรา 2(1) ของ Suicide Act 1961 ในตัวของมันเองเป็นลักษณะของการพยายาม ...

ข้อเท็จจริงในคดีนี้จะเห็นได้ว่า แม่ของผู้อุทธรณ์ซึ่งได้รับคำแนะนำให้ฆ่าตัวตาย ไม่ได้ฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายตามคำแนะนำที่ได้รับ จึงขาดองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 และไม่อาจมีความผิดฐานพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 2(1) ได้ เกี่ยวกับประเด็นนี้ ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นไว้แล้ว จึงขอไม่กล่าวซ้ำอีก อย่างไรก็ดี แม้คำพิพากษาของศาลในคดีนี้จะวินิจฉัยในประเด็นเรื่องการพยายามกระทำความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายก็ตาม แต่ในส่วนขององค์ประกอบความผิดในด้านลักษณะของการกระทำพิจารณาได้ว่า ศาลเห็นว่า การที่ผู้อุทธรณ์ (จำเลย) ให้คำแนะนำแม่ของเธอว่า "วิสก็กับยากล่อมประสาทมีฤทธิ์ทำให้ถึงตายได้" เป็นลักษณะของการกระทำที่เป็นการให้คำปรึกษาให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายแล้ว ซึ่งหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า การกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออิสระในการตัดสินใจของแม่ของผู้อุทธรณ์ การกระทำนั้นย่อมเป็นการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามนัยของมาตรา 293 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาบทบัญญัติว่าด้วยการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศสามประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 บัญญัติไว้ในลักษณะค่อนข้างแคบ มีข้อจำกัดในส่วน of องค์ประกอบภายนอกในการกระทำความผิดหลายประการ กล่าวคือ ผู้ฆ่าตัวตายต้องเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ผู้ยุยงให้บุคคลดังกล่าวฆ่าตัวตาย จึงจะมีความผิดและได้รับโทษตามกฎหมาย ต่างจากบทบัญญัติในความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย ซึ่งบัญญัติไว้ในลักษณะกว้าง โดยกฎหมายฝรั่งเศสและอินเดียได้บัญญัติ

ให้ทั้งในกรณีของการยุยงให้บุคคลทั่วไปฆ่าตัวตาย (มาตรา 223-13 วรรคหนึ่ง และมาตรา 306 ตามลำดับ) และการยุยงให้เด็กหรือผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตฆ่าตัวตายเป็นความผิด (มาตรา 223-13 วรรคสอง และมาตรา 305 ตามลำดับ) นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสยังได้บัญญัติความผิดพิเศษในกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายโดยการโฆษณาชวนเชื่อหรือประกาศโฆษณาอีกด้วย (มาตรา 223-14) โดยความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่ไม่จำเป็นต้องเกิดผล คือ การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของผู้อื่น สำหรับกฎหมายของประเทศอังกฤษได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายไว้ในลักษณะกว้างเช่นเดียวกัน โดยมาตรา 2(1) ของพระราชบัญญัติ Suicide Act 1961 บัญญัติว่า ผู้ใดยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายมีความผิดต้องได้รับโทษ จะเห็นได้ว่า การกำหนดบทบัญญัติในความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในลักษณะกว้างดังเช่นที่กฎหมายของทั้งสามประเทศดังกล่าวบัญญัติไว้นี้ จะมีประโยชน์ในแง่ของการบังคับใช้กฎหมาย โดยทำให้สามารถเอาผิดกับผู้ยุยงให้บุคคลใดก็ตามให้ฆ่าตัวตายได้ ซึ่งเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีการฆ่าตัวตายกันมากมายหลายรูปแบบ และผู้ที่ฆ่าตัวตายก็มีอยู่ในกลุ่มบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งในบรรดาผู้ที่ฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายนั้น การตัดสินใจฆ่าตัวตายของบุคคลดังกล่าวอาจเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นสมควรขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายให้ครอบคลุมถึงกรณีของการยุยงบุคคลอื่นๆ นอกเหนือจากบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 กำหนดไว้เท่านั้น โดยการศึกษาวិเคราะห์ขอบเขตของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายและแนวทางที่เหมาะสมในการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ความผิดอาชญาฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

การที่องค์ประกอบของความรับผิดชอบทางอาญาในความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 จำกัดเฉพาะกรณีของการยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตัวตายเท่านั้น จึงจะเป็นความผิดซึ่งผู้กระทำจะได้รับโทษตามกฎหมาย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าวไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นจึงสมควรขยายฐานความผิดดังกล่าวให้กว้างมากขึ้น โดยกำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีของการยุยงบุคคลอื่นนอกเหนือจากที่มาตรา 293 บัญญัติไว้ด้วย เช่นเดียวกับบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศ โดยในการศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 นี้ จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องดังต่อไปนี้

4.1 เปรียบเทียบการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 กับการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84

การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 มีลักษณะใกล้เคียงกับการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 เนื่องจากลักษณะของการกระทำที่เป็น "การยุยง" มีลักษณะเหมือนกันกับ "การใช้" กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง จะต่างกันก็เพียงแค่ "การใช้" ตามมาตรา 84 เป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดอาญา แต่ "การยุยง" ตามมาตรา 293 เป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำการที่ไม่เป็นความผิดอาญา ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 กับการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 จะทำให้เข้าใจลักษณะของการกระทำที่เป็นการยุยงได้ดียิ่งขึ้น อนึ่ง ในการทำการศึกษานี้ เนื่องจากผู้เขียนได้กล่าวถึงความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 ไว้อย่างละเอียดแล้วในบทที่ 3 จึงขอไม่กล่าวซ้ำ ณ ที่นี้อีก แต่จะเริ่มศึกษาโดยกล่าวถึงบทบัญญัติว่าด้วยการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 ดังนี้

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 บัญญัติว่า "ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเกียรติ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น"

จากบทบัญญัติดังกล่าว องค์ประกอบของการเป็นผู้ใช้ มีดังต่อไปนี้

1. มีการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด
2. การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดนั้นต้องกระทำโดยเจตนา

1. มีการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

1.1 การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด หมายถึงการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นตกลงใจที่จะกระทำความผิด¹ การก่อจึงต้องมีขึ้นก่อนการกระทำความผิดเสมอ ดังนั้น ถ้าผู้กระทำความผิดตกลงใจแน่วแน่ที่จะกระทำความผิดนั้นๆ ต่อผู้เสียหายอยู่ก่อนแล้ว โดยผู้เสียหายไม่รู้จักได้ใช้ให้กระทำการนั้น² หรือรู้แต่ไม่ขัดขวางการที่บุคคลอื่นกระทำความผิด³ ก็ไม่ถือว่าเป็นการก่อ (แต่อาจเป็นผู้สนับสนุน)

1.2 วิธีการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาสามารถทำได้อย่างกว้างขวางมากตามมาตรา 84 เพียงแต่ยกตัวอย่างไว้เท่านั้น⁴ เช่น การใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ซึ่งจะได้อธิบาย ดังต่อไปนี้

1. การใช้ อาจเป็นการขอให้ทำ หรือบอกให้ทำก็ได้ เช่นว่า ไปยิงเขาที หรือไปปล้นบ้านนั้นที เป็นต้น

2. การบังคับ ได้แก่ การขู่ว่าจะไม่ทำอะไรจะได้รับผลร้ายในปัจจุบัน การบังคับเป็นลักษณะหนึ่งของการใช้เช่นกัน แต่มีความหนักแน่นกว่าการใช้ เป็นเรื่องที่ต้องกระทำ บุคคลที่กระทำการนั้นมีความจำใจจะต้องกระทำ คือ ต้องไปยิงเขา หรือต้องไปปล้นเขา แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นการบังคับโดยใช้กำลังบังคับเด็ดขาด เช่น จับมือให้ลั่นไกปืน ซึ่งไม่ใช่เป็นการบังคับในกรณีนี้ เพราะเจ้าของมือ

¹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2536), หน้า 405.

² หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 17 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 102.

³ ทวีเกียรติ มินะภินันท์, กฎหมายอาญาหลักและปัญหา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540), หน้า 198.

⁴ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 17, หน้า 103.

ที่ล้นไถป็นนั้นเป็นเพียงเครื่องมือของผู้จับเท่านั้น ผู้ถูกจับมือไม่มีความผิดอย่างใดฉะนั้น การบังคับในที่นี้จึงหมายถึงว่า ผู้กระทำตามคำบังคับเป็นอิสระที่จะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ เช่น ก. บีบคอ ข. ให้อ. ไขปืนยิง ก.

3. การขู่เข็ญ แสดงว่าถ้าหากไม่กระทำการตามที่ใช้อาจจะเกิดอันตรายแก่ผู้ถูกใช้นั้น เช่น บอกว่าต้องไปทำร้ายเขา มิฉะนั้นอาจได้รับผลร้ายอย่างใดอย่างหนึ่ง การขู่เข็ญจึงเป็นการใช้โดยขู่ว่าจะถ้าไม่ทำจะได้รับผลร้ายในอนาคต เช่น แดงขู่ดำให้ไปเผาบ้านเขียว ถ้าไม่ไปจะถูกลูกฆ่า

4. การจ้าง ได้แก่ การใช้ให้ไปกระทำความผิด โดยจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนคือเพียงแต่ผู้ถูกใช้นั้นมีหวังจะได้รับประโยชน์ตอบแทนเป็นเงินทอง หรือทรัพย์สินใดๆ ก็ถือว่าเป็นการจ้าง เช่น

จำเลยจ้าง ม. กับพวกไปขุดคั่นนาของโจทก์ จำเลยย่อมมีความผิดฐานบุกรุกทำให้เสียหายในฐานะเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด⁵

5. การวาน หมายถึง การวิงวอนให้กระทำโดยไม่มีค่าตอบแทนอย่างใดๆ และไม่มีการบังคับ หรือขู่เข็ญ เช่น

ก. วาน ข.ให้เอาสลากกินแบ่งปลอมไปขึ้นเงิน ก. เป็นผู้ใช้ให้ ข. กระทำความผิดฐานใช้เอกสารปลอม⁶

6. การยุยงส่งเสริม ได้แก่ การใช้โดยแสดงเหตุผลให้เห็นว่าควรทำ หรือสนับสนุนความคิดเห็นว่าควรทำ การยุยงส่งเสริมอาจเกิดจากลักษณะที่ว่า รู้ว่าคนบางคนที่จะต้องอาศัยให้ไปกระทำความผิด คำพูดเฉยๆ บางทีอาจไม่กล้าทำ แต่ถ้าหนุนหรือยกยอให้เห็นว่าตัวผู้ถูกใช้นั้นเป็นคนดี มีฝีมือล้ายมือก็จะตกลงใจกล้าทำผิด

7. วิธีอื่นใด⁷ มีความหมายกว้างขวางไม่จำกัดการกระทำไว้ จะทำด้วยวิธีอย่างใดก็ได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าวิธีการที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดนั้น ผู้นั้นได้กระทำความผิดเพราะการก่อหรือไม่

⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 335/2493 เนติบัณฑิตยสภา ตอนที่ 1, หน้า 340-342.

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 176/2488 เนติบัณฑิตยสภา, หน้า 133-136.

⁷ บางท่านเรียกว่าเป็นการก่อโดยทางอ้อม

หรืออีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่นั้นตกลงใจจะกระทำความผิดเพราะผู้ใช้ก่อนนั้นตัดสินใจที่จะกระทำการเช่นนั้น เช่น

- 1) แกล้งยั่วให้โกรธ⁸
- 2) ใช้วิธีพนันว่าเขาไม่กล้าทำ⁹
- 3) ชักจูงให้กระทำ¹⁰
- 4) ใช้วิธีหลอกลวงให้เข้าใจผิด¹¹ เช่น ก.ไปหลอก ค.ว่า ข. เป็นชู้กับภริยาของ ค.

ค. โกรธจะไปได้ไปฆ่า ข.

5) สั่งให้ทำ¹² เช่น เจ้าพนักงานร้องสั่งว่า จับเป็นไม่ได้ให้จับตาย ผู้ที่ช่วยจับจึงยิงผู้ร้ายตาย หรือการร้องบอก¹³

6) ขอร้องให้ทำ¹⁴

7) การชักชวนให้เข้าร่วมกระทำความผิดกับตน¹⁵ เช่น จำเลยที่ 1 ร่วมกับผู้อื่นทำการปล้นทรัพย์ โดยตนเองเป็นผู้วางแผน ออกเงินให้จำเลยอื่นไปกระทำการอันเป็นส่วนหนึ่งของแผนการปล้น ตลอดจนไปซื้อบ้านเจ้าทรัพย์ให้ ศาลเห็นว่ากรวางแผนปล้นของจำเลยเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด¹⁶ แต่การวางแผนที่มีลักษณะเป็นการแบ่งหน้าที่กันทำเป็นตัวการได้ ผู้วางแผนมิใช่เป็นเพียงผู้ใช้

8) พุดเป็นเชิงยั่ว เช่น

เด็กทะเลาะจะชกต่อยกัน ก. บิดาของ ข. เด็กคนหนึ่งไม่ห้าม แต่กลับพุดเป็นเชิงยั่ว

⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, หน้า 405.

⁹ เรื่องเดียวกัน

¹⁰ เรื่องเดียวกัน

¹¹ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 17, หน้า 103.

¹² ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญาหลักและปัญหา, หน้า 198. คำพิพากษาฎีกาที่ 679-680/2471 รส. เล่ม 12 ตอน 3, หน้า 803-807. และคำพิพากษาฎีกาที่ 738/2491 เนติบัณฑิตยสภา ตอนที่ 2, หน้า 876-880.

¹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 91/2510 เนติบัณฑิตยสภา ตอนที่ 1, หน้า 44-53.

¹⁴ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญาหลักและปัญหา, หน้า 198.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน

¹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 237/2516 (ประชุมใหญ่) เนติบัณฑิตยสภา ตอน 1, หน้า 307-320.

ว่า "ได้เอก มิ่งปากแข็งนักจะให้หมอยงอตบมึงให้ได้เชียวหรือ" ข. จึงเข้าทุบตี และถีบเด็กอีกคนหนึ่ง ตัดสินว่า ก. มีความผิดฐานใช้ให้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 391, 84¹⁷

9) ทำนายว่าไม่กล้าทำ¹⁸

10) มอบเงินเพื่อให้เอาไปตัดสินบน เช่น

ก. หลอกหลวง ข. ว่า ก. เป็นผู้ใกล้ชิดกับอัยการและผู้พิพากษา เรียกร้องเอาเงินเพื่อจะไปให้ช่วยบุตร ข. หลุดพ้นจากคดีอาญา ข. หลงเชื่อได้มอบเงินให้ ก. ไป ถือว่า ข. เป็นผู้ใช้ให้ ก. กระทำความผิด¹⁹

ก. มอบเงินให้ ข. เพื่อจัดทำป้ายวงกลมการเสียภาษีปลอมมาให้ ถือว่าเป็นการใช้ให้ ข. กระทำความผิด²⁰

11) นายสั่งให้คนขับรถขับมาให้ทันเวลากำหนด ซึ่งจำเป็นต้องขับเร็วเกินอัตราของกฎจราจร ก็ได้ชื่อว่า เป็นการใช้อย่างหนึ่ง²¹

12) การเลี้ยมสอน เช่น

จำเลยเลี้ยมสอนให้ พ. ค. ล. ง. แข็งความเท็จต่อกรมการอำเภอในเรื่องที่ ค. ต้องหาว่าคู่คร่าห์ พ. คนทั้ง 4 นั้นได้ให้การตามที่จำเลยสอน ศาลฎีกาตัดสินว่า จำเลยมีความผิดฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา 118 ประกอบด้วยมาตรา 64²²

กรณีนี้ถือว่าจำเลยร่วมกระทำความผิดกับผู้ถูกใช้ด้วย การใช้เคลื่อนกลืนเป็นกรรมเดียวกับการร่วมกระทำความผิด ศาลจึงลงโทษจำเลยฐานเป็นตัวการแจ้งความเท็จ

สรุปแล้วการก่อโดยวิธีอื่นใดนี้ จะเป็นการกระทำอย่างใดก็ได้ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดได้ตกลงใจที่จะกระทำความผิดก็เพราะการก่อของผู้ใช้นั้นมิใช่เพราะผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะกระทำความผิดอยู่แล้ว

¹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 447/2457 ฎีกาบัญญัติ เล่ม 6, หน้า 171-174.

¹⁸ สุพัฒน์ บุญอุปบล, "ผู้ใช้", บทบัญญัติ 33 ตอน 1 (2519) : 50.

¹⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 340/2506 เนติบัณฑิตยสภา ตอน 2, หน้า 569-571.

²⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 1573/2520 เนติบัณฑิตยสภา ตอน 8, หน้า 1130-1131.

²¹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, หน้า 405-406.

²² คำพิพากษาฎีกาที่ 117/2472 รศ. เล่ม 13, หน้า 93-95.

1.3 จะถือว่าเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดต่อเมื่อผู้หนึ่งได้ทราบถึงการให้กระทำ การนั้นๆ แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องตกลงที่จะกระทำความผิดนั้น เมื่อผู้หนึ่งทราบแล้วจะไปกระทำหรือไม่ ไม่ สำคัญ เช่น

คำ ใช้ให้ แดง ไปลักทรัพย์ของ ชาว ทันททันใดที่ คำ บอกให้ แดง ทราบถึงการให้ คำ เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด ซึ่ง แดง จะไปทำหรือไม่ ไม่เป็นข้อสำคัญ

คำ บอกให้ แดง ทำร้าย ชาว บังเอิญวันนั้นหุ้อือ ไม่ได้ยินข้อความที่ คำ บอก คำ ไม่เป็น ผู้ใช้

1.4 การใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดอาจมีการใช้กันเป็นทอดๆ ไปก็ได้ โดยผู้ถูกใช้นั้น ไม่จำเป็นต้องรู้จักผู้ให้กระทำความผิดเลย เช่น ก. ใช้ ข. ให้ไปจ้างคนยิง ค. และ ข. ได้ไปจ้าง ง. ให้ ยิง ค. ตามที่รับจ้าง ก.และ ข. ก็เป็นผู้ใช้ในการฆ่าผู้อื่น²³ ข้อสำคัญ คือ ข. จะต้องได้ไปจ้าง ง. ผู้ที่จะลง มือกระทำความผิดแล้ว ถ้า ข. ยังไม่ได้จ้าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ข. ไม่ยอมรับใช้ หรือรับใช้แล้วแต่ยัง ไม่ได้พูดจ่าจ้าง ง.²⁴ การใช้ตามมาตรา 84 ก็ยังไม่มี และยังไม่เป็นความผิดตามมาตรา 84 วรรคสอง เพราะการกระทำของ ก. จะสำเร็จเป็นการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดก็ต่อเมื่อได้รู้ถึงผู้ที่ถูกใช้ซึ่งจะเป็น ผู้ลงมือกระทำความผิดแล้ว การใช้ให้กระทำความผิด แต่ผู้อื่นไม่กระทำตามที่ใช้นั้น หมายความว่า เฉพาะกรณีที่ผู้ใช้ตัวผู้ที่จะเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดเองแล้ว แต่ผู้หนึ่งไม่รับใช้หรือรับใช้แล้วไม่ กระทำความผิดตามที่ใช้นั้น การที่ ก. ใช้ ข. ให้ไปจ้าง ง. กระทำความผิด จะเป็นการใช้ก็ต่อเมื่อ ข. ได้จ้าง ง. ผู้ที่จะเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดเองแล้ว หาก ข. ไม่รับใช้ ก. ที่ใช้ให้ไปจ้าง ง. จะว่า ก. ใช้ ข. ให้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะ ก. มิได้ใช้ ข. ให้ ข. ลงมือฆ่า ค. เอง ทั้งจะถือว่า ก. ใช้ให้ ข. กระทำ ความผิดในตัวเอง คือ ให้ ข. กระทำความผิดฐานใช้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 ไม่ได้ เพราะจะ เห็นได้ว่า ถ้าถือเช่นนั้น เมื่อ ข. รับใช้แล้วไปจ้าง ง. แต่ ง. ไม่รับจ้าง ข. มีโทษ 1 ใน 3 ของโทษฆ่าคน ถ้า ข. ไม่รับใช้ ก. ก็จะมีโทษเพียง 1 ใน 3 ของโทษที่ ข.จะได้รับ คือ 1 ใน 3 ของ 1 ใน 3 อีกชั้นหนึ่ง หากมีการใช้กันต่อกันไป ก็จะต้องลดหลั่นกันลงเป็นทอดๆ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะผู้ใช้ให้กระทำความ ผิดอาจจะไม่ต้องรับโทษเลยก็ได้ ย่อมเป็นการขัดกับหลักในประมวลกฎหมายอาญาเองที่ว่า ในกรณีที่ ไม่มีกระทำความผิด ผู้ใช้ต้องระวางโทษ 1 ใน 3 ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ดังนั้น ยังถือไม่ได้ว่า ก. กระทำความผิด เพราะยังไม่มีการใช้ เนื่องจาก ก. ไม่ได้ใช้ให้ ข. ลงมือฆ่าเอง เป็น เพียงชั้นเตรียมการเท่านั้น และการเตรียมการดังกล่าว ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 679-680/2471 รศ. เล่ม 12 ตอน 3, หน้า 803-807.

²⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 392/2496 เนติบัณฑิตยสภา ตอนที่ 1, หน้า 389-393.

การกระทำนั้นยังห่างไกลต่อผลมาก การกระทำของ ก. จะเป็นความผิดต่อเมื่อได้มีการใช้ผู้ที่จะเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดแล้ว²⁵ ก. จึงยังไม่มี ความผิดแม้มาตรา 84 วรรคสองก็ยัง ไม่ผิด

1.5 ต้องเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด ความผิดดังกล่าวนี้ ต้องเป็นความผิดอาญา อย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ จะเป็นความผิดอาญาสามัญ หรือความผิดลหุโทษก็ได้ อาจจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมายอื่นใดก็ได้²⁶ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 17 ซึ่งบัญญัติว่า "บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่ กฎหมายนั้นๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น"

ดังนั้น ถ้าความผิดนั้นไม่เป็นความผิดอาญา แม้การนั้นจะรุนแรงเพียงใดหรือเป็นความผิดทางแพ่ง ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด เช่น

1. บังคับเขาให้บอกเลิกสัญญาเช่าอาคารที่ทำไว้กับผู้อื่น²⁷
2. ยุยงส่งเสริมให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตาย²⁸ ผู้ยุยงไม่เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด เพราะการฆ่าตัวตาย ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด
3. ยุยงให้ผู้อื่นป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 68²⁹ ก็ไม่เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด เช่น คำ ตะโกนบอก แดง ให้ยิง ขาว ผู้ซึ่งกำลังจะยิง แดง แดง จึงยิง ขาว ตาย การที่ แดง ยิง ขาว ตายเป็นการป้องกันตามมาตรา 68 ไม่เป็นความผิด คำ จึงไม่ใช่ผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามมาตรา 84 เพราะการกระทำของ แดง ไม่เป็นความผิด แต่ถ้าเป็นการป้องกันเกินกว่าเหตุซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 69 ก็ถือว่าเป็นผู้ใช้ได้
4. ใช้ให้กระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย³⁰
5. ให้ใช้สิทธิตามกฎหมาย³¹

²⁵ เรื่องเดียวกัน

²⁶ ทรงพล สงวนพงศ์, "ความรับผิดในทางอาญาของผู้ใช้", หน้า 53.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

²⁸ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 17, หน้า 103.

²⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, หน้า 412.

³⁰ ทรงพล สงวนพงศ์, "ความรับผิดในทางอาญาของผู้ใช้", หน้า 54.

³¹ เรื่องเดียวกัน

6. ยุงลูกหนีไม่ให้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ผู้ยุงไม่ใช่ผู้ใช้ เพราะการไม่ชำระหนี้ไม่
เป็นความผิดอาญา³²

2. การก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดนั้น ต้องกระทำโดยเจตนา

ผู้ใช้ให้กระทำความผิด เป็นผู้ที่เกิดผู้อื่นกระทำความผิดขึ้น การก่อขึ้นมิได้หลายวิธี
เป็นการกระทำอย่างหนึ่งซึ่งต้องอาศัยเจตนาในส่วนของผู้ก่อด้วย ฉะนั้น ผู้ใช้จึงต้องมีเจตนาที่จะให้
ถูกใช้กระทำความผิดตามที่ใช้ เจตนา นี้ คือ เจตนาตามบทบัญญัติของมาตรา 59 วรรคสอง และวรรค
สามแห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า

"การกระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้
กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์
ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้"

ก. เจตนาประสงค์ต่อผล กล่าวคือ ประสงค์หรือต้องการให้ผู้ถูกใช้กระทำความผิดนั้น
ขึ้น เช่น

ก. ใช้ ข. ให้ไปฆ่า ค. ถ้า ข. ไปฆ่า ค. ตามที่ใช้ ก. มีความผิดฐานใช้ให้ไปฆ่าคน

ก. ใช้ปืนขู่ว่าจะยิง ข. หาก ข. ไม่ใช้ไม้ตีหัว ค. ข. กลัวตาย จึงใช้ไม้ตีหัว ค. ถือว่า ก.
มีเจตนาให้ ข. ทำร้าย ค. เป็นเจตนาประเภทประสงค์ต่อผล

ข. เจตนาย่อมเล็งเห็นผล กล่าวคือ เล็งเห็นว่า ผู้อื่นจะกระทำความผิดนั้นๆ อย่างแน่แท้
ซึ่งย่อมพิจารณาจากการกระทำของผู้ใช้ที่แสดงออก เช่น

ก. เป็นผู้มียุทธิพล พูดกับ ข. ลูกน้องของตนว่า ค. นี้โอหังนัก ถ้า ข. ไปทำร้าย ค.
เพราะเหตุที่ได้ฟังคำกล่าวของ ก. และ ก. เล็งเห็นได้ว่า คำพูดของตนจะเป็นเหตุให้ ข. ทำเช่นนั้น ถือว่า
ก. เป็นผู้ใช้ให้ ข. ทำร้าย ค. ด้วย

³² เรื่องเดียวกัน

ก. เป็นนักเลงใหญ่ มีลูกน้องมาก เห็น ข. มาทำก้อร่อก้อดักกับลูกสาวของตน ก็เกิดโมโหปรารถนากับลูกน้องว่า "อย่างนี้ต้องเก็บ" ค. ลูกน้องคนหนึ่งของ ก. ได้ยินเข้า จึงไปฆ่า ข. ตาย ดังนั้น ก. มีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้ ค. ฆ่า ข. ตายโดยเจตนาเล็งเห็นผล

ถ้าผู้ใช้ไม่มีเจตนา แม้จะมีผู้ไปทำความผิดนั้น ผู้ใช้ก็ไม่มีผิด ดังนั้น การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นหลงผิดว่า ได้ถูกใช้ให้กระทำความผิด หรือถ้าผู้ใช้มีเจตนาจะล่อเล่น³³ หรือสัฟยอก³⁴ ไม่ประสงค์ให้ไปทำจริงจัง³⁵ โดยไม่ตั้งใจ³⁶ แก่ลึงพูดใช้³⁷ แต่ผู้ถูกใช้สำคัญผิดว่า เป็นเรื่องจริงจึงกระทำความผิดตามที่ใช้นั้นก็ไม่เข้าตามหลักเกณฑ์ข้อ 2 นี้ ต่อเมื่อผู้ใช้มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดจึงจะรับผิด เช่น

ก. พูดล่อเล่นกับ ข. ว่าให้ ข. ไปลักจักรยานของ ค. โดย ก. คิดว่า ข. คงจะเข้าใจว่าเป็นการพูดล่อเล่น แต่ ข. สำคัญผิดว่า ก. มีเจตนาให้ตนไปลักทรัพย์จริง จึงไปลักจักรยานของ ค. ดังนั้น ก. หามีความผิดฐานใช้ให้ลักทรัพย์ไม่ เพราะขาดเจตนาที่จะก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด

ก. และ ข. เป็นเพื่อนกัน ข. ปรารถนากับ ก. ว่าหมั้นไส้ และไม่ชอบหน้า ค. ก. จึงพูดขึ้นสนุกๆ ว่า "ถ้าคราวหลังเจอ ค. ละก้อ จะตบสังessonเสียน้อย" ปรากฏว่า เมื่อ ข. พบ ค. ข. ตบหน้า ค. จริงๆ เช่นนี้ ไม่น่าจะถือว่า ก. เจตนาก่อให้เกิด ข. กระทำความผิดต่อ ค. เพราะ ก. ไม่ประสงค์ต่อผล และคงถือไม่ได้ว่าเล็งเห็นผลว่า ข. จะไปทำกับ ค. อย่างแน่ๆ

จำเลยปลอมเอกสารราชการและมอบให้ ส. ไป แล้ว ส. นำไปแสดงต่อเจ้าพนักงานตำรวจ โดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจึงเป็นเรื่อง ส. กระทำไปโดยลำพังตนเอง ถือไม่ได้ว่าจำเลยเป็นผู้ก่อ

³³ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญาหลักและปัญหา, หน้า 199.

³⁴ ครุฑ โสคติพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา (เรียงมาตรา) (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บัณฑิตสาส์น, 2515), หน้า 194.

³⁵ พระวรภักดีพินุลย์, คำอธิบายกฎหมายอาญา 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัชรินทร์, 2514), หน้า 252.

³⁶ อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญาภาค 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2525), หน้า 187.

³⁷ ธีระ สิงห์พันธุ์, คำอธิบายกฎหมายรัฐศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 51.

ให้ ส. กระทำความคิดฐานใช้เอกสารราชการปลอม การกระทำของจำเลย จึงไม่เป็นความคิดฐานเป็นผู้
ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 268 ประกอบด้วยมาตรา 84³⁸

การใช้ให้กระทำความผิดตามมาตรา 84 เป็นการกระทำที่ต้องมีเจตนาตั้งได้กล่าวมาแล้ว
ฉะนั้น โดยสภาพจึงมิได้เฉพาะแต่การใช้ให้กระทำความผิดที่กระทำโดยเจตนาเท่านั้น ความคิดที่
กระทำโดยไม่มีเจตนาหรือโดยประมาท ย่อมรู้ไม่ได้ว่า จะเกิดขึ้นเมื่อใด จึงมีการใช้ให้กระทำมิได้อยู่
เอง³⁹

จากหลักเกณฑ์ของผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84
ดังกล่าวข้างต้น อาจเปรียบเทียบกับความคิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 ได้ดังนี้

1. การใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 มีองค์ประกอบของความรับผิดชอบทาง
กฎหมายฐานเป็นผู้ใช้ที่สำคัญ คือ จะต้องเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งตาม
ประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมายอื่น ในขณะที่การยุยงให้ผู้อื่นฆ่า
ตัวตายตามมาตรา 293 เป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำการในสิ่งที่ไม่เป็นความผิดตามกฎหมาย ได้แก่
การฆ่าตัวตาย ดังนั้น การกระทำการที่เป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นฆ่าตัวตายจึงไม่อาจมีความผิดฐานใช้ตาม
มาตรา 84 ได้ และผู้ที่ยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายก็ไม่มีผิดฐานเป็นผู้ใช้ตามมาตรา 84 แต่อาจมีความผิด
ตามมาตรา 293 ได้ หากการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายนั้น ได้กระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่ง
ไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือผู้ซึ่งไม่สามารถบังคับการ
กระทำของตนได้

2. ความคิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 และความคิดฐานยุยงให้ผู้อื่น
ฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 มีลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดเหมือนกัน คือ จะต้องเป็นการก่อให้เกิด
ผู้อื่นกระทำการ ซึ่งในกรณีของการใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 ได้แก่ การกระทำอย่าง
หนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นตกลงใจที่จะกระทำความผิด และในกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัว
ตายตามมาตรา 293 ได้แก่ การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย

3. การยุยงส่งเสริมตามมาตรา 84 เป็นเพียงตัวอย่างของวิธีการในการก่อให้เกิดผู้อื่นตกลงใจ
ที่จะกระทำความผิด แต่สำหรับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 ไม่ได้มีความหมายเป็นเพียง

³⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 466/2524 เนติบัณฑิตยสภา ตอนที่ 3, หน้า 463-464.

³⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, ถ้อยอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, หน้า 457-458.

วิธีการหนึ่งในการทำให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเท่านั้น แต่จะมีความหมายในแง่ที่ว่าเป็นการก่อให้เกิดความผิดแก่ผู้ฆ่าตนเอง เกิดความคิดที่จะฆ่าตนเอง หรือส่งเสริมให้ตัดสินใจฆ่าตนเอง โดยไม่จำกัดวิธีการก่อให้เกิดการฆ่าตัวตาย ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า คำว่า "ยุยง" ที่ใช้ในมาตรา 293 มีความหมายกว้างกว่าคำว่า "ยุยง" ที่ใช้ในมาตรา 84

4. การใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 แม้ผู้ถูกใช้จะยังไม่ได้กระทำความผิดตามที่ใช้นั้น ผู้ใช้ก็มีความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา 84 แล้ว แต่ผู้ใช้จะได้รับโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 84 วรรคสอง) ซึ่งต่างจากกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 ที่จะต้องมีผลเกิดขึ้น คือ การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของผู้ถูกยุยง ผู้ยุยงจึงจะมีความผิด ในทางตรงกันข้ามหากผู้ยุยงได้กระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย แต่ผู้ถูกยุยงยังไม่ได้ลงมือฆ่าตัวตาย การกระทำความผิดกล่าวของผู้ยุยงยังไม่เป็นความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293

4.2 ขอบเขตของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การยุยง (abetting) และการช่วยเหลือ สนับสนุน (aiding) ซึ่งอาจทำความเข้าใจโดยเทียบเคียงกับเรื่องของผู้ใช้และผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84 และมาตรา 86 ตามลำดับ เนื่องจากมีลักษณะของการกระทำเหมือนกัน จะต่างกันก็เพียงแต่การกระทำความผิดตามมาตรา 84 และมาตรา 86 เป็นเรื่องของการใช้หรือสนับสนุนให้กระทำความผิด แต่การกระทำความผิดตามมาตรา 293 เป็นเรื่องของการยุยงให้กระทำในสิ่งที่ไม่เป็นความผิดเท่านั้น กล่าวคือ

4.2.1 การยุยง (abetting)

"การยุยง" เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความมุ่งหมายของผู้ที่กระทำการยุยง อันเป็นการกระทำที่ตรงกับลักษณะของ "ผู้ใช้" ตามมาตรา 84 ซึ่งได้แก่ผู้ที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำผิด ไม่ว่าจะด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด

คำว่า "ก่อ" ให้ผู้อื่นกระทำผิดนี้ หมายถึง การก่อเจตนาของผู้อื่นนั่นเอง ในกรณีที่ผู้อื่นตัดสินใจกระทำความผิดและลงมือกระทำความผิดไปแล้ว ผู้ใช้ให้กระทำความผิดย่อมเกิดขึ้นไม่

ได้⁴⁰ ในทำนองเดียวกันกรณีที่ไม่ชัดเจนหรือทำให้ผู้ที่ตัดสินใจจะกระทำอยู่ก่อนแล้วมีโอกาสได้กระทำความผิดขึ้นก็ไม่ถือว่าเป็นการ "ก่อ" เช่นกัน⁴¹ เพราะผู้อื่นได้มีเจตนากระทำผิดอยู่ก่อนแล้ว

สำหรับวิธีการ "ก่อ" นั้น ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า จะกระทำด้วยวิธีใดๆ ก็ได้ไม่จำกัดวิธีการ⁴² เพียงแต่ต้องมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำการนั้น⁴³ ถ้าขาดเจตนา "ก่อ" ให้ผู้อื่นกระทำผิดก็ไม่ถือว่าเป็นการก่อ เช่น ล้อเล่น การกระทำหรืองดเว้นกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นที่ยังมิได้ตัดสินใจกระทำผิดได้มีโอกาสกระทำผิด ดังนี้ไม่ใช่การก่อที่จะรับผิดชอบเป็นผู้ใช้ แต่อาจต้องรับผิดชอบประมาท⁴⁴

จากหลักเกณฑ์ในเรื่องของการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดในกรณีของ "ผู้ใช้" ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ขอบเขตของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 จำกัดเฉพาะการกระทำที่เป็นกรก่อเจตนาให้ผู้อื่นตัดสินใจฆ่าตัวตายเท่านั้น เช่น ก. มีความกตัญญูมาเล่าให้ ข. ฟัง ข. กลับไปยุยง ก. ว่า ควรฆ่าตัวตายเพื่อจะได้หายทุกข์ หายกตัญญูใจ ถ้าใครถูกเข้า เช่นนั้นก็ต่อฆ่าตัวตายเหมือนกัน แม้ ข. เองก็ต้องฆ่าตัวตายเพราะจะได้มีความสุขหมดทุกข์กันเสียที ก. ได้ฟังเช่นนั้นก็เชื่อและได้ฆ่าตัวตายตามที่ ข. แนะนำ เช่นนี้ การพูดของ ข. ได้ทำให้ ก. เกิดความคิดและตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย และ ก. ได้ฆ่าตัวตายโดยผลจากการยุยง การกระทำของ ข. เป็นการยุยงตามมาตรา 293 แล้ว แต่หากผู้ที่ฆ่าตัวตายมีเจตนาหรือได้ตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายอยู่ก่อนแล้ว การกระทำการใดๆ เพื่อให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ย่อมไม่ใช่การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามนัยของมาตรา 293 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่อาจเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นฆ่าตัวตายดังจะได้กล่าวต่อไป

⁴⁰ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 34.

⁴¹ พนม พลพุทธรักษ์, "ผู้กระทำความผิด-ผู้ร่วมกระทำความผิด" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาวิททยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 15.

⁴² เห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 84 ที่บัญญัติว่า "หรือด้วยวิธีอื่นใด"

⁴³ หยุค แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 17, หน้า 103-104.

⁴⁴ เช่น สามิรู้ว่าภรรยาของตนถูกข่มขู่ให้ฆ่าบุตร ปล่อยให้ภรรยาอยู่ตามลำพัง โดยไม่แจ้งเจ้าหน้าที่ถึงอันตรายที่จะเกิด ภรรยาจึงฆ่าบุตร ศาลสูงเยอรมันตัดสินว่า สามิผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้คนตาย (Negligent Killing) ด้วยเหตุผลว่า การกระทำความผิดและความประมาทไม่ได้โดยตรงที่ปล่อยให้ภรรยาอยู่ตามลำพัง แต่อยู่ตรงที่การไม่แจ้งเจ้าหน้าที่ BGHST 7(1954), 268. Cited by H.L.A. Hart and Tony Honore, Causation in the Law, 2ed. (Oxford : Clarendon Press, 1985), p.574.

4.2.2 การช่วยเหลือ สนับสนุน (aiding)

"ผู้สนับสนุน" ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ได้แก่ ผู้กระทำการใดๆ อันเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีรู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้สนับสนุนต่างจากผู้ก่อหรือใช้ให้กระทำความผิดในแง่ที่ว่า ผู้ใช้ให้กระทำความผิดทำให้ผู้ถูกใช้ตัดสินใจกระทำความผิดขึ้นเพราะการใช้ใช้นั้น แต่ผู้สนับสนุนเป็นแต่แนะนำหรือทำให้ผู้ที่ตกลงใจกระทำความผิดอยู่แล้วแน่วใจยิ่งขึ้น หรือที่เรียกว่า ใจป้ำขึ้นเท่านั้น⁴⁵

ผู้ที่ถือว่าเป็นผู้สนับสนุนได้นั้น จะต้องมีเจตนาช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นในการกระทำความผิดอาญา และความผิดที่ผู้อื่นกระทำนั้นต้องเป็นความผิดที่กระทำโดยเจตนาเท่านั้น ซึ่งการสนับสนุนดังกล่าวนี้ อาจเป็นการสนับสนุนทางกายภาพ (Physical) เช่น ให้อาหารไปปล้น ช่วยคุดันทาง หรืออาจเป็นการสนับสนุนทางจิตใจ (Psychological) เช่น ช่วยพูดให้กำลังใจ ใ้ใจให้หนักแน่นขึ้นก็ได้ หากได้กระทำเพื่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดและกระทำก่อนหรือขณะกระทำความผิดก็ถือเป็นการสนับสนุนได้

จะเห็นได้ว่า การช่วยเหลือ สนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำความผิดนั้น เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะกระทำความผิดอยู่ก่อนแล้ว ผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนเพียงแต่กระทำการใดๆ อันเป็นการอำนวยความสะดวกหรือช่วยให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดได้ง่ายขึ้นเท่านั้น เช่น จัดหาเครื่องมือให้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด เป็นต้น การกระทำของผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนมิได้มีผลในการตัดสินใจที่จะกระทำความผิดแต่อย่างใด เพราะผู้กระทำความผิดได้ตัดสินใจที่จะกระทำความผิดด้วยตัวของเขาเองอยู่แล้ว เช่นเดียวกับในกรณีของการช่วยให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 เช่น ช่วยหาปืนให้ผู้ฆ่าใช้ฆ่าตัวตาย หรือช่วยหายาพิษผสมให้ผู้ที่ต้องการฆ่าตัวตายกิน ผู้ที่ฆ่าตัวตายได้ตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายอยู่ก่อนแล้ว การช่วยหาปืนหรือหาพิษให้กับผู้ที่ประสงค์จะฆ่าตัวตายใช้ในการฆ่าตัวตายเป็นเพียงการช่วยให้ความสะดวกในการฆ่าตัวตายเท่านั้น การกระทำของผู้ช่วยเหลือในการฆ่าตัวตายของผู้อื่น ไม่ได้มีผลต่อความคิดและการตัดสินใจฆ่าตัวตายของผู้ที่กระทำการฆ่าตัวตายแต่อย่างใด ดังนั้น การช่วยให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายดังกล่าวจึงมีขอบเขตความรับผิดชอบตามกฎหมายแตกต่างจากกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย แม้ว่าผลของการช่วยและยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 จะไม่ต่างกัน คือ เป็นผลให้เกิดการตายของผู้กระทำการฆ่าตนเอง และโทษที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดทั้งสองกรณีดังกล่าวจะเท่ากันก็ตาม

⁴⁵ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, หน้า 441.

4.3 แนวทางในการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

จากการที่ได้ศึกษามาแล้วว่าความรับผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 กำหนดขอบเขตความรับผิดตามกฎหมายจำกัดเฉพาะการยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตัวตายเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด แต่ในขณะที่ปรากฏข้อเท็จจริงในหลายกรณีที่มีการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายดังกล่าวนั้นมิได้เป็นบุคคลตามที่มาตรา 293 กำหนดไว้ เป็นเหตุให้กฎหมายไม่อาจเอาผิดผู้ที่กระทำการยุยงอันมีผลร้ายแรงเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตของบุคคลอื่นในกรณีเช่นนั้นได้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้นำลัทธิได้พูดชักจูง โน้มน้าวจิตใจ หรือแม้กระทั่งสั่งให้บรรดาสาวกที่มีความเชื่อถ้อยและศรัทธาในลัทธินั้นฆ่าตัวตาย และเหล่าสาวกดังกล่าวก็ได้ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ การที่ผู้กระทำความผิดรู้ว่าบุคคลอื่นจะฆ่าตัวตาย เมื่อพิจารณาในทางศีลธรรมแล้ว ในสถานการณ์เช่นนั้น เขาควรที่จะยับยั้งมิให้บุคคลดังกล่าวตัดสินใจฆ่าตัวตาย โดยพยายามโน้มน้าวจิตใจให้ล้มเลิกความคิดที่จะฆ่าตัวตายได้ แต่ไม่กระทำ กลับกระทำการยุยงให้ฆ่าตัวตาย ดังนี้เท่ากับผู้กระทำการยุยงได้กระทำการโดยมีจุดประสงค์ที่มุ่งทำลายชีวิตของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ชีวิตของบุคคลทุกคนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และบุคคลใดจะกระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดชีวิตของผู้อื่นมิได้ ผู้กระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจึงสมควรถูกลงโทษ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นที่มาของความคิดในการที่จะขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 ให้ครอบคลุมถึงกรณีของการยุยงบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายเป็นการทั่วไป เพื่อให้สามารถลงโทษผู้ที่ยุยงให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายซึ่งมิใช่บุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 กำหนดไว้ได้ด้วย ซึ่งแนวทางในการขยายฐานความผิดดังกล่าวอาจพิจารณาได้ดังนี้

การที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 กำหนดตัวบุคคลที่เป็นเงื่อนไขของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิด และผู้กระทำต้องได้รับโทษ อันเป็นองค์ประกอบความผิดในส่วนของการกระทำไว้สามประเภทดังกล่าว มีผลต่อการพิจารณาเจตนาในการกระทำความผิด อันเป็นองค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจของผู้กระทำความผิดด้วย กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ฆ่าตนเองว่า บุคคลที่ตนยุยงให้ฆ่าตัวตายนั้นเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือเป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือเป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ถ้าผู้กระทำไม่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยง

เห็นผลของการกระทำนั้นมิได้⁴⁶ และถือได้ว่าผู้ยุยงได้กระทำไปโดยไม่มีเจตนา⁴⁷ การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดตามมาตรา 293 เนื่องจากขาดเจตนาในการกระทำความผิด ดังนั้น ในกรณีที่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดในข้อหายุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 จำเลยอาจยกข้อต่อสู้ในเรื่องของการไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดตามมาตรา 59 วรรคสามขึ้นเป็นข้อแก้ตัวเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากความรับผิดได้ เช่น ในกรณีของการยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปีให้ฆ่าตัวตาย ผู้กระทำความผิดอาจยกข้อต่อสู้ว่า ผู้กระทำไม่รู้ว่ามีผู้ที่ตนยุยงให้ฆ่าตัวตายนั้นมีอายุยังไม่เกินสิบหกปี ซึ่งหากผู้กระทำความผิด (จำเลย) นำสืบได้ว่าไม่รู้ว่ามีเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบหกปี ถือได้ว่าผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนากระทำความผิด จึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 เกี่ยวกับเรื่องนี้อาจศึกษากรณีตัวอย่างโดยศึกษาเทียบเคียงจากคำพิพากษาศาลฎีกาในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิงอายุยังไม่เกินสิบห้าปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 และความผิดฐานกระทำอนาจารเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5176/2538⁴⁸

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 และ มาตรา 279 ผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำแก่เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี เรื่องอายุของผู้เสียหายเป็นองค์ประกอบความผิดด้วย เมื่อจำเลยสำคัญผิดในเรื่องอายุของผู้เสียหาย แม้ความจริงไม่ใช่อย่างที่จำเลยสำคัญผิด จำเลยย่อมไม่มีความผิด การที่จำเลยไม่รู้จำผู้เสียหายมาก่อนก็ไม่เป็นข้อห้ามที่ไม่ให้จำเลยอ้างความสำคัญผิดมาเป็นข้อแก้ตัว

⁴⁶ มาตรา 59 วรรคสาม "ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้"

⁴⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, หน้า 193-194.

⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5176/2538 สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม เล่มที่ 12, หน้า 103-104. อนึ่ง ตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องของการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดตามมาตรา 59 วรรคสาม ดู อธิธิ มุสิกพงษ์, "ฎีกาวิเคราะห์" (สำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด) ตุลาการ 43 เล่ม 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2539) : 209-214.

คำพิพากษาฎีกาที่ 6405/2539⁴⁹

จำเลยกระทำชำเราผู้เสียหายโดยสำคัญผิดว่าผู้เสียหายอายุ 17 ปี เท่ากับไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายอายุไม่เกิน 15 ปี ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 วรรคแรก จึงถือว่าจำเลยไม่มีเจตนากระทำความผิดฐานนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสาม

คำพิพากษาฎีกาที่ 4698/2540⁵⁰

พยานหลักฐานที่โจทก์และจำเลยนำสืบมาเชื่อว่าจำเลยไม่ทราบว่าผู้เสียหายอายุไม่เกิน 15 ปี ข้อเท็จจริงจึงไม่พอพียงว่าจำเลยกระทำชำเราผู้เสียหายโดยรู้อยู่แล้วว่าผู้เสียหายมีอายุไม่เกิน 15 ปี เป็นการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 62 วรรคหนึ่ง จำเลยไม่มีความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าว

จากการศึกษาตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสามคดี จะเห็นได้ว่า ในความผิดที่กำหนดตัวบุคคลเป็นองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย โดยมีกรจำกัดอายุของผู้เสียหายดังเช่นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิงอายุยังไม่เกินสิบห้าปี (มาตรา 277) และความผิดฐานกระทำอนาจารเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี (มาตรา 279) ดังกล่าวข้างต้น จำเลยมักจะยกข้อแก้ตัวในเรื่องของการไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุของผู้เสียหายอันเป็นองค์ประกอบความผิดภายนอกขึ้นต่อผู้โจทก์ และในกรณีที่จำเลยพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่า จำเลยไม่รู้ว่ามีอายุไม่เกินอัตราตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมถือได้ว่าจำเลยไม่มีเจตนากระทำความผิด ดังนั้น ศาลจึงตัดสินว่าจำเลยไม่มีความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าว และพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์

แนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวนี้นี้ เมื่อนำมาพิจารณาเทียบเคียงกับกรณีของการยุ้งให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 ผลก็จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากผู้กระทำการยุ้งนำสืบได้ว่า ได้กระทำไปโดยไม่รู้ว่ามีผู้ใดตนยุ้งให้ฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี ก็จะถือว่าผู้ยุ้งกระทำการยุ้งโดยเจตนาไม่ได้ ซึ่งมีผลให้ผู้ยุ้งไม่มีความผิดตาม

⁴⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 6405/2539 สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม เล่มที่ 10, หน้า 182-183.

⁵⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 4698/2540 สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม เล่มที่ 8, หน้า 160-161. ดูเชิงอรรถที่ 50.

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 จะเห็นได้ว่า การบัญญัติความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในกรณีของการยุยงบุคคลธรรมดา (มิใช่ผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือผู้ซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้) ให้ฆ่าตัวตาย โดยมีข้อจำกัดเกี่ยวกับอายุของผู้ถูกยุยงว่าจะต้องเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปีเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษตามกฎหมายนั้น ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการคุ้มครองชีวิตของบุคคลและป้องกันการกระทำความผิด เนื่องจากมีช่องทางให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบบัญญัติของกฎหมายได้ไม่ยากนัก โดยการยกข้ออ้างในเรื่องของการไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุของผู้ที่ตนยุยงให้ฆ่าตัวตายอันเป็นองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายขึ้นต่อผู้และนำสืบให้ได้ความตามนั้น ดังนั้น หากได้มีการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 โดยกำหนดให้การยุยงบุคคลอื่น ๆ (ไม่จำกัดอายุ) ให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิด จะมีผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยทำให้สามารถเอาผิดกับผู้ที่ยุยงบุคคลอื่นนอกเหนือจากบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 กำหนดไว้ ซึ่งรวมถึงผู้นำลัทธิที่ยุยงให้บรรดาเหล่าสาวกที่มีความเชื่อถือและศรัทธาในลัทธินั้นฆ่าตัวตายดังกล่าวมาข้างต้นแล้วได้

อนึ่ง ในการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่กระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นการทั่วไปนั้น มีข้อพิจารณาว่า โดยเหตุที่เจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิด นอกจากจะมีความประสงค์เพื่อที่จะคุ้มครองชีวิตมนุษย์แล้ว ยังมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองเสรีภาพในการตัดสินใจของบุคคลอีกด้วย และเป็นที่ยอมรับกันว่า รัฐยอมรับและให้การเคารพต่อเสรีภาพดังกล่าวของบุคคล ดังนั้น บทกำหนดโทษในกรณีของการยุยงให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายจึงควรมีอัตราโทษต่ำกว่าการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น สำหรับกรณีของการยุยงบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 กำหนดไว้ให้ฆ่าตัวตาย ได้แก่ เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี ผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้นั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ถูกยุยงให้ฆ่าตัวตายเป็นบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะถูกยุยงหรือชักจูงให้ฆ่าตัวตายได้โดยง่าย ต่างจากกรณีของการยุยงบุคคลธรรมดาที่มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ และอยู่ในวัยที่มีความคิดอ่านพอที่จะรู้สึกผิดชอบได้ให้ฆ่าตัวตาย ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้สติปัญญาคิด พินิจพิจารณา ตลอดจนจะใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจกระทำการใดๆ ได้อย่างมีเหตุมีผลและเป็นไปโดยอิสระ และด้วยความบริบูรณ์ทางวุฒิภาวะนี้ เราจึงเชื่อว่าโอกาสที่บุคคลดังกล่าวจะถูกยุยงหรือชักจูงใจให้ฆ่าตัวตายเป็นไปได้ยากกว่าบุคคลที่มีอายุน้อยหรือบกพร่องทางจิต จากข้อแตกต่างในคุณลักษณะของบุคคลที่ถูกยุยงให้ฆ่าตัวตาย ซึ่งมีผลต่อโอกาสในการก่อให้เกิดผู้อื่นฆ่าตัวตายได้มากน้อยต่างกัันนี้ การกำหนดบทลงโทษในกรณีของการยุยงผู้อื่นฆ่าตัวตายและผู้อ่อนแอทางด้านอายุและผู้อ่อนแอทางจิตให้ฆ่าตัวตาย และการยุยงบุคคลอื่น ๆ (ไม่จำกัดอายุ) ให้ฆ่า

ตัวตายจึงควรมีอัตราโทษที่แตกต่างกัน โดยโทษที่ผู้กระทำความผิดควรจะได้รับในกรณีของการยุยงเด็กหรือผู้บกพร่องทางจิตให้ฆ่าตัวตายควรมีอัตราโทษสูงกว่าการยุยงบุคคลทั่วไปให้ฆ่าตัวตาย

4.4 ผลของการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย

การขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงการลงโทษผู้ยุยงบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่มาตรา 293 กำหนดไว้ ก่อให้เกิดผลดีดังต่อไปนี้

1. เป็นการอุดช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการฆ่าตัวตายไม่เป็นความผิด กล่าวคือ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยมิได้บัญญัติให้การฆ่าตัวตายและพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิด หลักเกณฑ์ในเรื่องของผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 และผู้สนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 นำมาใช้กับผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของผู้อื่นไม่ได้ ดังนั้น ผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้ จ้างวาน ยุยงส่งเสริม หรือช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจึงไม่มีความผิด ซึ่งตรงกับหลักกฎหมายอาญาทั่วไปที่ว่า การกระทำใดไม่มีความผิดแล้ว ผู้อื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำนั้นๆ ด้วยก็ย่อมไม่มีความผิด แต่มีข้อยกเว้นที่อาจจะเป็นความผิดได้อยู่สองประการ ซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเฉพาะ ได้แก่ มาตรา 292 และมาตรา 293 โดยบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวมีใจความสำคัญ ดังนี้

มาตรา 292 บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำความผิดด้วยการปฏิบัติอันทารุณ หรือด้วยปีศาจคล้ายคลึงกัน แก่บุคคลซึ่งต้องพึ่งตนในการดำรงชีพ หรือในการอื่นใด เพื่อให้บุคคลนั้นฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท"

มาตรา 293 บัญญัติว่า "ผู้ใดช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพ หรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้น หรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

อย่างไรก็ดี แม้ตามประมวลกฎหมายอาญาจะสร้างบทบัญญัติในการกำหนดความผิดและบทลงโทษของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของผู้อื่นในบางกรณี แต่การกระทำที่จะเป็นความผิด

ตามมาตรา 292 และมาตรา 293 จะต้องครบองค์ประกอบความผิดตามที่บทบัญญัติในมาตราทั้งสอง กำหนดไว้เท่านั้นจึงจะเป็นความผิด โดยในส่วนของความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 กำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นการยุยงบุคคลสามประเภทให้ฆ่าตัวตายเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด ได้แก่ ยุยง เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ซึ่งหากผู้กระทำผิดยุยงบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่มาตรา 293 กำหนดไว้ ผู้กระทำไม่มีความผิดใดๆ เลยตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น การขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 โดยกำหนดให้ครอบคลุมถึงการยุยงบุคคลอื่นให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ จะทำให้บทบัญญัติมาตรา 293 มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นการทำให้ช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการฆ่าตัวตายไม่เป็นความผิดแคบเข้าอีกด้วย

2. ทำให้กฎหมายเป็นไปตามสภาพสังคมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กล่าวคือ ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมในอดีตมาก โดยเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมมาสู่สังคมอุตสาหกรรม วิถีชีวิตของคนในสังคมมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น คนต้องประสบกับปัญหาต่างๆ นานา อาทิเช่น ปัญหาชีวิตครอบครัว ปัญหาหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้น คนในสังคมจึงมีความเครียด ความกดดันสูง ภาวะทางจิตและอารมณ์ก็ไม่มั่นคง เมื่อบุคคลที่ประสบปัญหาต่างๆ ดังกล่าวหาทางออกของปัญหาให้กับตัวเองไม่ได้ ก็อาจนำไปสู่การตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อยุติปัญหาของบุคคลเหล่านั้น ดังจะเห็นได้จากข่าวของการฆ่าตัวตายที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์แทบจะทุกวัน และจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในสังคม จะเห็นได้ว่า การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกคนในสังคม ไม่จำกัดเพศและวัย ทั้งชายและหญิง เด็ก วัยรุ่นหนุ่มสาว วัยกลางคน และคนชรา ล้วนแล้วแต่อาจตัดสินใจฆ่าตัวตายได้ทั้งนั้น ซึ่งในบรรดาผู้ที่ตัดสินใจฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายนั้น การตัดสินใจฆ่าตัวตายของบุคคลดังกล่าวอาจเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก ซึ่งมีเจตนาให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย อาทิเช่น การฆ่าตัวตายของเหล่าสาวกที่เกิดจากการยุยงของผู้นำลัทธิต่างๆ เป็นต้น ในทางกฎหมายจึงสมควรลงโทษพฤติกรรมการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในทุกกรณี เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่น่าตำหนิและก่อให้เกิดผลที่เป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลอื่น กฎหมายจึงควรให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ตัดสินใจฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายโดยเกิดจากการยุยงของบุคคลภายนอก โดยไม่จำกัดเฉพาะการยุยงเด็กหรือผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด ดังนั้น การขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 ให้มีขอบเขตการบังคับใช้กว้างมากขึ้น โดยบัญญัติให้การยุยงบุคคลอื่น (ไม่จำกัดอายุ) ให้ฆ่าตัวตาย เป็นความผิดตามมาตรา 293 ด้วย ย่อมเป็นการเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

3. ทำให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการยุบให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 มีประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและป้องปรามการกระทำความผิดมากขึ้น เนื่องจากการกำหนดให้การยุบให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายโดยไม่จำกัดอายุของผู้ถูกยุบเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ทำให้กฎหมายสามารถเอาผิดกับผู้กระทำการยุบบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 กำหนดไว้ได้ นอกจากนี้ ยังช่วยป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้โดยง่าย จากการที่ผู้กระทำผิดยกข้อต่อสู้ในเรื่องของการไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุของผู้ถูกยุบอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดตามมาตรา 59 วรรคสามและนำสืบได้ตามนั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การฆ่าตัวตายนับเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในแต่ละปีมีคนฆ่าตัวตายประมาณ 400,000 คน หรือประมาณวันละ 1,096 คน และแต่ละภูมิภาคมีอัตราที่แตกต่างกันซึ่งเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม การฆ่าตัวตายนับเป็นสาเหตุการตายที่สำคัญ 10 อันดับแรก สำหรับทุกกลุ่มอายุในแทบทุกประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มอายุระหว่าง 15-24 ปี การฆ่าตัวตายนับเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตใน 3 อันดับแรก¹ ปัจจุบันอัตราการฆ่าตัวตายมีจำนวนสูงมากขึ้นและสาเหตุที่ทำให้คนฆ่าตัวตายเกิดจากเหตุปัจจัยหลายประการด้วยกัน ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้คนตัดสินใจฆ่าตัวตาย ได้แก่ การเจ็บป่วยทางจิต อันเป็นผลมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลการสำรวจสุขภาพจิตของคนไทยโดยความร่วมมือของสวนดุสิตโพลพบว่า สาเหตุที่ทำให้คนไทยเกิดอาการเครียด 5 อันดับแรก ได้แก่ หน้าที่การงาน เศรษฐกิจ การเรียน ปัญหาจรรยา และปัญหาครอบครัว ซึ่งหากบุคคลมีความเครียดอยู่ในระดับสูง และมีความต่อเนื่องเป็นเวลานาน เกิดภาวะกดดันมากขึ้น อาจนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการฆ่าตัวตายได้ ดังจะเห็นได้จากข่าวของการฆ่าตัวตายที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์เกือบทุกวัน จำนวนแล้วประมาณปีละ 8,000 คน เฉลี่ยแล้วชั่วโมงละ 1 คน ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการฆ่าตัวตายที่สูงมาก²

ทัศนคติในทางกฎหมายเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายนับเป็นที่ยอมรับกันว่า การที่บุคคลเลือกที่จะตายหรือมีชีวิตอยู่ถือว่าเป็นสิทธิเฉพาะตัวของบุคคลนั้น มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะตาย จากสมมติฐานนี้ส่งผลให้กฎหมายอาญาของประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้บัญญัติให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด แม้แต่ประเทศที่เคยกำหนดให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิด เช่น อังกฤษ อิสราเอล ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์ ประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย โซเวียต สกอตแลนด์ และแอฟริกาใต้ ต่อมาก็ได้ยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งมีแนวโน้มที่เข้าใจได้ว่าเป็นการยอมรับและรับรองสิทธิของมนุษย์ที่จะจบชีวิตของตนเองและข้อห้ามทางอาญาในเรื่องการฆ่าตัวตายใช้ไม่ได้ผลจึงต้องยกเลิกไป แต่สิทธิที่จะตายนี้ไม่ใช่สิทธิที่สมบูรณ์ ดังจะเห็นได้ว่า หลักกฎหมายอาญาทั่วไปของนานาประเทศได้ยอมรับและคุ้มครองสิทธิในชีวิตและร่างกายของบุคคล โดยบัญญัติให้การฆ่าผู้อื่นเป็นความผิด (เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติรับรองว่าการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดหรือไม่ต้องรับโทษ อาทิ กรณีกระทำการ

¹ Division of Mental Health, World Health Organization (1993) Guidelines for the Primary Prevention of Mental, Neurological and Psychological Disorders : 4. Suicide.

² จิตฤดี วีระเวสส์, "การฆ่าตัวตายกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย," วารสารอัยการ 15 ฉบับที่

ป้องกัน กระทำโดยความจำเป็น และกระทำตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย) ซึ่งแม้ผู้ถูกฆ่าจะมีความประสงค์ที่จะตายโดยยินยอมให้ผู้ฆ่ามาตน แต่ความยินยอมของผู้ถูกฆ่าไม่เป็นเหตุให้การกระทำนั้นชอบด้วยกฎหมาย เช่นเดียวกับผู้ที่ฆ่าผู้อื่นโดยมีมูลเหตุจูงใจที่ดี เช่น การฆ่าที่เกิดจากความเมตตา สงสาร (mercy killing) ย่อมไม่อาจยกข้ออ้างดังกล่าวขึ้นมาปฏิเสธความรับผิดชอบได้ และจากกรณีหลักกฎหมายอาญาทั่วไปไม่ถือว่าการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิด ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการฆ่าตัวตายของผู้อื่น โดยกระทำการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการยุยงส่งเสริม หรือการช่วยเหลือ สนับสนุนให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายไม่เป็นความผิดไปด้วย แต่เนื่องจากการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นการก่อให้เกิดบุคคลอื่นเกิดความคิดในการที่จะฆ่าตัวตาย การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของบุคคลดังกล่าว ไม่ได้เกิดขึ้นจากความคิดของเขาเอง แต่เกิดจากบุคคลภายนอกเข้ามีส่วนเกี่ยวข้อง ถือได้ว่าการกระทำการยุยงเป็นการละเมิดเสรีภาพทางความคิดของผู้อื่นและก่อให้เกิดผลเสียหายที่เป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลอื่น จึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาคุ้มครองชีวิต ร่างกาย ตลอดจนเสรีภาพทางความคิดของบุคคลผู้เป็นวัตถุแห่งการกระทำในกรณีดังกล่าว ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการกำหนดให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดในเวลาต่อมา

ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 293 ได้บัญญัติลงโทษการกระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย โดยกำหนดองค์ประกอบความผิดทางกฎหมายในส่วนของการกระทำเฉพาะกรณีของการยุยงเด็กอายุไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนเองได้ ให้ฆ่าตนเองเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด ดังนั้น หากมีการยุยงให้บุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่มาตรา 293 กำหนดไว้ ก็ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้เลย การที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่บุคคลดังกล่าว ได้แก่ เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี บริบูรณ์ เนื่องจากเห็นว่า เด็กในวัยนี้มีความคิดอ่านต่างๆ ยังไม่เจริญเต็มที่พอที่จะรู้สึกผิดชอบ อาจถูกยุยงหรือชักนำไปในทางที่ผิดได้ง่าย สำหรับผู้ซึ่งไม่เข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร และผู้ซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนเองได้ คือ ผู้ที่ทราบถึงอันตรายของการกระทำนั้นแต่ไม่สามารถจะยับยั้งได้ก็เป็นบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะถูกชักจูงให้ฆ่าตัวตายได้ง่ายเช่นเดียวกัน

สำหรับในประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ และอินเดีย มีบทบัญญัติลงโทษการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายไว้โดยเฉพาะ โดยกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายไว้กว้างกว่ากฎหมายไทย โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะการยุยงเด็กหรือผู้บกพร่องทางจิตเท่านั้นที่เป็นความผิดดังเช่นประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ของไทย แต่มีบทบัญญัติลงโทษผู้ที่ยุยงบุคคลอื่นๆ ในกรณีทั่วไปให้ฆ่าตัวตายด้วย ซึ่งในแต่ละประเทศมีการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวแตกต่างกันออกไปบ้างเล็กน้อยในเรื่องของรูปแบบการบัญญัติกฎหมาย อายุขั้นต่ำของเด็กที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในกรณี

ยุยงเด็กให้ฆ่าตัวตาย และอัตราบทกำหนดโทษ รูปแบบของการบัญญัติกฎหมายนั้น ในประเทศฝรั่งเศสจะบัญญัติให้การยุยงให้ผู้อื่น(ใครก็ตาม)ฆ่าตัวตายเป็นความผิด และบัญญัติให้กรณีของการยุยงเด็กให้ฆ่าตัวตายเป็นบทหนักของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในกรณีทั่วไป ส่วนกฎหมายของประเทศอินเดียมีบทบัญญัติในลักษณะคล้ายคลึงกันกับกฎหมายของฝรั่งเศสเพียงแค่เพิ่มองค์ประกอบในเรื่องของการยุยงผู้ซึ่งไร้ความสามารถทางสติปัญญา (non compos mentis) ได้แก่ บุคคลวิกลจริต ไร้ความสามารถ โง่เขลา หรือผู้ที่อยู่ในสภาวะมึนเมา ให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิดที่ต้องได้รับโทษหนักขึ้นด้วย สำหรับประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติความผิดในกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายรวมอยู่ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของผู้อื่น โดยไม่คำนึงว่าผู้ที่ถูกยุยงนั้นจะเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางความคิดสติปัญญาหรือบุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะแล้วมีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษเท่ากัน นอกจากนี้ บทบัญญัติว่าด้วยการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายของกฎหมายฝรั่งเศสยังมีบทบัญญัติพิเศษในกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายโดยการโฆษณาชวนเชื่อหรือประกาศโฆษณาอีกด้วย ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในกรณีทั่วไป

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายทั้งของไทยและกฎหมายต่างประเทศพบว่า จุดมุ่งหมายของการกำหนดความผิดดังกล่าว เพื่อต้องการลงโทษผู้ที่กระทำการอันเป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นตัดสินใจฆ่าตัวตาย กล่าวคือ เป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นเกิดความคิดในการฆ่าตัวตาย หรือส่งเสริมให้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย อันเป็นผลมาจากการยุยงนั้น และจะต้องเป็นการยุยงในลักษณะของการกระทำการ (Positive Act) การละเว้นกระทำการ (Negative Act) หรือเพียงแค่การอยู่เฉยๆยอมมิใช่การยุยงที่จะเป็นความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น การกระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ต้องเป็นการกระทำที่มีผลต่อการตัดสินใจฆ่าตัวตายของบุคคลอื่น หากการฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายของบุคคลนั้นเกิดจากการตัดสินใจโดยอิสระของตนเอง การกระทำนั้นก็ไม่มีผลเป็นการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามนัยของกฎหมาย แต่อาจเป็นการช่วยเหลือให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ทั้งนี้ ในการที่จะพิจารณาว่าการกระทำของบุคคลภายนอกกรณีใดที่กระทบต่อเสรีภาพทางความคิดของบุคคลหรือมีผลต่อการตัดสินใจฆ่าตัวตายของผู้อื่น อันนำไปสู่การฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตายของผู้นั้น ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์โดยพิจารณาจากระดับแห่งการตัดสินใจของผู้ฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตาย (ในที่นี้จะเรียกว่า นาย ก. เพื่อความสะดวกในการอธิบาย) แบ่งได้เป็นสามระดับ ดังนี้

บทวิเคราะห์ที่ 1 กรณีที่ นาย ก. ตัดสินใจแล้วว่า จะฆ่าตัวตาย ผู้ฆ่าตัวตายมีความคิดที่จะฆ่าตัวตายและตกลงใจที่จะฆ่าตัวตายด้วยตัวของเขาเอง การกระทำของบุคคลภายนอกที่มาพุดชักจูง หรือยุยงให้ นาย ก. ฆ่าตัวตายย่อมไม่มีผลกระทบต่อความคิดของ นาย ก. เพราะว่า นาย ก. ได้ใช้สติปัญญาของเขาคิด ไตร่ตรอง ใคร่ครวญ และรู้ถึงผลร้ายที่จะเกิดกับตัวเองดีแล้ว ตลอดจนได้ตกลงใจและ

ตัดสินใจเป็นที่แน่นอนแล้ว เราจึงต้องเคารพสิทธิในการตัดสินใจของ นาย ก. เมื่อการกระทำของ บุคคลภายนอกมิได้กระทบต่อเสรีภาพทางความคิดของ นาย ก. จึงไม่อาจถือได้ว่าการกระทำดังกล่าว เป็นการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามนัยของกฎหมาย

บทวิเคราะห์ที่ 2 กรณีที่ นาย ก. ลังเลใจว่าจะฆ่าตัวตายหรือไม่ กรณีนี้เป็นกรณีที่ นาย ก. คิดที่จะฆ่าตัวตายแต่ยังไม่ได้ตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย การตัดสินใจของ นาย ก. เกิดจากการยุยงของ บุคคลภายนอก ดังนั้น การกระทำของบุคคลภายนอกที่ยุยงให้นาย ก. ฆ่าตัวตายกรณีนี้ จึงกระทบต่อ เสรีภาพทางความคิดของ นาย ก. โดยตรงเช่นเดียวกัน

บทวิเคราะห์ที่ 3 กรณีที่ นาย ก. ยังไม่ได้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย กรณีนี้เป็นกรณีที่ นาย ก. ยัง ไม่เคยมีความคิดที่จะฆ่าตัวตายมาก่อน แต่บุคคลภายนอกมาพุดยุยง ก่อให้ นาย ก. เกิดความคิดที่จะฆ่า ตัวตาย และได้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย หากไม่มีการกระทำของบุคคลภายนอก การฆ่าตัวตายหรือพยายาม ฆ่าตัวตายของ นาย ก. ก็จะไม่เกิดขึ้น การกระทำของนาย ก. ไม่ได้เกิดจากอิสระในการคิดและตัดสินใจ ของตนเอง การกระทำของบุคคลภายนอกจึงเป็นการกระทำที่กระทบต่อเสรีภาพทางความคิดของ นาย ก. โดยตรง

อนึ่ง การที่ประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 293 บัญญัติลงโทษเฉพาะกรณีของผู้ที่ยุยง เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่าง ไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ให้ฆ่าตัวตายเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด ทำให้การบังคับ ใช้กฎหมายมีข้อจำกัดไม่สามารถลงโทษการกระทำการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในกรณีอื่นๆ ได้ ซึ่งไม่ สอดคล้องกับพฤติกรรมการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีการฆ่าตัวตายกันมากมายหลายรูปแบบ ผู้ ที่ฆ่าตัวตายมีอยู่ในกลุ่มบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และจากการศึกษาในกรณีของการฆ่าตัวตายที่เป็นผลมา จากการยุยงของบุคคลอื่น อาทิเช่น การฆ่าตัวตายหมู่ (mass suicide) ของบรรดาเหล่าสาวกที่มีความ เชื่อถือศรัทธาในลัทธิต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สวิสเซอร์ แลนด์ และฝรั่งเศส เป็นต้น พบว่าไม่เพียงแต่บุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 กำหนด ไว้เท่านั้นที่จะถูกยุยงให้ฆ่าตัวตายได้โดยง่าย แต่บุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะแล้ว มีสติสัมปชัญญะ บริบูรณ์ก็อาจถูกยุยง ชักจูง หรือชี้นำให้ฆ่าตัวตายได้ง่ายเช่นเดียวกัน อีกทั้งเมื่อพิจารณาทางด้านศีล ธรรมแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้ยุยงรู้ยู่ว่าบุคคลที่ตนยุยงให้ฆ่าตัวตายนั้นเป็นผู้ที่กำลังมีภัย ผู้ยุยงควรจะ ยับยั้งไม่ให้เขาตัดสินใจฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตาย โดยการโน้มน้าวจิตใจให้บุคคลดังกล่าว เลิกล้มความคิดที่จะฆ่าตัวตายได้ แต่ไม่กระทำ กลับกระทำการยุยงให้เขาฆ่าตัวตาย เท่ากับว่าผู้ กระทำได้กระทำการโดยมีจุดประสงค์ที่มุ่งจะทำลายชีวิตของผู้อื่น ผู้กระทำจึงสมควรที่จะได้รับโทษ จากผลของการกระทำดังกล่าวของตน ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า สมควรขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่น

อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 ให้กว้างมากขึ้น โดยบัญญัติให้ครอบคลุมไปถึง การลงโทษผู้ยงบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้

ในการศึกษาถึงแนวทางในการขยายฐานความผิดฐานยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 นั้น ผู้เขียนได้วิเคราะห์ขอบเขตของการยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายโดยพิจารณาจากรูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ได้แก่ การยง (abetting) และการช่วยเหลือ สนับสนุน (aiding) ได้ข้อสรุปว่า ขอบเขตของการยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายที่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 จะต้องเป็นกรณีที่การกระทำนั้นเป็นการก่อเจตนาให้ผู้อื่นตัดสินใจฆ่าตัวตาย ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ตรงกับลักษณะของ "ผู้ใช้" ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 ได้แก่ ผู้ที่ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำผิด ไม่ว่าจะด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด แต่หากผู้ที่ฆ่าตัวตายมีเจตนาหรือได้ตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายอยู่ก่อนแล้ว การกระทำการใดๆ เพื่อให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายย่อมไม่ใช่การยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามนัยของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 แต่เป็นเพียงการกระทำการใดๆ ที่เป็นการอำนวยความสะดวกหรือช่วยให้ผู้ที่มีเจตนาจะฆ่าตัวตายอยู่ก่อนแล้วนั้นฆ่าตัวตายได้ง่ายขึ้น ซึ่งตรงกับลักษณะของ "ผู้สนับสนุน" ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ได้แก่ ผู้กระทำการใดๆ อันเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีรู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ดังนั้น ในกรณีของการช่วยให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจึงมีขอบเขตความรับผิดชอบตามกฎหมายแตกต่างกับการยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย แม้ว่าผลของการช่วยและยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 นั้นจะไม่ต่างกัน คือ เป็นผลให้เกิดการตายของผู้กระทำการฆ่าตนเอง และโทษที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดทั้งสองกรณีดังกล่าวจะเท่ากันก็ตาม

สำหรับแนวทางในการขยายฐานความผิดฐานยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย จากการศึกษาพบว่ากรณีที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 มีข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ถูกยง ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดและผู้กระทำต้องได้รับโทษไว้เพียงบุคคลสามประเภท ได้แก่ เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ผู้ที่กระทำการยงให้บุคคลดังกล่าวฆ่าตัวตาย จะมีความผิดต่อเมื่อผู้ยงรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ที่ยงว่า เป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือเป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือเป็นบุคคลซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ด้วย หากผู้ยงอ้างว่าได้กระทำความผิดไปโดยไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวและผู้ยงนำสืบได้ตามข้อกล่าวอ้างนั้น จะถือว่าผู้ยงประสงค์ต่อผลหรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้ และถือได้ว่าผู้ยงได้กระทำไปโดยขาดเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสาม ดังนั้น ผู้ยงจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 จากข้อจำกัดในเรื่อง

ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้กระทำความผิดอาจหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมายได้ไม่ยากนัก โดยการยกข้ออ้างในเรื่องของการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดตามมาตรา 59 วรรคสามขึ้นต่อสู้และนำสืบให้ได้ความตามนั้น กรณีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุด ได้แก่ การยกข้อแก้ตัวในเรื่องของการไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุของผู้เสียหายขึ้นต่อสู้ ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิงอายุยังไม่เกินสิบห้าปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 และความผิดฐานกระทำอนาจารเด็กหญิงอายุยังไม่เกินสิบห้าปีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5176/2538, 6405/2539 และ 4698/2540) ซึ่งศาลได้ตัดสินว่าจำเลยไม่มีความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากถือว่าจำเลยกระทำไปโดยไม่มีเจตนา และพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากได้มีการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 โดยกำหนดให้การยุยงบุคคลอื่นๆ (ไม่จำกัดอายุ) ให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิด จะมีผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยทำให้สามารถเอาผิดกับผู้ที่ยุยงบุคคลอื่น นอกเหนือจากบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 กำหนดไว้ ซึ่งรวมถึงผู้นำลัทธิที่ยุยงให้บรรดาเหล่าสาวกที่มีความเชื่อถือและศรัทธาในลัทธินั้นฆ่าตัวตายได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย นอกจากจะมีเจตนารมณ์ของกฎหมายในการที่จะคุ้มครองชีวิตของบุคคลแล้ว ยังประสงค์ที่จะคุ้มครองเสรีภาพในการตัดสินใจของบุคคลอีกด้วย ซึ่งรัฐได้ให้การยอมรับและเคารพเสรีภาพดังกล่าวของบุคคล ดังนั้น บทกำหนดโทษในกรณีของการยุยงให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายจึงควรมีอัตราโทษต่ำกว่าการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น และในกรณีของการยุยงเด็กหรือผู้ที่บกพร่องทางจิตให้ฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 กำหนดไว้ บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ด้อยทางความคิดและสติปัญญา จึงมีแนวโน้มที่จะถูกยุยงหรือชักจูงให้ฆ่าตัวตายได้ง่ายกว่าบุคคลธรรมดาที่มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์และอยู่ในวัยที่มีความคิดอ่านพอที่จะรู้สึกผิดชอบได้ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล และเป็นไปโดยอิสระ โอกาสที่จะถูกยุยงหรือชักจูงให้ฆ่าตัวตายเป็นไปได้น้อยกว่าบุคคลที่มีอายุน้อยหรือบกพร่องทางจิต ดังนั้น โทษที่ผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับในกรณีของการยุยงเด็กหรือผู้ที่บกพร่องทางจิตให้ฆ่าตัวตายจึงควรมีอัตราโทษสูงกว่ากรณีของการยุยงบุคคลทั่วไปให้ฆ่าตัวตาย

นอกจากนี้ การขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 ให้ครอบคลุมไปถึงการลงโทษผู้ที่ยุยงบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ จะทำให้เกิดผลดี ดังต่อไปนี้

1. เป็นการอุดช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการฆ่าตัวตายไม่เป็นการผิด กล่าวคือ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยมิได้บัญญัติให้การฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายเป็นความผิดหลักเกณฑ์ในเรื่องของผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 และผู้

สนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 จึงนำมาใช้กับผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของผู้อื่นไม่ได้ ดังนั้น ผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการฆ่าตัวตายของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้ จ้าง วาน ยุงส่งเสริม หรือช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายจึงไม่มีความผิด ซึ่งตรงกับหลักกฎหมายอาญาทั่วไปที่ว่า การกระทำใดไม่มีความผิดแล้ว ผู้อื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำนั้นๆ ด้วยก็ย่อมไม่มีความผิด แต่มีข้อยกเว้นที่อาจจะเป็นความผิดได้อยู่สองประการ คือ การปฏิบัติอันทารุณให้บุคคลฆ่าตนเองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 292 และการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 แต่การกระทำที่จะเป็นความผิดตาม มาตรา 292 และ 293 นั้น จะต้องครบองค์ประกอบความผิดตามที่บัญญัติในมาตราทั้งสองกำหนดไว้เท่านั้นจึงจะเป็นความผิด โดยในส่วนของความผิดฐานยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตาม มาตรา 293 กำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นการยุงบุคคลสามประเภทให้ฆ่าตัวตายเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด ได้แก่ ยุงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของคนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ให้ฆ่าตนเอง ซึ่งหากผู้กระทำความผิดยุงบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตาย นอกเหนือจากที่ มาตรา 293 กำหนดไว้ ผู้กระทำความผิดไม่มีความผิดใดๆ เลยตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น การขยายฐานความผิดฐานยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตาม มาตรา 293 โดยกำหนดให้ครอบคลุมถึงการยุงบุคคลอื่นให้ฆ่าตัวตาย นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ จะทำให้กฎหมายว่าด้วยการยุงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามกฎหมายไทยสามารถให้ความคุ้มครองบุคคลจากการกระทำความผิดดังกล่าวได้กว้างมากขึ้นและเป็นการทำให้ช่องว่างทางกฎหมายในเรื่องการฆ่าตัวตายไม่มีความผิดแคบเข้าอีกด้วย

2. ทำให้กฎหมายเป็นไปตามสภาพสังคมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กล่าวคือ ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมในอดีตมาก โดยเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมมาสู่สังคมอุตสาหกรรม วิถีชีวิตของคนในสังคมมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น คนต้องประสบกับปัญหาต่างๆ นานา อาทิเช่น ปัญหาชีวิตครอบครัว ปัญหาหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และปัญหาเศรษฐกิจ เป็นต้น คนในสังคมจึงมีความเครียด ความกดดันสูง ภาวะทางจิตใจก็ไม่มั่นคง เมื่อบุคคลที่ประสบปัญหาต่างๆ ดังกล่าวหาทางออกของปัญหาให้กับตนเองไม่ได้ก็อาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายเพื่อยุติปัญหาของบุคคลเหล่านั้น ดังจะเห็นได้จากข่าวของการฆ่าตัวตายที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์แทบจะทุกวัน และจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในสังคม จะเห็นได้ว่า การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกคนในสังคม ไม่จำกัดเพศและวัย ทั้งชายและหญิง เด็ก วัยรุ่นหนุ่มสาว วัยกลางคน และคนชรา ล้วนแล้วแต่อาจตัดสินใจฆ่าตัวตายได้ทั้งนั้น ซึ่งในบรรดาผู้ที่ตัดสินใจฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายนั้น การตัดสินใจฆ่าตัวตายของบุคคลดังกล่าวอาจเกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก ซึ่งมีเจตนาให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย อาทิเช่น การฆ่าตัวตายของเหล่าสาวกที่เกิดจากการยุงของผู้นำลัทธิต่างๆ เป็นต้น ในทางกฎหมายจึงสมควรลงโทษพฤติกรรมการยุงให้ผู้อื่น

อื่นฆ่าตัวตายในทุกกรณี เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่น่าตำหนิและก่อให้เกิดผลที่เป็นอันตรายต่อชีวิตของบุคคลอื่น กฎหมายจึงควรให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ตัดสินใจฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตายโดยเกิดจากการขู่ของบุคคลภายนอก โดยไม่จำกัดเฉพาะการขู่ของเด็กหรือผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตเท่านั้นจึงจะเป็นความผิด ดังนั้น การขยายฐานความผิดฐานขู่ให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา 293 ให้มีขอบเขตการบังคับใช้กว้างมากขึ้น โดยบัญญัติให้การขู่บุคคลอื่น (ไม่จำกัดอายุ) ให้ฆ่าตัวตายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 ด้วย ย่อมเป็นการเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

3. ทำให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการขู่ให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 293 มีประสิทธิภาพในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและป้องปรามการกระทำความผิดมากขึ้น เนื่องจากการกำหนดให้การขู่ให้บุคคลอื่นฆ่าตัวตายโดยไม่จำกัดอายุของผู้ถูกขู่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ทำให้กฎหมายสามารถเอาผิดกับผู้กระทำการขู่บุคคลอื่น ๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากบุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 กำหนดไว้ได้ นอกจากนี้ ยังช่วยป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ง่าย จากการที่ผู้กระทำความผิดยกข้อต่อสู้ในเรื่องของการไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุของผู้ถูกขู่อันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดตามมาตรา 59 วรรคสามและนำสืบได้ตามนั้น

ข้อเสนอแนะ

กฎหมายว่าด้วยการขู่ให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยปัจจุบันบัญญัติให้ความคุ้มครองบุคคลจากการกระทำอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ โดยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 บัญญัติให้ความคุ้มครองเฉพาะกรณีของการขู่เด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี ผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตัวตายเท่านั้นจึงจะเป็นความผิดและได้รับโทษตามกฎหมาย การที่กฎหมายให้ความคุ้มครองบุคคลดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าเป็นบุคคลที่มีความคิด สติ ปัญญา ยังไม่บริบูรณ์เพียงพอที่จะรู้สึกผิดชอบ ซึ่งอาจถูกขู่หรือชักนำไปในทางที่ผิดได้โดยง่าย แต่ปัจจุบันนี้ ลักษณะสังคมของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ส่งผลต่อสภาพจิตของคนในสังคม ทำให้บุคคลมีความเครียดความกดดันสูง ในสภาวะจิตใจเช่นนี้ หากมีบุคคลอื่นมากระดุนขู่ หรือก่อให้เกิดความคิดในการตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย บุคคลดังกล่าวอาจตัดสินใจฆ่าตัวตายได้ ดังนั้น จึงไม่เพียงพอแต่บุคคลตามที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 กำหนดไว้เท่านั้นที่จะถูกขู่ให้ฆ่าตัวตายได้โดยง่าย แต่บุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะแล้วก็อาจถูกขู่ให้ฆ่าตัวตายได้โดยง่ายเช่นเดียวกัน และจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายปรากฏว่า อัตราการฆ่าตัวตายมีจำนวนสูงมาก

ขึ้นและการฆ่าตัวตายเกิดขึ้นได้กับกลุ่มบุคคลทุกเพศทุกวัย ดังที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ดังนั้น รัฐจึงควรให้ความสำคัญต่อการบัญญัติกฎหมายลงโทษการกระทำความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายในทุกกรณี โดยเห็นสมควรมีบทบัญญัติลงโทษการยุยงบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 กำหนดไว้ด้วย แต่บทกำหนดโทษสำหรับการกระทำการยุยงบุคคลทั่วไปให้ฆ่าตัวตายนี้ควรมีอัตราโทษต่ำกว่าการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายให้ความเคารพต่อเสรีภาพในการตัดสินใจฆ่าตัวตายของผู้ฆ่าตัวตายหรือพยายามฆ่าตัวตาย แต่สำหรับกรณีของการยุยงเด็กหรือผู้ที่บกพร่องทางจิตให้ฆ่าตัวตาย เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ด้อยทางความคิดและสติปัญญา จึงมีแนวโน้มที่จะถูกยุยงหรือชักจูงให้ฆ่าตัวตายได้ง่ายกว่าบุคคลธรรมดาที่มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์และอยู่ในวัยที่มีความคิดอ่านพอที่จะรู้สึกผิดชอบได้ ดังนั้น โทษที่ผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับในกรณีของการยุยงเด็กหรือผู้บกพร่องทางจิตให้ฆ่าตัวตายจึงควรมีอัตราโทษสูงกว่ากรณีของการยุยงบุคคลทั่วไปให้ฆ่าตัวตาย

อย่างไรก็ตาม จากเหตุผลที่ว่า บุคคลธรรมดาที่มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์และอยู่ในวัยที่มีความคิดอ่านพอที่จะรู้สึกผิดชอบได้ เป็นผู้ที่มีความสามารถบริบูรณ์ในการใช้ความคิดและตัดสินใจได้อย่างมีเหตุมีผลและเป็นไปโดยอิสระ กฎหมายจึงควรให้การยอมรับและเคารพเสรีภาพในการตัดสินใจกระทำการใดๆ ของบุคคลดังกล่าว ดังนั้น ในกรณีที่บุคคลนั้นตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตายด้วยตัวของเขาเองแล้ว การช่วยให้บุคคลดังกล่าวฆ่าตัวตายจึงไม่ควรถือเป็นความผิดตามกฎหมาย ต่างจากกรณีของการยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลภายนอกที่กระทำการยุยงจนกระทั่งผู้ที่ฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตายตัดสินใจฆ่าตัวตาย การกระทำในลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่กฎหมายไม่ควรสนับสนุน จึงควรกำหนดให้การยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเป็นความผิดและผู้กระทำต้องได้รับโทษ แต่สำหรับกรณีที่ผู้ถูกยุยงเป็นเด็กหรือผู้ที่บกพร่องทางจิต บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ไม่มีความสามารถเพียงพอในการใช้เสรีภาพทางความคิดในการตัดสินใจได้อย่างเต็มที่ กฎหมายจึงควรให้ความคุ้มครองเด็กและผู้ที่ยกพร่องทางจิตจากผลร้ายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดทั้งในเรื่องของการยุยงให้ฆ่าตัวตายและการช่วยให้ฆ่าตัวตาย โดยบัญญัติให้การกระทำทั้งสองกรณีดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมาย

กล่าวโดยสรุป ในการขยายฐานความผิดฐานยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายให้ครอบคลุมไปถึงการลงโทษผู้ยุยงบุคคลอื่นๆ ให้ฆ่าตัวตายนอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 กำหนดไว้ ผู้เขียนเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเดิมว่าด้วยการช่วยเหลือและยุยงให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ดังนี้

"มาตรา ... ผู้ใดของบุคคลอื่นให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้นได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษ...

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นการช่วยหรืออุ้มเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพหรือสารสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในวรรคแรกหนึ่งในสาม"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลชัย รัตนสกาวงศ์. ความยินยอมในกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. 45 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2514.

กิติกร มีทรัพย์. "ฆ่าตัวตายหมู่ในเมืองไทยจะเกิดได้หรือไม่." มติชนสุดสัปดาห์ 15 ฉบับที่ 763
(4 เมษายน 2538) : 26-28.

เกษียร ภัฏคานนท์, วันชัย วงศ์สุวรรณ และวันชัย ศรีทา. "การศึกษาผู้ป่วยฆ่าตัวตายด้วยวิธีรุนแรง."
วารสารสารคดี 36 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2527) : 455-461.

โกสินทร์ วงศ์สุรวัดณ์. "คดีตัวอย่างในฝรั่งเศส." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 32 ฉบับที่ 26
(15 ธันวาคม 2528) : 22.

คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา. "รายงานการประชุมคณะ
อนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 51, 158/2482." วันเสาร์
ที่ 18 พฤศจิกายน 2482.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

คณิต ณ นคร. "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา." วารสารอัยการ 3 ฉบับที่ 25
(มกราคม 2523) : 55-61.

คณิต ณ นคร. "ผู้เสียหายในคดีอาญา." วารสารอัยการ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2521) : 48-51.

"ครอบครัวแตกแยก เศรษฐกิจพังทลาย ตายดีกว่าอยู่." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับที่ 24 (15-21 พฤศจิกายน 2541) : 16-21.

จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิสดารแนวทฤษฎีและประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518.

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2536.

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2539.

จิตฤดี วีระเวสส์. "การฆ่าตัวตายกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย." วารสารอัยการ 15 ฉบับที่ 177 (พฤศจิกายน 2535) : 71-76.

ดร.ณ ไสตติพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา (เรียงมาตรา). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บันดาสาสน์, 2515.

ทรงพล สงวนพงศ์. ความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้ใช้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. "กฎหมายกับการปล่อยให้ตายอย่างสงบ." บทบัณฑิตย 49 ตอน 4 (ธันวาคม 2536) : 41-48.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายอาญาหลักและปัญหา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2540.

ธีระ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายกฎหมายรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. จิตเวชผู้ใหญ่ (Adult Psychiatry) ความรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยทางจิต. ความเครียดและสุขภาพจิต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

นฤมล มารคแมน. ปัญหาจริยธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับการอุณยฆาต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ประทีป มากมิตร. การศึกษาอัตวินิบาตกรรมในแง่ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ประทีป อ่าววิจิตรกุล. "Euthanasia." อุลพาห 43 เล่ม 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2539) : 192-196.

ประพัฒน์พงศ์ สุคนธ์. การยกเว้นความรับผิดชอบในการทำให้ผู้ป่วยตายด้วยความสงสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

ประยงค์ สุวรรณบุปผา. รัฐปรัชญา แนวคิดตะวันออก – ตะวันตก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2541.

ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล. ฆ่าตัวตาย : การสอบสวนหาสาเหตุและการป้องกัน. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์นพบุรีการพิมพ์, 2542.

ประเวช วะสี. ลัทธิธรรมกายกับบทบาทของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมศิษย์เก่ามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.

พนม พลพุทธรักษ์. ผู้กระทำผิด – ผู้ร่วมกระทำผิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

พรรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์. ความเหมาะสมในการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

พระวรภักดีปิบูลย์. คำอธิบายกฎหมายอาญา 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิชรินทร์, 2514.

พระเทพมุนี. กรรมที่ป็น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สถานีวิทยุพุทธทวารอากาศ 01, 2527.

มนตรี นามมงคล, วรธนีย์ เตชะสุข, อัจฉนา เชาวน์ประยูร, เหวินเจา ชูติมา และชาติศรี ศรีระพงษ์.

รายงานการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความเครียด ความคิดอยากฆ่าตัวตาย และความคิดอยากฆ่าผู้อื่นของข้าราชการในจังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

วรวพจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. "การฆ่าตัวตายในเด็กวัยรุ่น." บทบัณฑิตย เล่มที่ 46 ตอน 3 (กันยายน 2533) : 77-85.

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. "สิทธิที่จะตาย (The Right to Die)." ตุลพาห 43 เล่ม 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2539) : 90-125.

วิมลศิริ ชำนาญเวช และวิจิต มั่นตาภรณ์. สู่สิทธิมนุษยชน! สิทธิหรือหน้าที่ในประเทศไทยปัจจุบัน? กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

วีรพล กุลบุตร. การฆ่าตัวตาย : แนวโน้ม/ทฤษฎี การป้องกันและแก้ไข. กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2540.

ศรีนิตา พรหมหิตาธร. "บทสรุปของ "เรื่องสิทธิที่จะตาย"." วารสารอัยการ 8 ฉบับที่ 90 (มิถุนายน 2528) : 21-24.

ศรีนิตา เกิดผล. "สิทธิในการตาย." วารสารอัยการ 6 ฉบับที่ 66 (มิถุนายน 2526) : 28-42.

สมภาร พรหมทา. พุทธศาสนา กับปัญหาจริยศาสตร์ – ทัศนะของพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ทำแท้ง และการอุณยฆาต. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พุทธชาด, 2535, หน้า 142-204.

อ้างถึงในวิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. "สิทธิที่จะตาย (The Right to Die)." ตุลพาห 43 เล่ม 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2539) : 90-125.

สุพัฒน์ บุญยุบล. "ผู้ให้." บทบัณฑิตย 33 ตอน 1 (2519) : 57-71.

แสง จันทร์งาม. ศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2534.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2535.

"หากสิ้นหวังในชีวิต มาฆ่าตัวตายกันเถอะ." วารสารสยามใหม่ 1 ฉบับที่ 46 (2 ตุลาคม 2525) : 39-40.

อนันต์ ศรีเกียรติขจร. "การฆ่าตัวตาย." วารสารโรงพยาบาลชลบุรี 9 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-กันยายน 2527) : 17-23.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และพรทิพย์ เพ็ชรศิริ. "ขอบเขตของกฎหมายอาญา." วารสารนิติศาสตร์ 9 ฉบับที่ 3 (2521) : 102-119.

โอสถ โกศิน. "ควรมีกฎหมายควบคุมการฆ่าตัวตายหรือไม่." ใน 60 ปี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 161-166. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

John Locke, The Second Treatise of Civil Government. Oxford : Basil Blackwell, 1948. อ้างถึงใน ประทีป มากมิตร. การศึกษ้อัตวินิบาตกรรมในแง่ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ภาษาต่างประเทศ

Ashworth, Andrew. Principles of Criminal Law. Oxford : Clarendon Press, 1991.

Bloch, Kate E. "The Role of Law in Suicide Prevention : Beyond Civil Commitment – A Bystander Duty to Report Suicide Threats." Stanford Law Review Vol. 39 No. 4 (April 1987) : 929-953.

Characteristics of a Destructive Cults available from :

http://www.csj.org/studyindex/studycult/study_whatisdescult.htm

Coercive Mind Control Tactics available from : <http://www.factnet.org/coercivemindcontrol.html>

Curzon, L.B. Criminal Law. 3 ed. Great Britain : Macdonal and Evans, 1980.

Definitions of terms : Cults, Sects and Denominations available from :

<http://www.religioustolerance.org/cults.htm>

Division of Mental Health, World Health Organization (1993) Guidelines for the Primary Prevention of Mental, Neurological Disorders : 4. Suicide.

Glazebrook, P.R., Reshaping the Criminal Law. London : Steven & Sons, 1978.

How does mind control work? : A technical overview of mind control tactics available from :

http://www.factnet.org/rancho_1.htm

Identifying a cult available from : <http://www.ex-cult.org/general/identifying-a-cult>

Juris-Classeur Pénal. Provocation au suicide, par Henri ANGEVIN, 1996.

LaFave, Wayne R., and Scott, Austin W. Handbook on Criminal Law. St. Paul, Minn. : West Publishing, 1972.

LEVASSEUR, Georges. "III. Infractions contre les personnes." Revue de science criminelle et de droit pénal comparé n°2 (avril-juin 1993) : 324-332.

Note. "Physician-assisted suicide and the right to die with assistance." Harvard Law Review Vol. 105 No. 8 (June 1992) : 2021-2040.

On Using the Term "Cult" available from : http://www.csj.org/rg/rgessays/rgessay_cult.htm

Penal Law of India. 10th ed. Vol. 3 Allahabad : Law Publishers, 1987.

Perkins, Rollin M. Criminal Law. 2 ed. New York : The Foundation Press, 1969.

Shaffer, D. Catherine. "Criminal liability for assisting suicide." Columbia Law Review Vol. 86
No. 2 (March 1986) : 348-376.

Smith, J.C., and Hogan, Brian. Criminal Law. 7 ed. Edinburgh : Butterworth, 1993.

Smith, J.C., and Hogan, Brian. Criminal Law : Cases and Materials. 2 ed. London : Butterworth,
1980.

Stengel E. Suicide & attempted suicide. Harmondsworth : Penguin Book, 1973.

Study Thought Reform available from :

http://www.csj.org/studyindex/studymindctr/study_cultmindctr.htm

Tuner, J.W.C. Kenny's Outline of Criminal Law. 19 ed. Cambridge : The University Press, 1966.

Warning signs of a destructive cult available from :

http://www.csj.org/studyindex/studycult/study_whatisdscult.htm

WHAT IS A CULT? available from : <http://www.americanreligion.org/cultwtch/whatis.html>

Williams, Glanville. The Sanctity of Life and the Criminal Law. London : Faber and Faber, 1958.

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวจันทิมา เกียรติเสริมขจร เกิดวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2537 สอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิตไทย จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 48 ปีการศึกษา 2538 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2541 เคยรับราชการในตำแหน่งนิติกร 4 ณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย